

Οι εκδόσεις 30λέπτων Παρισίων και Αθήνας 1876 - 1882

Άρθρα με μια σύντομη ιστορία και
μελέτη των εκδόσεων
Παρατηρήσεις και σφάλματα πλάκας

Θεόφιλος Σαλωνίδης

Τα αθηναϊκά 30λεπτα της περιόδου 1876-1878

The Athens 30 lepta of the 1876-1878 period

από τον **Θεόφιλο Σαλωνίδη**

by **Theofilos Salonidis**

Αντί εισαγωγής

Όταν κάποιος φίλος, στο φιλοτελικό φόρουμ¹ που είμαι μέλος, με παρότρυνε να κάνω κάποιου είδους καταγραφή των 30λέπτων αθηναϊκών εκδόσεων, έχοντας ως εφελτήριο τη συλλογή των επιστολών προς τους γνωστούς εμπόρους Βλασσόπουλους της Τεργέστης του 19ου αιώνα, καθώς και τις πάνω από 200 ΜΚΕ της εποχής που είχα στην κατοχή μου, θεώρησα ότι είναι κάτι ανέφικτο αρχικά. Γνώριζα ότι κανένας στο παρελθόν δεν είχε ασχοληθεί εμπεριστατωμένα με το υλικό αυτό, εκτός απλών περιγραφών ή και την καταγραφή κάποιων σφαλμάτων πλάκας. Έτσι έβαλα στοίχημα με τον εαυτό μου ότι κάτι θα προσπαθήσω να κάνω.

Ορμώμενος από το γεγονός ότι είναι φτηνό σχετικά υλικό στην αγορά, κατάφερα σε μικρό χρονικό διάστημα να είμαι κάτοχος αρκετών εκατοντάδων αντιτύπων, με μερικά σφάλματα πλάκας συγκαταλεγόμενων. Ακόμη, μου δόθηκε η ευκαιρία να εξετάσω άλλον έναν εφάμιλλο αριθμό αθηναϊκών ΜΚΕ της έκδοσης καθώς και επιστολές από φωτογραφίες, αλλά και κατά τις συναντήσεις μας με τους ανθρώπους του φόρουμ. Το στοίχημα έπαιρνε σάρκα και οστά. Η μελέτη ξεκινούσε με καλούς καιρούς.

Κάποιες ακόμη επιστολές με 30λεπτα έφτασαν σύντομα στα χέρια μου. Τώρα πια ήμουν έτοιμος να τα καταφέρω. Έχοντας βοήθεια τη βιβλιογραφία, αν και αποσπασματική και ανεπαρκής όπως ήταν, έφτασα σε σημείο να μπορώ να αποκρυπτογραφήσω μερικά από τα μυστικά αυτής της παραμελημένης κατά τα άλλα έκδοσης.

In lieu of an introduction

A friend from the Philatelic forum¹, of which I am also a member, encouraged me to put together a study of the Athens 30 lepta stamps. Having at my disposal only the Entire Letters (EL) to the well-known Vlassopoulos merchants of the 19th century in Trieste, as well as a little over 200 30 lepta stamps, I thought that it would be impossible. However, I knew that no one in the past had researched this issue, with the exception of a few simple descriptions or the listing of the plate flaws. So, I made a bet with myself that I could make such a study a reality.

Knowing that the material is cheap I managed in a very short space of time to possess a few hundreds of copies, including some plate flaws. Meanwhile, I had the chance to examine another equivalent number of these Athens LHH in the possession of the members of the forum, plus some entire letters from photos. The bet I had made with myself began to take form. The study got underway with good omens.

Soon, I owned some more ELs with the 30 leptas. Now I could make a new start. Reading the bibliography, although insufficient and not comprehensive, I reached the point of being able to decipher some of the secrets of this forgotten issue.

¹ <http://philotelists.forumgreek.com>

¹ <http://philotelists.forumgreek.com>

Έκδοση 30λέπτων Αθηνών 1876-1877

Την παρισινή έκδοση του 1876, μετά την παράδοση των πλακών και των 500 φύλλων γραμματοσήμων κάθε μίας των αξιών² των 30 και 60 λεπτών ακολούθησε μια δεύτερη, αυτήν την φορά στην Αθήνα, κατά τα έτη 1876 και 1877. Η ημερομηνία έναρξης παραγωγής τους μας είναι φυσικά πλήρως άγνωστη, αλλά θα πρέπει να ξεκίνησε σχεδόν αμέσως μετά την άφιξη των πλακών στην Αθήνα. Πιθανώς η εκτύπωση των πρώτων φύλλων να προηγήθηκε ελάχιστα των τραβηγμάτων των 20λέπτων της περιόδου 1875-1880 (Hellas 51a [c.6.76], 51b [25.8.76]) ή ακόμη μπορεί να υλοποιήθηκε κάποια στιγμή ενδιάμεσα στα δύο αυτά τραβήγματα.

Τα γενικά χαρακτηριστικά αυτών των εκδόσεων είναι η ανεπιτυχής εκτύπωση, η χρήση κακής ποιότητας χαρτιού σε κρεμ (υπόλευκη) και κιτρινωπή απόχρωση. Η εκτύπωση των περισσότερων είναι βαριά και άτεχνη, χωρίς όμως να λείπουν και οι εξαιρέσεις που μπορούν να θεωρηθούν πραγματικά αξιοσημείωτες.

Η προγενέστερη πρώτη ημέρα κυκλοφορίας, γνωστή μέχρι σήμερα, ήταν η 31 Ιουλίου

The Athens Issue 1876-1877 30 lepta

The Paris issue of the 30 and 60 lepta stamps was succeeded by another issue printed in Athens between 1876 and 1877, once the plates and the 500 sheets of stamps of each value had been delivered². The day their production began is naturally completely unknown, but it must have started immediately after the delivery of the plates to Athens. This printing may possibly have taken place a little before the issuing of the 20 lepta of the period 1875-1880 (Hellas 51a with earlier date ?c.6.76 and Hellas 51b with earlier date 25.8.76, or in between these two printings).

The stamps of this issue are characterised by their unsuccessful printing and the usage of the cream or yellowish paper of inferior quality. The printing of the majority of the stamps is heavy and lacks skill, but there are some copies that really stand out as being of very good quality.

For the 30 lepta stamps that are the subjects of this study, the earliest known date of use was 31 July 1876, first announced

² Fanchini Louis, «Tirage de Paris de la "Grosse Tête d'Hermès", quantités exactes commandées et livrées à Athènes», *Bulletin del' Association Philatélique Sparnacienne* αρ. 98/2009, σ. 7. Στο άρθρο αυτό αναγράφεται «Όσον αφορά την έκδοση των 30 και 60 λεπτών του 1876, οι ποσότητες που παρήχθησαν στο Παρίσι και παραδόθηκαν στην Αθήνα ήταν 150.000 αντίτυπα από κάθε αξία. Η σύγχυση έγινε, εδώ, από μια ανακοίνωση του Georges Brunel που δημοσιεύθηκε στη *Φιλοτέλεια* αρ. 31/1927. Ο συγγραφέας έκανε, πράγματι, λάθος σχετικά με την ημερομηνία της σημείωσης του Désiré-Albert Barre σχετικά με τον υπολογισμό του αριθμού των φύλλων που απαιτούνται για την εκτύπωση των γραμματοσήμων, δηλαδή 1.100.000 αντίτυπα. Αυτό το σημείωμα γράφτηκε το 1861 και όχι το 1876. Η ποσότητα των 1.100.000 αντιτύπων γραμματοσήμων "Μεγάλων Κεφαλών του Ερμή" τελικά είχε διαταχθεί από την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση το 1861 (πίνακας αρ. 2 παραπάνω) και όχι για την έκδοση του 1876... Για άλλη μια φορά, η ποσότητα αυτή συμπεριλήφθηκε από τον Τρύφωνα Κωνσταντινίδη το 1933 στη *Μελέτη* και αυτή η προσέγγιση συνέχισε να αναπαράγεται και πολύ αργότερα...» (μετάφραση του γράφοντα).

² Fanchini Louis, «Tirage de Paris de la "Grosse Tête d'Hermès", quantités exactes commandées et livrées à Athènes», *Bulletin del' Association Philatélique Sparnacienne* no. 98/2009, p. 7. In this article it is mentioned that "Talking about the issue of the 30 and 60 lepta stamps of the year 1876, the quantity produced in Paris and delivered to Athens was 150.000 pieces of each value. The confusion was made, in an announcement by Georges Brunel which was published in *Philotelia* no. 31/1927. The writer made, indeed, a mistake reading the date written on a Désiré-Albert Barre note, with the calculation of the sheets to be printed according to the number of the stamps ordered, e.g. 1,100,000 pieces. This note was written in 1861 and not in 1876. The quantity of the 1,100,000 stamps of "Large Hermes Heads" was ordered by the Greek Government in 1861 (table 2 above) and not for the 1876 issue... For one more time, this quantity was included in Constantinides *Study* in 1933 and these numbers were reproduced until very lately..." (translation from French by the author).

Εικ. 1: Το 30λεπτο, καφέ-λαδί (Hellas 45a), με ημερομηνία αποστολής 8 ΑΥΓ 76 από την Αθήνα (1)

Fig. 1: The 30 lepta olive-brown (Hellas 45a), cancelled Athens 8 AUG 76

Εικ. 1a: Το 30λεπτο, καφέ-λαδί (Hellas 45a), με ημερομηνία σφραγίδας 8 ΙΟΥΛ 76 από τη Σύρα (67)

Fig. 1a: The 30 lepta olive-brown (Hellas 45a), cancelled Syra (67) 8 JUL 76

Εικ. 1b: Το 30λεπτο, καφεκόκκινο (Hellas 45e), με ημερομηνία σφραγίδας 19 ΙΟΥΛ 76 από τη Σύρα (67)

Εικ. 1b: The 30 lepta red-brown (Hellas 45e), cancelled Syra (67) 19 JUL 76

1876, που πρωτοαναφέρεται στο *Εγχειρίδιο Kohl* (Αργυρόπουλος) και υιοθετήθηκε από τους Κωνσταντινίδη, Νάλτσα και Καραμήτσο, για τα 30λεπτα που μας απασχολούν στη μελέτη αυτή. Στην κατοχή μου περιήλθε κάποια στιγμή ένα αντίτυπο με ημερομηνία 8 Αυγούστου 1876 (**εικ. 1**), δηλαδή, των πρώτων ημερών κυκλοφορίας των 30λέπτων, ενώ ακόμη πιο πρόσφατα περιήλθαν στην κατοχή μου τρία αντίτυπα με ημερομηνίες αρκετά πρωιμότερες της προγενέστερης γνωστής (31.7.1876). Αυτές των 8 ΙΟΥΛ 76³ (**εικ. 1a**) και 9 ΙΟΥΛ 76 για τα ελαιώδη-καφέ (Hellas 45a), ενώ για τα καφεκόκκινα (Hellas 45e) η 19 ΙΟΥΛ 76 (**εικ. 1b**). Τα τρία αυτά γραμματόσημα κυκλοφόρησαν από το ταχυδρομικό γραφείο της Σύρας (67).

Έτσι, προκύπτει ότι η κυκλοφορία των αθηναϊκών 30λέπτων συμπίπτει με τη συμπλήρωση μόλις δύο μηνών από την κυκλοφορία των παρισινών⁴.

Για τα καφεκόκκινα, που θεωρήθηκε παλαιότερα ότι η κυκλοφορία τους πέφτει μέσα στο 1877 ή και το 1878, αποδεικνύεται ότι δεν υπολείπεται χρονικά πολύ από εκείνη των καφέ-λαδί. Πρέπει να υπήρξε λογικά μία μικρή

by Kohl (Argyropoulos). It was adopted by Constantinides, Naltsas and Karamitsos. In my collection, I had one copy dated 8 August 1876 (**fig. 1**), i.e. of the first few days of the circulation of the 30 leptas. Lately, three more copies were added to my collection with dates even older than the previously established as Kohl's earliest date of use (31 July). The two of the three copies are olive-brown (Hellas 45a) dated 8 July 1876³ (**fig. 1a**) and 9 July 1876 respectively. The third one is a red-brown (Hellas 45e) which bears the date 19 July 1876 (**fig. 1b**). All three stamps bear the cancellation of the post office of Syra (no. 67).

So, we can conclude that the usage of the Athens 30 lepta stamps began two months after the circulation of the Paris issue⁴.

As for the red-brown copies, for which the earliest date of usage was considered to be in 1877 or even 1878, we can now conclude that they were not first used so late and their date of circulation is very close to that of their olive-brown counterparts. There

³ Σαλωνίδης Θεόφιλος, «Παλαιότερη ημερομηνία κυκλοφορίας των Αθηναϊκών 30λέπτων», *Φιλοτελική Λέσβος*, αρ. 268/2018, σ. 14-16.

⁴ Είναι γνωστό ότι τα παρισινά 30λεπτα τέθηκαν σε κυκλοφορία αρχές Μαΐου 1876, με πρώτη γνωστή ημέρα την 6 Μαΐου.

³ Salonidis Theofilos, "The earliest date of circulation of the Athens 30 lepta", *Philatelic Lesvos*, no. 268/ 2018, p. 14-16.

⁴ It is well known, that the Paris print 30 lepta stamps were placed in circulation in May 1876, with earliest known date 6 May.

χρονική διαφορά στην εκτύπωση ή την αλλαγή-διαφορά του χρώματος από λαδί-καφέ σε καφεκόκκινο, αλλά στην πραγματικότητα η κυκλοφορία των δύο χρωματισμών απέχει μόλις 11 ημέρες ή και λιγότερο.

Κατά τους L. Basel και P. L. Pemberton αυτήν την περίοδο για τα γραμματόσημα του 1876-1877 υπήρξαν τρία τραβήγματα (Α {Σεπτεμβρίου 1876, αποδεδειγμένα εσφαλμένη ημερομηνία σήμερα}, Β {1876, χωρίς αναφορά σε μήνα} και C {1878, χωρίς αναφορά σε μήνα})⁵. Στο τρίτο τραβήγμα (C) θεωρώ ότι δίδεται πολύ καθυστερημένη έναρξη.

Η εκτύπωση έγινε με την μαλακή μέθοδο και μερικές φορές είναι πολύ επιμελημένη έως καλλιτεχνική (εικ. 2b, 9), αγγίζοντας σε επιτυχία την παρισινή (εικ. 2a), από την οποία όμως διαφέρει στην απόδοση των μη συνε-

must have been a small delay between the two colours of the 30 lepta stamps, but in reality the difference between the release dates of these two shades is only 11 days or even less.

According to L. Basel and P. L. Pemberton, during this period (1876-1877) there were three printings (A): September 1876, a date since proven to be wrong; (B): 1876, with no reference to month; and (C): 1878, with no reference to month⁵. In my opinion the suggested date of the third printing (C) is too late.

The printing method used was the “soft method” and sometimes we can find very fine to artistic copies (fig. 2b, 9), very close to that of the Paris print (fig. 2a), but differing in the rendering of the broken lines of

Εικ. 2: Παρισινό 30λεπτο (Hellas 43a), με σφραγίδα Σύρας (67) 19 ΣΕΠΤ (77) (2a), σε σύγκριση με ένα επιμελημένο Αθηναϊκό 30λεπτο (Hellas 45e) (2b) καθώς και ένα κακέκτυπο-υπερμελανωμένο (Hellas 45d) (2c)

Fig. 2: Paris print 30 lepta (Hellas 43a) cancelled SYRA (67) 19 SEPT (77) (2a), in comparison with a fine printed Athens 30 lepta (Hellas 45e) (2b) and a coarse printed one (Hellas 45d) (2c)

χών γραμμών σκίασης παρειάς, του φρυδιού και της γραμμής του γείσου του πέτασού. Γενικότερα όμως είναι βαριά και είναι πολύ μελανωμένη, σε σημείο να μοιάζει με τα γραμματόσημα των εκδόσεων που προηγήθηκαν και ακολούθησαν (1875-1880 και 1880-1886). Ενίστε δε, έχουμε και εκτυπώσεις τόσο μελα-

the shading of the cheek, of the eyebrow and the inner line of the rim of the hat. In general, the printing is heavier and overinked, to the point that the stamps look like the stamps which preceded them and those belonging to the later periods (1875-1880 and 1880-1886). Sometimes, the printing

⁵ P. L. Pemberton, «The Stamps of Greece», από μεταγραφή του άρθρου από τον Louis Basel τον Σεπτέμβριο του 2006, «The Athens-printed 30 and 60 Lepta», <https://web.archive.org/web/20080610022619/http://hermesheads.home.comcast.net/~hermesheads/>

⁵ P. L. Pemberton, «The Stamps of Greece», according to the re-writing of Louis Basel in September 2006, «The Athens-printed 30 and 60 Lepta», <https://web.archive.org/web/20080610022619/http://hermesheads.home.comcast.net/~hermesheads/>

νωμένες που το σχέδιο χάνεται μέσα στο μετάλλιο (εικ. 2c).

Γενικά χαρακτηριστικά

Η μέθοδος εκτύπωσης που προτιμήθηκε ήταν, όπως στις περισσότερες των περιπτώσεων των αθηναϊκών εκδόσεων, η μαλακή, με την προσθήκη πιλήματος κάτω από τα φύλλα προς εκτύπωση και όχι εκτομής (*découpage*) που προτιμάται από το γαλλικό τυπογραφείο ή και από άλλα τυπογραφεία του εξωτερικού. Το ανάγλυφο στην όψη είναι πολλές φορές πολύ έντονο λόγω της μεθόδου εκτύπωσης. Το ανάγλυφο, όπως και στις προηγούμενες και στις επόμενες εκδόσεις, διακρίνεται στα λευκά μέρη του γραμματοσήμου, περισσότερο στο τρίγωνο λαιμό, και λιγότερο στην παρειά, τη μύτη και το μέτωπο, όπως και σε μικρότερα μέρη τους, που όμως είναι πιο δυσδιάκριτα. Μία άλλη ένδειξη της κακής (βαριάς) εκτύπωσης είναι η συχνή εμφάνιση ίχνους μελάνης, μεγαλύτερου ή μικρότερου σε μέγεθος στην περιοχή του ζυγωματικού και κάτω από το μάτι (εικ. 6b). Αυτό το γεγονός θυμίζει έντονα τα 80λεπτα του 1864-1866, αλλά εδώ η διαφορά είναι ότι συμβαίνει τόσο συχνά που δεν μπορεί να προσδιοριστεί ακριβής θέση.

Επίσης, λόγω της μαλακής μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε και της κακής ποιότητας ή της καταστροφής του πιλήματος σε πολλά γραμματόσημα παρατηρείται ψαθωτό πεδίο. Το ψαθωτό βάθος εμφανίζεται οριζόντιο-κατακόρυφο ή και ελάχιστα πλάγιο. Αυτό το ψάθωμα (εικ. 3) άλλες φορές εμφανίζεται σε όλο το μετάλλιο, περιγράφοντας το κεφάλι του Ερμή, αλλά σε άλλες περιπτώσεις παρατηρείται στο αριστερό ή το δεξιό μισό ή ακόμη και σε ένα τεταρτημόριο μόνον του γραμματοσήμου. Αυτό δείχνει ότι το πίλημα δέχθηκε μεγαλύτερη πίεση, άρα καταστράφηκε ανομοιόμορφα σε διάφορα σημεία της πιεστικής επιφάνειας και για τον λόγο αυτό έχουμε την ανομοιομορφία αυτή. Όπως έχει αναφερθεί και από άλλους ερευνητές το ψάθωμα αυτό παρατηρείται στις τελευταίες μετά τα 1875 εκτυπώσεις και περισσότερο μετά το 1880⁶.

Περνώντας στις λεπτομέρειες της εκτύπωσης παρατηρούμε ότι:

1. Το μετάλλιο, εκτός των περιπτώσεων που είναι υπερμελανωμένο και γίνεται ένα με

is so heavily inked that the design of the Hermes head is lost within the medallion (fig. 2c).

General characteristics

The favoured method, as with most of the previous Athens printings, was the "soft method", using a felt under the sheets of paper to be printed instead of *découpage*, which was preferred by the French and other European print shops. The relief, like in the previous printings, can be seen on the white areas of the face of the stamp, more on the triangle of the neck and less on the cheek, nose and forehead and even in the smaller white areas of the stamp. Another indication of the poor printing is the frequent appearance of ink trace, smaller or bigger than the area of the cheekbone and beneath the eye (fig. 6b). This reminds us strongly of the same ink trace of the 80 lepta of the period 1864-1866, but the difference here is that ink trace on the cheekbone is so frequent that a certain position cannot be confirmed.

Furthermore, because of the soft method and the bad quality or damage of the felt, on many stamps of the Athenian printings we can see a quadrille background. The quadrille background sometimes is horizontal-vertical and sometimes oblique. The quadrille background (fig. 3) sometimes can be seen all over the medallion, but there are cases where it can be seen only in half of the medallion or even in one quarter. This fact tells us that the felt was placed under different pressure and that is the reason for this diversity in the quadrille background. The appearance of the quadrille background as was cited by other researchers can be seen in the last two issues (1875-1880 and 1880-1886)⁶.

With regards to the details of the printings we can observe that:

1. The medallion, except in the cases where it is over-inked and merges with the central design, is full of small white spots. Because of the bad quality of the ink, which is used during this period, and which is water-diluted or flaxseed-diluted, there is a

το κεντρικό σχέδιο, παρουσιάζει πολλές μικρές λευκές στιγμές. Λόγω της κακής ποιότητας του χρώματος που χρησιμοποιείται, που είναι είτε

concentration of the colour on some areas of the paper, which is usually porous, leaving many white, quite large areas. The col-

Εικ. 3: Δύο αντίτυπα (Hellas 45a, b) με ψάθωμα σε ολόκληρο και το δεξί μισό του μεταλλίου

Fig. 3: Two copies (Hellas 45a, b) with quadrille background, all over and in the right half of the medallion

υδατοδιαλυτό είτε διαλυτό σε λινέλαιο, εμφανίζει συγκέντρωση χρώματος σε ορισμένα σημεία πάνω στο χαρτί, που σε γενικές γραμμές είναι πορώδες, και πολλά λευκά, αρκετά μεγάλα διαστήματα. Το χρώμα σε άλλες περιπτώσεις φαίνεται σαν «σπασμένο» με αυλακώσεις, όπως θα λέγαμε κρακελαρισμένο.

2. Οι γραμμές σκίασης είναι συνεχείς, χωρίς στικτές απολήξεις, όπως συμβαίνει με όλες τις αθηναϊκές εκδόσεις, πράγμα που οφείλεται στην ελλιπή ή και καθόλου χρήση *découpage* αλλά και τη χρήση του πιλήματος κάτω από το χαρτί. Ενίοτε παρουσιάζονται, στις όποιες καλές εκτυπώσεις, μερικώς διακεκομμένες γραμμές, αλλά πάντα κοντά στο αφτί. Οι γραμμές, εκτός των ελαχίστων περιπτώσεων, είναι συμπαγείς, χωρίς οξύ πέρας και πολύ συχνά φέρουν και κηλίδες χρώματος που τις καθιστούν «βρώμικες» και αρκετές φορές στις γραμμές του αυχένα παρατηρούμε ότι το σχέδιο «χάνεται», για τον λόγο αυτό, στο βάθος του μεταλλίου (εικ. 2c, 15). Εμφανίζονται περιπτώσεις, πιθανώς σε διαφορετικές θέσεις της πλάκας, όπου η πρώτη κάτω από το αφτί γραμμή σκίασης είναι διακεκομμένη, καθώς και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις οι πρώτες 2-5 γραμμές κάτω από τον λοβό του αψιού, στα πιο επιμελημένα αντίτυπα.

our in many cases is grooved, or cracked.

2. The shading lines are continuous, without spotted ends, as is usual on the Athens printings, a fact that is due to either a missing or a bad quality *découpage*, and the usage of felt under the sheets of paper. Sometimes the shading lines are not continuous, but always close to the ear area. The lines, except in some copies, are full-bodied, without a pointed end and very often appear “dirty” because of ink stains. In the nape area because of the ink stains the design merges with the medallion (fig. 2c, 15). There are some cases, probably from different positions on the plate, where the first shading line under the ear is broken, or in some other cases the first 2-5 shading lines under the ear lobe are broken too. The latter appear only in fine copies.

Finally, on some stamps, the first shading lines under the hair curl in front of the ear are a little bit shorter giving the impression of a “lightly shaven Hermes”. This happens because in some other copies the first three lines under the curl are a little bit longer than those on a “lightly shaven Hermes” (fig. 4). When the lines are shorter

⁶ Καρνιαουτάκης Ν., «Απλές παρατηρήσεις προς την αναγνώριση και κατάταξη των «εύκολων» αξιών της ΜΚΕ», *Φιλοτελική Λέσβος*, αρ. 265/2017, σ. 40-46, ειδικότερα για το ψάθωμα σ. 42-44.

⁶ Karniaoutakis N., ‘Simple comments towards the identification and classification of the ‘easy’ values of the LHH’, *Philatelic Lesvos*, no. 265/2017, pp. 40-46, especially for the quadrille background pp. 42-44.

Τέλος σε αρκετά γραμματόσημα παρατηρείται ότι οι πρώτες γραμμές σκίασης κάτω από τον βόστρυχο είναι ελάχιστα πιο κοντές δίνοντας την εντύπωση του «ελαφρά ξυρισμένου Ερμή». Στην τελευταία περίπτωση αυτό συμβαίνει διότι οι πρώτες τρεις γραμμές σκίασης κάτω από τον βόστρυχο είναι ελαφρά πιο μακριές σε κάποια άλλα αντίτυπα από τις αντίστοιχες ενός «ελαφρά ξυρισμένου Ερμή» (εικ. 4). Έτσι, οι γραμμές στο άκρο τους και σε συνέχεια σχηματίζουν ένα ελαφρύ επικλινές «γένειο», ενώ στην άλλη περίπτωση αυτή η επικλινής νοητή γραμμή καμπυλώνεται προς τα έξω.

3. Οι γωνίες με τις κυματοειδείς κάθετες γραμμές και τις αιωρούμενες στιγμές ανάμεσά τους, είναι συγκεχυμένες και στα περισσότερα αντίτυπα οι στιγμές γίνονται ένα με τις γραμμές και παρουσιάζουν ένα ενιαίο σύνολο, δικτυωτό. Ταυτόχρονα στα περισσότερα αντίτυπα στις γωνίες παρουσιάζονται πολλές κηλίδες χρώματος. Σε μερικά αντίτυπα παρατηρείται

the end of Hermes' beard appears more sloping than in the case with the longer shading lines, where the beard appears to curve outwards.

3. The corners with the wavy lines and the dots in between appear to merge and in most of the copies, the dots become part of the lines, which make the corners look like a honeycomb. At the same time, there are many ink-spots in the corners. We can also see oxidised corners because of the bad inking of the plates.

4. The eyebrow-line of Hermes is always continuous and if it is not, then it can be considered accidental.

5. The inner rim-line of the brim of the hat is always continuous.

6. The florets, in over 50% of cases, are over-inked and merge partially or in whole with the frame around it, or in the best of the cases they look smaller and/or the cen-

4a

4b

Εικ. 4: Στο αριστερό γραμματόσημο διακρίνεται η περίπτωση του «ελαφρά ξυρισμένου Ερμή» (4a), ενώ στο δεξί δίνεται η εντύπωση του κανονικά «γενειοφόρου Ερμή» (4b)

Fig. 4: In the left stamp we can see the “lightly shaven Hermes” (4a) and on the other one the “long shading line Hermes” or normal “bearded Hermes” (4b)

οξείδωση γωνιών λόγω μη καλής μελάνωσης της πλάκας.

4. Σε καμία των περιπτώσεων δεν παρατηρείται διακεκομμένη γραμμή στο φρύδι του Ερμή ή όταν συμβαίνει αυτό μπορεί να θεωρηθεί πλήρως τυχαίο.

5. Το αυτό παρατηρείται και στη γραμμή του γείσου, που στην περίπτωση των παρισινών είναι και πάλι διακεκομμένη.

6. Τα ανθέμια, σε ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 50% είναι είτε υπερμελανωμένα και χάνονται εν μέρει ή και σχεδόν ολόκληρα στο πλαίσιο που τα περιβάλλει, είτε στην καλύτερη των

tre is missing.

7. The same happens to the maeander area. The over-inking covers big parts of the design, which make them appear “dirty”.

8. In the inscription areas, in the upper and lower part of the stamp, we can see again that because of the over-inking the dots between the lettering might disappear. The same happens many times with the letters too. In the latter case, the letter “E” of the word “ΕΛΛ”, the “Γ” of the word “ΓΡΑΜΜ” in the upper inscription are usually missing partially or completely, whilst

Εικ. 5: Παρισινό (5a), αθηναϊκό 30λεπτο (5b) και γαλλικό Cérés 30c. του 1872-1875 (5c), με ομοίου τύπου «κοντό 3» στον δεξιό αριθμό «30».

Fig. 5: Paris 30 lepta (5a), Athens 30 lepta (5b) and an 1872-1875 French Cérés 30c. (5c), with the same type of "short 3" on the right numeral "30".

περιπτώσεων φαίνονται πιο μικρά και λείπει ή μόλις που διακρίνεται το κέντρο τους.

7. Το ίδιο συμβαίνει και με την περιοχή των μαϊνάνδρων. Η υπερμελάνωση καλύπτει μεγάλα μέρη του σχεδίου και φαίνονται σαν λερωμένα.

8. Στις επιγραφές, επάνω και κάτω, πάλι παρατηρείται λόγω της υπερμελάνωσης να χάνονται οι τελείες που χωρίζουν τις λέξεις. Το ίδιο συμβαίνει πολλές φορές και με τα ίδια τα γράμματα. Στη δεύτερη περίπτωση, στην επάνω επιγραφή πιο συχνά λείπει μερικώς ή και εντελώς το «Ε» της λέξης «ΕΛΛ», το «Γ» της λέξης «ΓΡΑΜΜ» και από την κάτω επιγραφή, ανάλογα με την περίπτωση, οποιοδήποτε από

from the lower inscription any of the letters but most commonly the letters "E" and "T" are missing. In the lower inscription, one of the digits of the value is missing partially or completely, usually the "3" of the right side of "30". Finally, because of the poor spreading of the ink on the plate, it is usual to see double or even triple dots between the letters and the values of the inscriptions. If somebody can identify the exact position of the flaws then they will become instantly plate flaws.

9. On many copies in my collection, and also from studying photos from auctions and elsewhere, I found that there is a difference

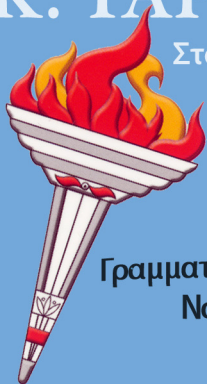
Κ. ΤΑΡΑΣΟΥΛΕΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Σταδίου 10 & Ομήρου 4 (Στοά) • ΑΘΗΝΑ

☎ 210 3255564 • 📠 210 3221440

e-mail: c_tarassouleas@yahoo.com

Ιστότοπος: www.tarassouleas.gr

Γραμματόσημα ❖ Ολυμπιακά Συλλεκτικά
Νομίσματα & Χαρτονομίσματα ❖ Παλιές Κάρτες

Άλμπουμ & Αξεσουάρ

❖ Κατάλογοι

τα γράμματα αλλά πιο συχνά το «Ε» και το «Τ». Από την κάτω επιγραφή επίσης δεν τυπώνεται μερικώς ή και ελάχιστες φορές εντελώς κάποιος από τους αριθμούς και περισσότερο το «3» από τον δεξιό αριθμό της αξίας. Τέλος, για τον ίδιο λόγο του ελλιπούς ή κακού απλώματος της μελάνης εμφανίζονται διπλές ή και τριπλές τελείες στις δύο επιγραφές, κάτι που αν εντοπιστούν συγκεκριμένες θέσεις στην πλάκα μπορεί να θεωρηθεί και σφάλμα πλάκας.

9. Σε πολλά αντίτυπα στην κατοχή μου, αλλά και από παρατήρηση φωτογραφιών σε δημοπρασίες και αλλού, διαπίστωσα ότι υπάρχει μια διαφορά στο δεξιό «3» του αριθμητικού «30» της κάτω επιγραφής, στο οποίο η άνω ευθεία γραμμή του είναι ελαφρά πιο μακριά από τον αριστερό και η πλάγια γραμμή είναι ή φαίνεται κοντύτερη με αποτέλεσμα να φαίνεται σαν να είναι πιο «κοντός» (μικρός) ο αριθμός (εικ. 5, 7, 13a). Αντιστοιχία αυτού του αριθμητικού βρήκα στο δεξιό «3» της γαλλικής σειράς «Cérès» της έκδοσης του 1872-1875 με τα μέγιστα στοιχεία (Κατάλογος Scott αρ. 62).

10. Τα εξωτερικά περιθώρια είναι στις περισσότερες των περιπτώσεων καλοτυπωμένα και διαυγή. Με την πάροδο όμως, όπως φαίνεται, της εκτύπωσης των 30λέπτων και λόγω της αμέλειας των εργατών του τυπογραφείου η υπερμελάνωση υπερκέρασε και αυτό το άνδρο και τα περιθώρια γίνονται ένα με το πλαίσιο και με το περιμετρικό σχέδιο. Αργότερα, στα καφέ σκούρα 30λεπτα, αρχίζουν να εμφανίζονται και σπασμένα ή και καθόλου περιθώρια σε μία ή και περισσότερες πλευρές. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι η απόσταση του εσωτερικού πλαισίου της παράστασης και του εξωτερικού περιθωρίου αυξάνεται από 0,7 χιλ. στις εκδόσεις των υπολοίπων αξιών των ΜΚΕ σε 1,1 χιλ. Έχουμε δηλαδή μια μεγαλύτερη απόσταση μεταξύ εσωτερικού πλαισίου και περιθωρίου που καθιστά πιο έντονη την παρουσία της κεντρικής εικόνας της κεφαλής του Ερμή!

Ένα δείγμα της κακής διαχείρισης και των πολλών σφαλμάτων κατά την εκτύπωση των γραμματοσήμων αυτών στην Αθήνα είναι και η παρουσία κάποιων, έστω και ελαφρών κακών εκτυπώσεων, πέραν των υπερμελανωμένων, όπως το παράδειγμα της εικ. 6, στην οποία βλέπουμε ελαφρά διπλοεκτύπωση στο πάνω και κάτω εξωτερικό περιθώριο του γραμματο-

στην right-hand “3” digit of the value “30” in the lower inscription. The upper horizontal line of this “3” is longer than that of the left-hand “3” and the oblique line is or appears shorter causing the look of a “shorter” (smaller) digit (fig. 5, 7, 13a), although it is not. I found that the same appears in the “Cérès” stamp of the years 1872-1875 with the large digits (Scott #62).

10. The lines of the outer frame are usually clearly printed. Over the period of the printings of the 30 lepta stamps, as we can notice, because of the negligence of the print house's workers and the over-inking, the ink spread over the lines of the outer frame causing it to merge with the stamp's margin. Later, with the dark brown 30 lepta we can see broken outer frame-lines or even none at all. We should notice that the distance between the inner frame and the outer frame lines of the stamp is bigger. So, the commonly 0.7 mm distance becomes 1.1 mm. this fact produces a more intense appearance of the head of Hermes!

An example of this bad implementation and of the large number of faults during the printing of the Athens issues is the appearance of some errors, beyond the poor printings due to over-inking, like in the stamp of fig. 6. where we see a light-double printing of the upper and lower border line. This occurs either because the sheet touched the printing plate for a second time or because of the poor inking of the plate, the worker tried to re-print the sheet. Another reason might be the intense pressure of the pressing machine during the printing of the sheet, something that had caused the coarse printing of the years 1861-62. Of course this can be proven if enough such 30 lepta double-printed stamps appear, something which so far has not been possible.

In most cases the 30 lepta stamps, as with the corresponding 60 lepta stamps, have wider borders than the other LHH stamps. This happened during the making of the separate plates (3x5) which made up the whole plate of the 300 stamps. As a result the distance between the stamps, instead of being 2 mm, the common distance between

σήμου. Αυτό συνέβη είτε γιατί το χαρτί άγγιξε για δεύτερη φορά την πλάκα, είτε γιατί λόγω της ήδη κακής εκτύπωσης και απλώματος της μελάνης στην πλάκα ο εργάτης θέλησε να βελτιώσει την εικόνα των γραμματοσήμων του φύλλου αυτού. Μια άλλη άποψη είναι η πολλή έντονη πίεση της πρέσας κατά την εκτύπωση του φύλλου, κάτι που μάλλον συνέβη και κατά την εκτύπωση των πρώτων κακέκτυπων αθηναϊκών ΜΚΕ. Βέβαια, αυτό θα αποδειχθεί αν εμφανιστούν αρκετά τέτοια διπλοεκτυπωμένα 30λεπτα, κάτι που μέχρι σήμερα δεν έχω διαπιστώσει, εκτός κάποιων παραπλήσιων δειγμάτων.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων διαπιστώνεται ότι τα γραμματόσημα των 30 λεπτών, όπως και τα αντίστοιχα των 60 λεπτών, έχουν μεγαλύτερα περιθώρια από όλες τις άλλες αξίες των ΜΚΕ. Αυτό συμβαίνει γιατί κατά τη δημιουργία των πλακιδίων (3x5), που στη συνέχεια συνέθεσαν τη γενική πλάκα των 2x150, το κενό μεταξύ των γραμματοσήμων (εκτύπων) μεγάλωσε κατά τι, έτσι ώστε τα περίπου 2 χιλ. που υπάρχουν μεταξύ των γραμματοσήμων των πρώτων πλακών του 1861, το 1876 αυξήθηκε σε περίπου 3 χιλ., για την ακρίβεια 2,8 χιλ.. Έτσι, κατά την κοπή των γραμματοσήμων διακρίνονται μεγαλύτερα περιθώρια.

Επίσης, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις των περιφερειακών γραμματοσήμων του φύλλου παρατηρείται μια δεύτερη γραμμή περιθωρίου, σε απόσταση 1,4 χιλ. από το εξωτερικό περιθώριο του γραμματοσήμου, που περιβάλλει την κάθε πλάκα των 150. Αυτό το περιθώριο θα το ονομάσω «ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΙΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ» (εικ. 7a, b, c), παρά το γεγονός ότι υπάρχει και παλαιότερη ονομασία που είναι «γραμμές Γιαννιώτη»⁷. Αυτό το επιπλέον περιθώριο οφείλεται στη συγκόλληση των επιμέρους εκτύπων στην εκτυπωτική πλάκα, που δημιουργεί ένα έξαρμα και στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι ευδιάκριτο στα περιφερειακά γραμματόσημα των δύο πλακών των 150. Το περιθώριο αυτό διακρίνεται, έστω τμηματικά λόγω πιο μαλακής πίεσης της πρέσας στο χαρτί, και σε αρκετά πα-

Εικ. 6: Ελαφρά διπλοεκτύπωση στο πάνω και κάτω εξωτερικό περιθώριο (6a) καθώς επίσης και η κηλίδα στην παρειά του Ερμή, που μπορεί να έχει διάφορες διαστάσεις (6b)

Fig. 6: Light double-printing of the upper and lower border line (6a) and the colour stain on the cheek of Hermes, which differs in dimensions from stamp to stamp (6b)

the LHH stamps after 1861, as of 1876 increased to almost 3 mm, specifically 2.8 mm. Because of that reason, there are usually larger borders on the stamps when cut.

Furthermore, in almost all the cases of marginal stamps we can notice a second line, at a distance of almost 1.4 mm from the outer frame of the stamp, surrounding each plate of the 150 stamps. This line I call "BORDER FRAME-LINE" (fig. 7a, b, c) or, as it was earlier known, "the Gianniotis lines"⁷. This additional frame-line is caused by the fact that every separately created cliché

⁷ Ασημακόπουλος Νίκος, *Το πρώτο Ελληνικό Γραμματόσημο - Η Ιστορία, τα Β. Διατάγματα, οι Μήτρες, οι Πλάκες, η Εκτύπωση*, NJ USA, 2005, σ. 60 και εικόνα των «γραμμών Γιαννιώτη», αρ. 4, σ. 61.

⁷ Asimakopulos N., *The First Greek Stamp - the History, the Royal Decrees, the Dies, the Plates, the Print*, NJ USA, 2005, p. 60 and photo of the "Gianniotis lines" p. 61, No. 4.

7a

7b

7c

Εικ. 7: Το «Περιγραμμικό περιθώριο» δεξιά (7a) και πάνω από το γραμματόσημο (7b) και η ακίδα (7c) που ορίζει την περιοχή του επόμενου αντίτυπου στο φύλλο, από δεξιά και άνω άκρο φύλλου, καθώς και κεντρικό αντίτυπο, αντίστοιχα.

Fig. 7: The “Border frame-line” to the right (7a) on the upper part of the stamp (7b) and the splinter (7c) that defines the area of the next copy in the sheet, of a right marginal, top marginal and central stamp respectively.

ρισινά 30λεπτα (εικ. 7d).

Όπως γνωρίζουμε η παραγωγή των επί μέρους πλακιδίων των 15 αντιτύπων έγινε με γαλβανοπλαστικό λουτρό. Η γαλβανοπλαστική όπως την γνωρίζουμε μας επιτρέπει να παράξουμε εύκολα πολλά αντίτυπα σε αγωγίμο υλικό. Έτσι, με την παραγωγή της πρώτης μήτρας των 15 (3x5), και σε αντίθεση με την μέχρι τώρα επικρατούσα άποψη⁷ κατά την οποία περιγράφεται ότι παρήχθησαν όλα τα έκτυπα από την πρώτη μήτρα εκτύπου που μετά συγκολλήθηκαν ανά 15, γεγονός που θεωρώ ότι είναι χρονοβόρος διαδικασία και αντι-

Εικ. 7d: Παρισινό 30λεπτο με τμήμα «Περιγραμμικού περιθωρίου»

Εικ. 7d: A Paris print 30 lepta which shows a part of “Border frame-line”

was placed side by side in the printing press, which creates a raised area and in most cases is visible on the peripheral stamps of the two plates of 150 stamps. This “Border Frame-Line” can be observed even on some of the Paris print stamps, when the pressure on them was softer than usual (fig. 7d).

As we know the production of the individual cliché of 15 copies was made by galvanoplasty. The galvanoplasty method allows us to easily generate multiple copies in conductive material. Thus, after producing the first matrix of 15 (3x5), and

Ψηφιοποιημένη Φιλοτέλεια

Όλα τα τεύχη 1924-2018
συν πέντε τόμοι Ευρετηρίων
σε ένα USB stick

100 ευρώ + ταχυδρομικά

Digitized Philotelia

Complete years 1924-2018
plus five Index volumes
in one USB stick

100 euro + postage

συμβατική με την εξέλιξη της μεθόδου αυτής, πιστεύω ότι αφού παρήχθη η πρώτη μήτρα των 15, και είχαν συγκολληθεί και συσφιχθεί τα έκτυπα μεταξύ τους, αυτή χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή των υπολοίπων. Η ομοιότητα χωρίς ιδιαίτερα σφάλματα των εκτύπων μεταξύ τους με οδηγεί στο συμπέρασμα αυτό. Η αναπαραγωγή, η συχνότητα των περιγραμμικών περιθωρίων, είτε πρόκειται για τα περιφερειακά έκτυπα, είτε τα εσωτερικά και η ομοιότητά τους συνηγορεί επίσης στην άποψη αυτή.

Ένα άλλο στοιχείο του περιθωρίου αυτού είναι ότι στην ένωση των περιφερειακών εκτύπων δημιουργείται μία ακίδα χρώματος η οποία ξεχωρίζει με την σειρά της οριζόντια και κάθετα τις μονάδες των αντιτύπων στο φύλλο. Στα περιφερειακά γραμματόσημα οι ακίδες αυτές συνδέονται με την γραμμή του περιθωρίου που δημιουργείται από το περιγραμμικό περιθώριο, ενώ στα εσωτερικά γραμματόσημα, αλλά όχι σε όλα, ξεχωρίζει μόνον η ακίδα οριζόντια ή κάθετα, σχηματίζοντας συχνά ένα ανάποδο «Τ» ή μια ορθή γωνία στραμμένη προς αριστερά ή δεξιά (εικ. 21)⁸. Η ακίδα αυτή ορίζει περίπου και το κέντρο του κενού των 2,8 χιλ. μεταξύ των γραμματοσήμων.

(συνεχίζεται)

unlike the hitherto prevailing opinion⁷ that all the matrix clichés were produced from the first cliché and afterwards were assembled together in 15s, a method which I think is time-consuming and unconventional, I believe that once the first matrix of 15 individual clichés was produced and stuck together, next it was used for the production of the rest. The similarity, without any exclusive flaws, between the clichés leads me to this conclusion. The reproduction, the frequency of the “Border Frame-Line”, internal or external, and the similarity of the clichés of every 15 stamps support this opinion.

Another element of this border frame-line is that in the junction of the peripheral dies a splinter of colour is created which marks the ends of each stamp-die. On the peripheral stamps these splinters are connected to the border frame-line, since in the inner copies, but not always, the splinter can be seen alone horizontally or vertically, showing sometimes as a upside down “T” or a right angle facing left or right (fig. 21)⁸. This splinter determines the middle of the distance of 2.8 mm between two stamps.

(to be continued)

⁸ Η παρατήρηση αυτή έγινε από μια 50άδα [θέσεις 51-100 L] που βγήκε σε δημοπρασία από τον οίκο D. Feldman το 2005 (*The Collection V*, Lot 10181) (εικ. 27). Οι θέσεις προσδιορίστηκαν από την παρουσία του σφάλματος στο τρίτο γραμματόσημο της πρώτης σειράς.

⁸ All this derive from the observation of the block of 50 [pos. 51-100 L] from D. Feldman Auction of 2005 (*The Collection V*, Lot 10181) (fig. 27). The positions were identified by the presence of a plate flaw on the third stamp of the first row.

Κυκλοφόρησε
το δέκατο έβδομο CD
στη σειρά της Φιλοτέλειας

2018

πλήρως έγχρωμο,
πλήρως ψηφιοποιημένο
με εύκολη αναζήτηση
με σελιδοδείκτες (bookmarks)
στα άρθρα/μελέτες
7,00 ευρώ + ταχυδρομικά

Τα αθηναϊκά 30λεπτα της περιόδου 1876-1878

The Athens 30 lepta of the 1876-1878 period

από τον **Θεόφιλο Σαλωνίδη**

by **Theofilos Salonidis**

(συνέχεια από τη σελ. 17)

(continued from page 17)

Χρωματολόγιο

Κατά καιρούς έχουν γίνει πλήρεις, αν και πολύ λεπτομερείς περιγραφές του χρωματολογίου (*εικ. 8*) μέσα στο οποίο μπορεί να «πελαγοδρομούν» οι συλλέκτες. Για τον λόγο αυτό, έγινε μια προσπάθεια από μελετητές, να ενοποιηθούν κάποιες κατηγορίες χρωματισμών έτσι ώστε να καταστεί πιο εύκολη η καταλογογράφηση και κατάταξή τους. Το χρωματολόγιο που αναγνωρίζεται σήμερα είναι το κάτωθι:

- a. Καφέ-λαδί, σε διάφορες αποχρώσεις (He. 45a, VI. 59)⁹
- b. Καφέ, σε διάφορες αποχρώσεις (He. 45b, VI. 59c(?), Sc. 51)
- c. Καφέ έως πολύ βαθύ καφέ σε κιτρινωπό χαρτί (He. 45c, VI. 59a)
- d. Πολύ βαθύ καφέ (He. 45d, VI. 56da, Sc. 51a)
- e. Καφεκόκκινο διάφορες αποχρώσεις (He. 45e, VI. 59d)
- f. Καφεκίτρινο (δεν κυκλοφόρησε) (He. 45f, VI. 59A)

Αυτοί οι χρωματισμοί περιγράφουν το σύνολο των επιμέρους αποχρώσεων που εμφανίζονται στην έκδοση Αθηνών. Το γεγονός ότι υπήρξε κάποια αμέλεια από τους εργάτες κατά την επεξεργασία και το άπλωμα των χρωμάτων στην πλάκα αποτελεί τον κύριο λόγο της πολυποικιλότητας των αποχρώσεων του καφέ. Για τον λόγο αυτό μπορούμε να παρατηρήσου-

Colours and shades

During the previous century, some researchers compiled detailed descriptions of the colours of the 30 lepta stamps, (*fig. 8*) but this most probably added to the collectors' confusion. For that reason, some of the later researchers tried to unite some of these categories of colours to create an easier classification. The colours recognised today are the following:

- a. Olive-brown, and shades (He. 45a, VI. 59)⁹;
- b. Brown and shades (He. 45b, VI. 59c(?), Sc. 51);
- c. Brown to deep brown on yellowish paper (He. 45c, VI. 59a);
- d. Sepia (He. 45d, VI. 56da, Sc. 51a);
- e. Red-brown and shades (He. 45e, VI. 59d); and
- f. Brown-yellow (never issued) (He. 45f, VI. 59A).

These colours describe all the shadings of the Athens issue stamps. The fact that the workers did not pay any attention during the procedure of diluting and applying the colour on the plate is the main reason for the variety of brown shades. That is why we observe different shades on the same sheet, or on larger parts of a sheet, since complete sheets of the 30 lepta do not

⁹ Οι αριθμοί καταλόγων όπως στον Hellas του Καραμήτσου (He.) 2018, τον Βλαστό (VI.) 2012 και τον Scott (Sc.) 2009.

⁹ Catalogue numbers as in Karamitsos Hellas (He.) 2018, Vlastos (VI.) 2012 and Scott (Sc.) 2009.

Εικ. 8: Χρωματολόγιο των αθηναϊκών εκδόσεων 30λέπτου: καφέ-λαδί (8a), καφέ (8b), καφέ έως πολύ βαθύ καφέ σε κιτρινωπό χαρτί (8c), πολύ βαθύ καφέ (8d) και καφεκόκκινο (8e)

Fig. 8: Colours of the Athens 30 lepta issues: Olive-brown (8a), brown (8b), Brown to deep brown on yellowish paper (8c), Sepia (8d), Red-brown (8e)

με πολλές διαφορετικές σκιάσεις χρώματος (αποχρώσεις) πάνω στο ίδιο φύλλο ή τμήματα φύλλου, αφού ολόκληρα φύλλα 30λέπτων δεν είναι γνωστό αν έχουν επιζήσει. Το μεγαλύτερο γνωστό σε μένα μπλοκ είναι μια 50άδα, τμήμα του αριστερού φύλλου¹⁰.

Και ενώ στην παρισινή έκδοση παρατηρούμε δύο αποχρώσεις και στις αποχρώσεις αυτές έχουμε ελάχιστες διακυμάνσεις του χρώματος, στις αθηναϊκές εκδόσεις παρατηρούμε ότι κάτω από τον ορισμό καφέ, μπορούμε να βρούμε μέχρι και δέκα ή και δώδεκα μικρές αποκλίσεις στον χρωματισμό αυτόν.

Ο Νάλτσας¹¹, παραδείγματος χάριν, στο βιβλίο του ξεχωρίζει πολύ περισσότερες κατηγορίες χρωμάτων στα 30λεπτα σε συνδυασμό με την ποιότητα και το χρώμα του χαρτιού, που

seem to have survived to date. The largest block known to me is a block of 50, from the left side of the sheet¹⁰.

Although in the Paris issue we can detect only two main shades with some fluctuation of the colour, in the Athens issue we can notice that under the colour “brown” we can find up to twelve different shades.

Naltsas¹¹, for example, in his book distinguishes even more colours in combination with the quality and the colour of the paper. These are:

1. Light brown-bistre on cream paper, very fine print;
2. Olive-brown on light cream paper;
3. Brown, very fine print;
4. Very light brown-bistre;

¹⁰ D. Feldman S.A., *The Collection VI*, 2005, σ. 86.

¹¹ Νάλτσας Χ., *Ειδικός Κατάλογος Ελληνικών Γραμματοσήμων*, *Οδηγός του ειδικευμένου συλλέκτη*, Θεσσαλονίκη 1965, σ. 175.

¹⁰ D. Feldman S.A., *The Collection VI*, 2005, p. 86.

¹¹ Naltsas C., *Special catalogue of Greek stamps*, *Guide of the specialised collector*, Thessaloniki 1965, p. 175.

είναι οι παρακάτω:

1. Φαιοαργιλώδες ανοικτό σε υπόλευκο λεπτό χαρτί. Εκτύπωση πολύ επιμελημένη.
2. Φαιοελαιώδες σε υποκίτρινο ανοικτό χαρτί.
3. Φαιό. Εκτύπωση πολύ επιμελημένη.
4. Φαιοσιτόχρωμο πολύ ανοικτό.
5. Φαιοσιτόχρωμο άτονο.
6. Σιτόχρωμο πολύ ανοικτό (λευκάζον).
7. Φαιοελαιώδες βαθύ σε χαρτί κιτρινωπό.
8. Φαιοελαιώδες μαύρο.
9. Φαιοκόκκινο.
10. Φαιοκόκκινο σε υποφαιό.
11. Φαιοσοκολατί.
12. Φαιοκόκκινο βαθύ.
13. Φαιό βαθύ σε κίτρινο.
14. Φαιότεφρο κόκκινο πολύ ανοικτό σε υποκίτρινο ανοικτό χαρτί.
15. Φαιότεφρο κόκκινο άτονο.
16. Φαιότεφρο σε κίτρινο.
17. Φαιόμαυρο σε υποκίτρινο ανοικτό χαρτί.
18. Φαιόμαυρο σε κίτρινο χαρτί.

Στην παραπάνω περιγραφή γίνεται λεπτομερής ανάλυση του χρωματολογίου και παρατηρούμε ότι δίνεται μεγάλη έμφαση στους διάφορους τόνους του χαρτιού. Το χαρτί σίγουρα παίζει μεγάλο ρόλο στην απόδοση του χρώματος, όπως π.χ. οι εκτυπώσεις σε κιτρινωπό χαρτί δίνουν έναν τόνο ζεστό στο γραμματόσημο, ενώ ο χρωματισμός σέπια (πολύ βαθύ καφέ) σε υπόλευκο/κρεμ χαρτί είναι έντονος και τείνει να πλησιάζει πολλές φορές στο καφέ-μαύρο. Έτσι, οι κατηγορίες του Νάλτσα κατηγοριοποιήθηκαν ως εξής στα μετέπειτα χρόνια κατά προσέγγιση:

- a. Καφέ-λαδί, για τις κατηγορίες Νάλτσα 1, 2, 8.
- b. Καφέ, για τις κατηγορίες Νάλτσα 3, 11, 14, 15.
- c. Καφέ έως πολύ βαθύ καφέ σε κιτρινωπό χαρτί, για τις κατηγορίες Νάλτσα 7, 13, 16, 18.
- d. Πολύ βαθύ καφέ, για τις κατηγορίες Νάλτσα 12, 17.
- e. Καφεκόκκινο, για τις κατηγορίες Νάλτσα 9, 10.
- f. Καφεκίτρινο (δεν κυκλοφόρησε), για τις κατηγορίες Νάλτσα 4, 5, 6.

Χρονολογικά η ακολουθία των χρωματισμών μάλλον καταδεικνύει και την χρονική ακολουθία εκτύπωσης των γραμματοσήμων, εκτός της τελευταίας (f). Έχει αναφερθεί πιο πάνω η πρώτη γνωστή ημερομηνία κυκλοφορίας των καφέ-λαδί, που είναι η 8η Ιουλίου 1876 και των

5. Dull brown-bistre;
6. Bistre very light (oxidised);
7. Deep olive-brown on yellowish paper;
8. Olive-brown black;
9. Red-brown;
10. Red-brown on cream;
11. Chocolate-brown;
12. Deep red-brown;
13. Deep brown on yellowish paper;
14. Very light grey red-brown on light yellowish paper;
15. Dull grey red-brown;
16. Grey-brown on yellow paper;
17. Black-brown on light yellowish paper; and
18. Black-brown on yellow paper.

In the above listing we can see a detailed description of the colours and we can notice that the colour of the paper is also emphasised. The colour of the paper plays a significant part in creating the colour of the stamp; for example the printing on the yellowish paper gives a warmer tone on the stamp. On the other hand the sepia colour (very dark brown) on cream paper is very intense and sometimes it is very close to the brown-black colour. Thus Naltsas' colour-categories have become embedded in the following broader colour categories:

- a. Olive-brown, for Naltsas' categories 1, 2, 8;
- b. Brown, for Naltsas' categories 3, 11, 14, 15;
- c. Brown to deep brown on yellowish paper, for Naltsas' categories 7, 13, 16, 18;
- d. Very deep brown, for Naltsas' categories 12, 17;
- e. Red-brown, for Naltsas' categories 9, 10;
- f. Brown-yellow (never issued), for Naltsas' categories 4, 5, 6.

Chronologically, the above order of the colour categories is most likely indicative of the order in which the stamps were issued, except the last one (f). It was mentioned before that the earliest date of the olive-brown was the 8th of July of 1876 and that of the red-brown the 19th of July 1876. Consequently, we have the most possible sequence of issue of the first 30 lepta stamps.

καφεκόκκινων η 19η Ιουλίου 1876. Άρα, αυτά θα πρέπει να είναι από τα πρώτα 30λεπτα που εκτυπώθηκαν και με την πρώτη ανάγκη σε αυτήν την κλάση παραδόθηκαν τα νέα αθηναϊκά 30λεπτα. Φαίνεται ότι η μεγαλύτερη ζήτηση προέρχεται από το ταχυδρομικό γραφείο της Σύρου, όπου και εμφανίζονται τα καφέ-λαδί 30λεπτα, ενώ ακολούθησε αυτό της Αθήνας, που πιθανώς είχε μεγαλύτερα αποθέματα παρισινών. Στη συνέχεια ακολουθούν όλα τα άλλα ταχυδρομικά γραφεία, με προτεραιότητα εκείνα των Ιονίων Νήσων.

Για τα άλλα γραμματόσημα των αποχρώσεων b, c, d δεν έχει προσδιοριστεί κάποια αρχική ημερομηνία, αν και φαίνεται ότι τα καφέ (Hellas 45b) έρχονται τρίτα σε κυκλοφορία, και είναι γνωστό ότι τα πολύ βαθιά καφέ (Hellas 45d) έρχονται τελευταία σε κυκλοφορία και πριν τα καφεκίτρινα που δεν κυκλοφόρησαν.

Τα γραμματόσημα της κατηγορίας (Hellas 45f-καφεκίτρινο) φαίνεται ότι δεν τέθηκαν σε κυκλοφορία ή και αν τέθηκαν πολύ λίγα από αυτά διέφυγαν της απόσυρσης, αφού η περίοδος κυκλοφορίας τους συνέπεσε με την κυκλοφορία των νέων 30λέπτων σε θαλασσί (μπλε) αποχρώσεις και είτε αποσύρθηκαν, είτε καταστράφηκαν στο Εθνικό Τυπογραφείο πριν την κυκλοφορία τους. Μόνον ελάχιστα από αυτά τα 30λεπτα διέφυγαν της καταστροφής και θεωρούνται αρκετά σπάνια (εικ. 9). Το γεγονός ότι κυκλοφόρησαν προς το τέλος της περιόδου ή την αρχή της επόμενης ή δεν κυκλοφόρησαν καθόλου, δεν σημαίνει ότι πρόκειται για γραμματόσημα που εκτυπώθηκαν και τελευταία, αφού από τα λίγα αντίτυπα που έπεσαν στην αντίληψή μου διαπίστωσα ότι πρόκειται για τα καλύτερης εκτύπωσης όλων των αθηναϊκών 30λέπτων. Μπορώ να θεωρήσω ότι είναι προγενέστερη όλων των εκτυπώσεων μιας και είναι πολύ καθαρότερη, πολύ πιο επιμελημένη, πιο κοντά στα παρισινά, πιθανώς και με την σκληρή μέθοδο, με τη χρήση *découpage* ή και σε συνδυασμό με την μαλακή. Δεν φαίνεται να έχουν καμία σχέση ακόμη και με τα καφέ-λαδί που αναφέρονται σαν πρώτα και φέρουν την πλέον πρώιμη σφραγίδα όλων των αθηναϊκών 30λέπτων.

Έχουμε λοιπόν, γραμμή γείσου που τείνει να γίνει διακεκομμένη (σε μερικά αντίτυπα τμήμα της είναι διακεκομμένο), ενώ σε κάποια

Η ΕΦΕ στο Twitter:
@HPSgr

It looks like the post office of Syra had the greatest necessity for these stamps, since it is where the Athens 30 lepta appear first. Second in the sequence is the p.o. of Athens, where there should have been a bigger stock of the Paris stamps. All the other post offices follow according to their requirements, with the ones of the Ionian Islands seemingly first on the list.

The date of circulation of the stamps under categories b, c and d is not yet specified, although it seems that the brown ones (Hellas 45b) were third to be issued and the deep brown ones (Hellas 45d) were last in line, just before the brown-yellow which was never issued.

It seems that the stamps of the brown-yellow issue (Hellas 45f) were never put into circulation or, if they were, very few were used as the period during which they were supposed to be issued was the same or almost the same with that of the blue 30 lepta stamps (Hellas 60). Therefore they were either withdrawn or destroyed by the National Printing House. A small number of these stamps escaped the destruction and nowadays are thought to be very rare (fig. 9). The fact that they were to be issued at the end of this period or were never issued, does not mean that these stamps were printed last, since from the few I have seen I concluded that they are of the best printing quality. I can assume that they might be first to be printed because they are of much better print, more accurate, closer to the Paris print, even with the hard method using the *découpage* combined with the soft method. It seems that they are not close

Εικ. 9: Δείγμα του γραμματοσήμου (He. 45f)

Fig. 9: A sample of the brown-yellow stamp (He. 45f)

άλλα η γραμμή παρόλο συνεχής έχει μικρές εγκοπές σαν να είναι διακεκομμένη, γραμμές σκίασης παρειάς με ελαφρά διακεκομμένες γραμμές, τουλάχιστον στις πρώτες προς το αψί γραμμές και σε μερικές περιπτώσεις οξείς στα άκρα, μετάλλιο σχεδόν συμπαγές όπως των παρισινών, αλλά φρύδι συνεχές και καμπυλωτό (όπως όλων των αθηναϊκών).

Τι συμβαίνει λοιπόν; Μήπως, για μια ακόμη φορά κάποιος εργάτης του παρισινού τυπογραφείου συνόδεψε τις πλάκες και τα φύλλα από το Παρίσι στην Αθήνα -γεγονός που δεν αναφέρεται πουθενά, έκανε όλες εκείνες τις προετοιμασίες του *découpage*, αλλά όχι επакριβώς και είχαμε ένα σχετικά καλό αποτέλεσμα, όχι όμως το αναμενόμενο φυσικά; Το γεγονός βέβαια μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν συνέβη αφού σε μια πρόσφατη ανταλλαγή email με τον Louis Fanchini, αυτός με διαβεβαίωσε ότι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να συνηγορεί με την άποψη ότι τις πλάκες και τα γραμματόσημα συνόδεψε κάποιος εργάτης από την Γαλλία¹².

Γιατί εγκαταλείφθηκαν;

Μήπως λόγω του ανοικτού χρώματος;

Ένας αρκετά καλός λόγος για την μη κυκλοφορία τους είναι φυσικά ο χρωματισμός τους που βρίσκεται κάπου μεταξύ του γκρι-καφέ των μονολέπτων και των γκρι-σιτόχρωμων διλέπτων. Σίγουρα και χωρίς ΑΕ θα μπορούσαν να δημιουργήσουν σύγχυση στον κόσμο.

Αφού εγκαταλείφθηκαν, και λόγω των απαι-

to the olive-brown stamps, which are mentioned as the first to be printed and bear the earliest circular date stamp of all the Athens 30 lepta stamps.

The reasons why it seems to me that they were first to be printed are as follows: the line of the rim of the hat is partly broken (in some samples it is broken), the shading lines are lightly broken, at least the first lines close to the ear and in some cases the end of these lines are sharp, the medallion is almost solid as in the Paris print, but the eyebrow is always continuous and curved (as in all Athens samples).

What did happen? My first thought was that perhaps a worker of the French Printing House accompanied the plates and the printed sheets from Paris to Athens, something not mentioned anywhere. If a worker did come to Greece, did he prepare all the *découpage* sheets, but was not accurate in his job and the result was not the anticipated one? After an exchange of e-mails with Louis Fanchini, he assured me that such an incident never happened, because there is no evidence that any worker accompanied the plates and stamps printed to Greece, from France¹².

What was the reason the stamps were abandoned?

Is it probably due to their very light colour?

¹² Ο Louis Fanchini αναφέρει: «Δεν έχω διαβάσει τίποτε σχετικό με επίσκεψη Γάλλου εργάτη στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο...».

¹² Louis Fanchini quotes: "I have never read anything on the fact that any French worker went to Greece during that period...".

τήσεων της εποχής τυπώθηκαν στη συνέχεια τα άλλα 30λεπτα (Hellas 45a-e) συνεχόμενα, με τα καφεκίτρινα να παραμένουν στις αποθήκες του τυπογραφείου. Τέλος, αφού εξαντλήθηκαν τα άλλα καφέ 30λεπτα και λίγο πριν την κυκλοφορία των νέων σε θαλασσί χρώμα 30λέπτων, ενώ ήταν να δοθούν σε κυκλοφορία τα καφεκίτρινα για να καλύψουν τις ανάγκες της αγοράς, αυτή η κυκλοφορία διακόπηκε λόγω της κυκλοφορίας των τελευταίων.

Μελάνη

Η μελάνη που χρησιμοποιήθηκε, σε γενικές γραμμές, είναι πολύ κακής ποιότητας, όπως προαναφέρθηκε και είναι είτε υδατοδιαλυτή, είτε διαλύεται με λινέλαιο και για τον λόγο αυτό «σπάει», δημιουργώντας νησίδες χρώματος και κατ' επέκταση και αντίστοιχες λευκές νησίδες, κατά την χρήση της πάνω στο χαρτί, που σε γενικές γραμμές είναι πορώδες. Αυτό το «σπάσιμο», κρακελάρισμα, όπως λέγεται, εμφανίζεται σε όλη την επιφάνεια του μεταλλίου. Επίσης, ως ελαιοδιαλυτή η μελάνη, είναι ο κύριος λόγος πολλαπλών περιπτώσεων ελαιώδους εκτύπωσης αυτών των εκδόσεων.

Το χρώμα της εκτύπωσης αυτής μοιάζει πάρα πολύ με εκείνο των μονολέπτων και πρέπει να δημιουργήσε αρχικά κάποια σύγχυση, και ίσως για τον λόγο αυτό κατά την επόμενη έκδοση (1880) το χρώμα των μονολέπτων άλλαξε και έγινε πιο γκρι από το κανονικό, αλλά και πιο καφεκόκκινο.

Εκτός των διαφόρων συγκεντρώσεων ή και απώλειας χρώματος στην επιφάνεια του γραμματοσήμου, που πολλές φορές φαίνεται να επιδιορθώνεται με κάλυψη της λευκής επιφάνειας

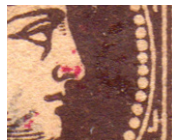
A reason good enough for their withdrawal is their colour, which is a shade somewhere in-between the colour of the grey-brown 1 lepton and the grey-bistre 2 lepta stamps of the period. As they were without CF on the reverse, they might confuse the users.

After they were abandoned in the warehouse of the National Printing House, the workers started printing the other 30 lepta (Hellas 45a-e) for several months. Finally, after the stock of the brown 30 lepta was exhausted, it was probably thought best to place the brown-yellow stamps in circulation, but they were never issued because the new 30 lepta stamps of the blue colour were placed in circulation instead.

Ink

Generally, the ink in use is of very bad quality, as already mentioned. It is either water-diluted or even flax oil-diluted and that is a reason that it “brakes”, creating “islands” of colour and the respective white areas on the paper of the stamp, which is porous. We can see this cracking all over the area of the medallion. Accordingly, when the ink is oil-diluted we can find stamps with oily printing.

The colour of this issue looks very similar to that of the 1 lepton stamps and it might have caused many problems in recognition (at that time) and this might be the reason for the change of the colour of the 1 lepton stamps during the next printing, which became more greyish brown to

Εικ. 10: Δείγμα διόρθωσης μεγάλης λευκής κηλίδας στο μέταλλιο και απόθεση ερυθρού χρώματος
Fig. 10: A sample with the correction of a white spot on the medallion and the red spots over the nostrils.

σε δεύτερο χρόνο, πολλές φορές υπάρχει παρουσία αδιάλυτου χρώματος από την μίξη των χρωμάτων που χρησιμοποιούνται για την τελική απόδοση της εκάστοτε απόχρωσης.

Στο γραμματόσημο της **εικ. 10** διακρίνουμε ίχνη ερυθρής μπογιάς και περισσού καφέ στο μετάλλιο. Μπροστά στη μύτη του Ερμή και προς τον κύκλο των μαργαριτών διακρίνεται ένα στίγμα σχήματος κεφαλαίου «C» ή άγκιστρου το οποίο στο μικροσκόπιο διακρίνεται ως περίσσειμα καφέ χρωστικής. Πιθανόν να υπήρξε ένα μεγάλο λευκό κενό κατά την εκτύπωση που καλύφθηκε ιδιοχειρώς από κάποιον εργάτη. Υπό το μικροσκόπιο φαίνεται να γυαλίζει περισσότερο και υπάρχει μεγαλύτερη συγκέντρωση χρώματος γι' αυτό φαίνεται και πιο σκούρο. Τέτοιες εργασίες έχουν διαπιστωθεί και νωρίτερα, αλλά στην έκδοση αυτή πρέπει να έχει πια γίνει πανάκεια. Επίσης, στη μύτη διακρίνονται δύο κηλίδες, μία μικρότερη και μία μεγαλύτερη ερυθρού-καρμινόχρωμου χρώματος.

Σε άλλο γραμματόσημο και πίσω από τα κεφάλι στο μετάλλιο, πάλι μέσω μικροσκοπίου, διακρίνεται μικρή κηλίδα κίτρινου (κροκί) χρώματος.

Χαρτί

Παρουσιάζονται, επίσης, διάφορες ποικιλίες χαρτιού (**εικ. 11**) που, εκτός του χρωματισμού του που ποικίλει από υπόλευκο / κρεμ έως κιτρινωπό, εμφανίζεται συχνά από πολύ λεπτό (τσιγαρόχαρτο) και διαφανές, έως χοντρό (χαρτονοειδές, όχι χαρτόνι), έντονα αδιαφανές και πορώδες.

Μια υπόθεση είναι ότι το χαρτί είναι ελληνικής παραγωγής. Ομοιάζει πολύ με το χαρτί των αθηναϊκών εκδόσεων των μικρών κεφαλών Ερμή της επόμενης περιόδου, αλλά δεν μου δίνει την αίσθηση ότι μοιάζει με το χαρτί των τελευταίων εκδόσεων ΜΚΕ, παρά μόνο σε χρωματισμό, κρεμ έως κιτρινωπό.

Όπως προαναφέρθηκε, οι Pemberton και Basel υποστηρίζουν ότι έγιναν τρία τραβήγματα κατά την περίοδο αυτή. Τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν αυτά τα τραβήγματα είναι τα εξής:

Τράβηγμα Α (Σεπτέμβριος 1876, λαδί-καφέ σε κρεμ χαρτί): Η παλαιότερη χρονολογία είναι η 8 Ιουλίου 1876. Εκτύπωση πολύ επι-

red-brown.

Beyond the concentration or the loss of the colour on the surface of the stamp, which is corrected in many cases by covering the white areas left with colour later, we can see the presence of undiluted colour of the mixed colours in use.

On the stamp in **fig. 10** we can see traces of red colour and some concentration of brown on the medallion. In front of the nose of Hermes through the circle of the pearls, we can see a dark area in the shape of a capital "C", which under the microscope is distinguished as a surplus of brown colour. There was probably a white area which was covered by hand by a worker. Under the microscope it looks like it shines more where the colour had set. Such repairs have been noticed before, but in this issue they must have been done very often. Over the nostrils we can also see two red to carmine-red spots of non-diluted colour.

On another stamp I have noticed a small spot of yellow colour behind the head of Hermes.

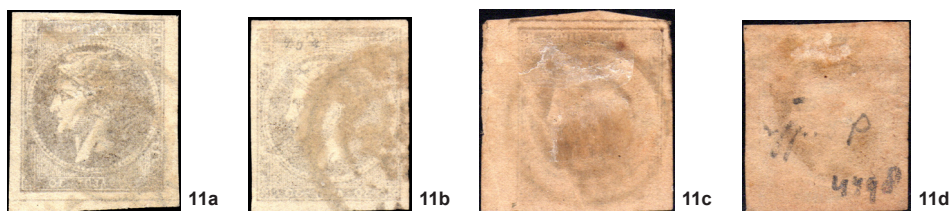
Paper

There are several qualities of paper (**fig. 11**) used in this issue. Except for the colour that varies from off-white / cream to yellowish, we can notice its thickness ranges from very thin (cigarette paper) and transparent, to thick paperboard (but not carton), intensely non-transparent and porous.

An assumption is that the paper is of Greek origin. It looks very similar to that used for the Small Hermes Head stamps of the first Athens issue. The paper seems to be different from the paper of the last LHH issues and the only similarity is the colour of the paper.

As it is already stated, Pemberton and Basel support that there were three printings in this period. The characteristics of these printings, due to the paper quality, are the following:

Printing A (September 1876, olive-brown on cream paper): The earliest date of issue according to my findings is 8 July 1876. The printing is very fine and even

Εικ. 11: Δείγματα χαρτιού: πολύ λεπτό και διαφανές κιτρινωπό χαρτί (11a), λεπτό υπόλευκο πορώδες χαρτί (11b), χαρτί μετρίου πάχους (11c) και χαρτί χοντρό πορώδες (11d)

Fig. 11: Samples of paper: very thin and transparent yellowish paper (11a), cream/off-white porous paper (11b), paper of medium thickness (11c), and thick porous paper (11d)

μελημένη και καλλιτεχνική που μοιάζει με την παρισινή, σε χαρτί κρεμ χρώματος. Το χαρτί είναι γενικότερα λεπτό ως διαφανές, αλλά καλής ποιότητας, αλλά μπορούν να βρεθούν ποικιλίες σε πιο παχύ και πιο τραχύ χαρτί.

Τράβηγμα Β (1876, λαδί-καφέ σε κιτρινωπό χαρτί): Η εκτύπωση είναι αρκετά καλή. Το χρώμα του χαρτιού είναι κιτρινωπό και δίνει σε όλο το γραμματόσημο πιο ζεστό τόνο. Το χαρτί είναι πάντα πολύ λεπτό και διάφανο.

Τράβηγμα C (1878, βαθύ καφέ σε κρεμ χαρτί): Το χαρτί αυτού του τραβήγματος είναι παχύ και μάλλον τραχύ.

Η προσπάθεια να περιγραφούν τα τρία αυτά τραβήγματα φαίνεται ότι δεν αποδίδει αυτό που σήμερα αναγνωρίζεται ως αθηναϊκή έκδοση 30λέπτων:

1. Επειδή χρονολογικά δεν συμπίπτουν με τα σημερινά δεδομένα. Το τράβηγμα Α θα πρέπει να έχει τοποθετηθεί πριν τις αρχές Ιουλίου του 1876 και θα πρέπει να ακολουθεί από πολύ κοντά το τράβηγμα Β.

2. Επειδή θεωρώ ότι το τράβηγμα C είναι πολύ καθυστερημένο, ξεφεύγει χρονολογικά στην ουσία από τα δεδομένα της χρονολόγησης της αθηναϊκής έκδοσης, γιατί στο ενδιάμεσο υπήρξαν άλλα τραβήγματα της κανονικής σειράς του 1875-1880 και πιθανώς να ξεκίνησαν και τα πρώτα τραβήγματα της σειράς του 1880 χωρίς ΑΕ.

3. Οι αποχρώσεις που περιγράφονται είναι ελάχιστες ενώ διακρίνουμε τουλάχιστον επτά και σε διαφορετικό χαρτί. Το χαρτί, από την άλλη, μάλλον δεν είναι στοιχείο χρονολόγησης, αφού διαπιστώνεται ότι το κιτρινωπό χαρτί π.χ. βρίσκεται σε χρήση και στα καφέ-λαδί, αλλά και στα καφεκόκκινα και στα βαθιά καφέ αντίτυπα.

artistic, and looks like the Paris issue, on cream paper. The paper is usually thin to transparent, but of good quality. We can also find this printing on different qualities of paper from thin to medium and very thick paper.

Printing B (1876, olive-brown on yellowish paper): The printing is fine enough. The colour of the paper is yellowish, a fact that gives a warmer impression to the stamp. The paper is very thin and transparent.

Printing C (1878, deep brown on cream paper): The paper is thick, even rough.

The attempt to describe these three printings apparently does not convey that which today is accepted as the Athens issue of 30 lepta stamps. This is because:

1. Chronologically they do not match up with today's data. Printing A must be transferred to the beginning of July 1876 and followed very closely by printing B.

2. As I presume that Printing C is very late, it does not correspond chronologically with what is known about the timing of the Athens issue. This is because in the interim there were other printings of the issue of 1875-1880 and potentially the first printings of the issue of 1880 without CF began.

3. The shades which are described are very few and we can distinguish at least seven more on different paper. The paper, on the other hand, is not a factor in dating the issue, since there was a usage of off-white/cream and yellowish colour paper on the olive-brown stamps, as well as in the red-brown to deep brown samples.

12a

12b

Εικ. 12: Δείγματα γόμας των καφέ 30λέπτων:
ελαφρά υποκίτρινη και λεπτή (12a) και παχιά και εύθραυστη (12b)

Fig. 12: Samples of gum used on the 30 lepta stamps:
light off-yellowish and thin (12a), and thick and fragile (12b)

Γόμα

Η γόμα που χρησιμοποιείται (εικ. 12) είναι δύο τύπων, είτε λεπτή, ελαφρά υποκίτρινη είτε παχιά και εύθραυστη¹³. Μερικές φορές παρατηρήθηκε ότι λόγω της κακής ποιότητας της γόμας οξειδώνεται η κύρια επιφάνεια του γραμματοσήμου και φαίνεται ως ελαιώδης η εκτύπωση. Αυτό οφείλεται κατά πάσα πιθανότητα στο αραιωτικό της γόμας, που είναι κάποια ελαιώδης ουσία (λινέλαιο).

(συνεχίζεται)

Gum

The gum used (fig. 12) is thin, faintly off-yellowish or thick and fragile¹³. It is noted that sometimes the poor quality of the gum is the reason for the oxidised surface of the stamp that looks like an oily print. This happens probably due to the thinner used which must be an oily product (flax oil).

(to be continued)

¹³ Νάλτσας, ό.π.

¹³ Naltsas, *ibid*.

Ενημερωθείτε από τον ιστότοπο της Εταιρείας: www.hps.gr
Επικοινωνήστε μαζί μας στη διεύθυνση: hps@hps.gr

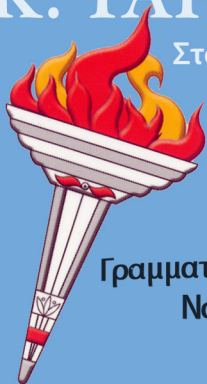
Κ. ΤΑΡΑΣΟΥΛΕΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Σταδίου 10 & Ομήρου 4 (Στοά) • ΑΘΗΝΑ

☎ 210 3255564 • 📠 210 3221440

e-mail: c_tarassouleas@yahoo.com

Ιστότοπος: www.tarassouleas.gr

Γραμματόσημα ❖ Ολυμπιακά Συλλεκτικά
Νομίσματα & Χαρτονομίσματα ❖ Παλιές Κάρτες

Άλμπουμ & Αξεσουάρ

❖ Κατάλογοι

Τα αθηναϊκά 30λεπτα της περιόδου 1876-1878

The Athens 30 lepta of the 1876-1878 period

από τον Θεόφιλο Σαλωνίδη

by Theofilos Salonidis

(συνέχεια από τη σελ. 120)

(continued from page 120)

Σφάλματα πλάκας

Λόγω της γενικευμένης χρήσης των 30λέπτων για τις ανάγκες κάλυψης της αλληλογραφίας εξωτερικού και πιθανόν του αμελούς αλλά συνεχούς καθαρισμού της πλάκας, σύντομα εμφανίστηκαν κάποιες φθορές από τη μεγάλη πίεση των συρμάτων βουρτσών στην εκτυπωτική επιφάνεια ή και από την πτώση αιχμηρών ή βαρέων αντικειμένων πάνω της.

Η μικρή όμως χρονική διάρκεια κυκλοφορίας των 30λέπτων, άρα και χρήσης των πλακών, απέτρεψε τις εκτεταμένες βλάβες τους. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι η μικρή παρουσία σφαλμάτων στα αντίστοιχα γραμματόσημα.

Με την πάροδο του χρόνου διαπιστώθηκαν κάποια τέτοια σφάλματα και καταγράφηκαν οι θέσεις στις οποίες εμφανίζονται, ενώ πολλά άλλα παρόμοια σφάλματα θεωρούνται τελικά είτε τυχαία, είτε ότι οφείλονται στην έλλειψη ή υπερβολική χρήση μελάνης ή και τον ελλιπή καθαρισμό της πλάκας.

Ποικιλίες που εντοπίστηκαν κατά καιρούς, όπως αυτές που αναφέρει ο Νάλτσας¹⁴ είναι οι εξής:

α. Εξωτερικό περιθώριο διπλό, β. Εξωτερικό περιθώριο καταστραμμένο, γ. Χρωματιστή κηλίδα στην παρειά, δ. Μεγάλη λευκή κηλίδα στον κύκλο των μαργαριτών κάτω δεξιά, ε. Άνω επιγραφή χωρίς ενδιάμεσες τελείες, στ. Στην κάτω επιγραφή, τρεις τελείες πριν το αριστερό «30», ζ. Στην κάτω επιγραφή, δύο τελείες μετά το «ΛΕΠΤ», η. Στην κάτω επιγραφή,

Plate flaws

The general use of the 30 lepta to cover the needs of international mail and the rather careless, however frequent cleaning of the plate, were the reasons for some of the damages created by the extensive pressure of the brushes on the printing surface. Other reasons are probably the fall of other heavy and/or sharp metal objects on the plate surface.

The short period of use of the 30 lepta stamps, therefore of the plates themselves, surely minimised their damages. As a result, only a handful of plate flaws were recorded on the 30 lepta stamps.

During the years, these types of plate flaws were verified and their positions on the plate were confirmed. However, similar flaws are considered either being random, or caused because of the lack of ink or because of over-inking or maybe poor cleaning of the plate.

Varieties that were discovered from time to time, as those that Naltsas reported¹⁴ are the following:

a. Double outer margin, b. Destroyed (broken) outer margin, c. Coloured spot on the chic, d. Big white spot on the circle of the pearls, lower right, e. Upper inscription without dots between the words, f. In the lower inscription, three dots before the left "30", g. In the lower inscription, two dots af-

¹⁴ Νάλτσας, *ό.π.*, σ. 176.¹⁴ Naltsas, *op.cit.*, p. 176.

χωρίς ενδιάμεσες τελείες, θ. Στην κάτω επιγραφή, κάτω περιθώριο και επιγραφή φθαρμένα, ι. Λευκή γραμμή στον άνω αριστερό μαιάνδρο, κάτω από το ανθέμιο, ια. Λευκή γραμμή δεξιά και κάθετα του προσώπου, ιβ. Λευκή κηλίδα δεξιά της μύτης, ιγ. Λευκή, λοξή, ακανόνιστη γραμμή από τον βόστρυχο μέχρι τον κύκλο των μαργαριτών, πίσω από το κεφάλι, ιδ. Λευκή, ακανόνιστη, επιμήκης κηλίδα από το άκρο του πέτασους μέχρι τον κύκλο των μαργαριτών, πίσω από το κεφάλι, ιε. Λευκή γραμμή από το «0» του αριστερού «30» μέχρι την κάτω γωνία του «Ε» του «ΛΕΠΤ».

Πολλές οι περιγραφές και από άλλους ερευνητές αλλά όπως και οι περισσότερες από τις παραπάνω περιπτώσεις που περιγράφονται από τον Νάλτσα μπορούν να θεωρηθούν μάλλον τυχαίες, αφού οι περισσότερες μάλλον οφείλονται είτε στην υπερμελάνωση (περιπτώσεις απώλειας τελειών ή και γραμμάτων), ή την ελλιπή μελάνωση κάποιων περιοχών των αντιτύπων.

Εδώ θα προσθέσω, τις εξής παραλλαγές:

1. Πέντε φύλλα, στο άνω δεξιό ανθέμιο.
2. Λευκή γραμμή εσωτερικά της πρώτης καμπής του άνω δεξιού μαιάνδρου.
3. Δεύτερη τελεία μετά το δεξιό «30».
4. Χωρίς τελεία στο κάτω δεξιό ανθέμιο, που ενίοτε παρατηρείται και σε ένα από τα άλλα ανθήμια ή και σε περισσότερα του ενός ταυτόχρονα. Η πλέον συνήθης περίπτωση είναι όμως αυτή του κάτω δεξιού ανθεμίου που εμφανίζεται περισσότερες φορές και παρατηρήθηκε σε περισσότερα από είκοσι αντίτυπα στην κατοχή μου, από διάφορες θέσεις.

5. Τριχοειδής γραμμή που ξεκινάει από το στόμα και καταλήγει στο πλαίσιο του κάτω δεξιού μαιάνδρου.

Εκτός λοιπόν των περιπτώσεων που περιγράφηκαν από τον Νάλτσα, έχουν παρατηρηθεί και καταγραφεί σε επακριβείς θέσεις οι κάτωθι πέντε περιπτώσεις, από τις οποίες η περίπτωση 3 είναι πιο εμφανής στα θαλασσόχρσα 30λεπτα. Όπου υπήρξε παλαιότερη περιγραφή των σφαλμάτων ακολουθείται η καταγραφή και αρίθμηση από τον κατάλογο Hellas του οίκου Καραμήτσου:

1. Σφάλμα Hellas 30F5^{15,16} (εικ. 13a, b).

ter the word “ΛΕΠΤ”, h. Lower inscription without dots between the words, i. In the lower inscription, the lower margin and inscription destroyed, j. White line on the upper left maeander, under the floret, k. White line to the right and vertically in front of the face, l. White spot to the right of the nose, m. White, oblique, irregular line from the curl to the circle of the pearls, behind the head, n. White, irregular, prolonged spot from the end of the hat to the circle of the pearls, behind the head, o. White line from the “0” of the left “30” to the lower corner of the “Ε” of the word “ΛΕΠΤ”.

Most or more of the above mentioned cases that are described by Naltsas can be considered as random, since most of them are caused by the over-inking (cases with missing letters or dots between the wording), or the missing of ink on some areas of the stamp.

Next, I will add a few more varieties, of which some are recognised as plate flaws nowadays:

1. Five-leaves on the upper right floret.
2. White line inside the first curve of the upper right maeander.
3. A second dot after the right “30”.
4. The lower right floret without central dot. This flaw can exist in one or more florets at the same time. The most common case however is the one of the lower right floret, which appears most of the times and was observed in more than twenty samples in my collection.

5. Hairy line starting from the lips and ends at the frame of the lower right maeander.

Apart from the cases described by Naltsas, there are five more plate flaws which have been identified and their positions recorded and verified. Case no. 3 is more noticeable in the ultramarine 30 lepta stamps. Wherever applicable, the description and numbering of the Hellas catalogue, published by A. Karamitsos auction house is followed:

1. Plate flaw Hellas 30F5^{15,16} (fig. 13a,

¹⁵ Η αρίθμηση των καταγεγραμμένων σφαλμάτων

¹⁵ The numbering of the recorded plate flaws is

Αριστερή πλάκα των 150, θέση 15, επιμήκης τελεία στο πάνω μέρος του αριστερού σκέλους του πρώτου Μ, της λέξης ΓΡΑΜΜ που εκτείνεται προς τα αριστερά. Παρατηρείται από τις πρώτες εκτυπώσεις των ελαιοκαστανόχρωμων και συνεχίζει και πολύ αργότερα (στα θαλασσόχρα του 1882). Άρα πρόκειται για σοβαρή φθορά της πλάκας η οποία δεν καλύφθηκε με χρώμα σε μεταγενέστερη εποχή. Σε μερικές περιπτώσεις παρατηρείται μια κηλίδα χρώματος στην επέκταση αριστερά του Μ. Τέλος εμφανίζονται περιπτώσεις σε αντίτυπα βαθέως καφέ χρώματος, όπου αυτή η επιμήκης τελεία διακρίνεται σε μικρότερο μέγεθος, από το μισό μέχρι και το ένα τρίτο του μήκους της. Θεωρώ ότι στην περίπτωση αυτή τμήμα της καλύφθηκε με χρώμα και μέχρι το επόμενο πιθανώς καθάρισμα της πλάκας (έχω στην κατοχή μου τουλάχιστον τρία αντίτυπα με μικρότερου μήκους τελεία).

2. Σφάλμα Hellas 30F7¹⁷ (εικ. 14a, b). Αριστερή πλάκα των 150, θέση 138, μικρή λευκή, λοξή γραμμή που ενώνει το γράμμα Ε, της λέξης ΕΛΛ, με το περιθώριο του εσωτερικού πλαισίου. Και αυτό το σφάλμα παρατηρείται από τις πρώτες εκτυπώσεις των λαδί-καφέ αλλά θα πρέπει σύντομα να καλύφθηκε με χρώμα, αφού δεν εμφανίζεται αργότερα στα καφέ και σέπια απόχρωσης αντίτυπα. Έχω παρατηρήσει ότι σε μερικά αντίτυπα, και θεωρώ ότι φέρουν το ίδιο σφάλμα, στην ίδια ακριβώς περιοχή εμφανίζεται κάτι σαν μικρό έξαρμα πάνω από το Ε και αντίστοιχα το χρώμα του γραμματοσήμου εκτείνεται μέσα στη λευκή περιοχή του πλαισίου. Δεν μπόρεσα να εντοπίσω θέση ή και αν πρόκειται για νέο σφάλμα αλλά επειδή το παρατήρησα σε καφέ-λαδί και σε καφεκόκκινα γραμματόσημα θεωρώ ότι ίσως είναι η απαρχή του σφάλματος ή και κάποια παραλλαγή του.

3. Σφάλμα Hellas 30F8, αριστερή πλάκα των 150, θέση 16(;) (εικ. 15). Περιγράφεται από τον Ασημακόπουλο¹⁸ και αναφέρθηκε πα-

b). Left plate of 150, position 15, prolonged dot on the upper part of the left vertical antenna of the first M of the word ΓΡΑΜΜ which exceeds to the left. It is quite clear since the first printings of the olive-brown stamps all the way to the later ultramarine. That means that this is a serious plate flaw, which was not covered by the ink in later times, but only occasionally. Sometimes we can observe a small coloured dot in this extension. In some samples of deep brown colour, we can see that this extension is smaller, from half to one third of its normal length. I assume that in these cases part of this extension was somehow covered with colour before the next cleaning of the plate (I own at least three such copies with the shorter extension).

2. Plate flaw Hellas 30F7¹⁷ (fig. 14a, b). Left plate of 150, position 138, small white, oblique line that connects the letter E, of the word ΕΛΛ, with the margin of the inner frame. This flaw can be observed from the first printings of the olive-brown 30 lepta, but it must have been covered with colour very soon, because it cannot be observed in brown and sepia copies. I have noticed that in some copies, I think it is the same flaw, in the same area occurs a small out-crop over the letter E and accordingly the colour of the stamp extends in the white area of the frame. I did not manage to find the position for this second variation, but I think that is the same flaw, either the beginning or a different variation of the flaw.

3. Plate flaw Hellas 30F8 (fig. 15). Left plate of 150, position 16(?). It is described by Asimakopulos¹⁸ and it is mentioned above. A very thin slightly oblique line which starts from the upper Hermes' lip to the upper part of the frame of the lower left

πλάκας προέρχεται από τον κατάλογο Hellas 2008, σ. 36.

16 Asimakopulos N., *The Plate Flaws of the Large Hermes Heads of Greece, 1861–1886*, Library of the Hellenic Philatelic Society of America No. 3, USA 1995, σ. 147.

17 Asimakopulos, *ό.π.*, σ. 146.

18 Asimakopulos, *ό.π.*, σ. 151.

derived from the Hellas catalogue 2008, p. 36.

16 Asimakopulos N., *The Plate Flaws of the Large Hermes Heads of Greece, 1861–1886*, Library of the Hellenic Philatelic Society of America No. 3, USA 1995, p. 147.

17 Asimakopulos, *op.cit.*, p. 146.

18 Asimakopulos, *op.cit.*, p. 151.

ραπάνω. Τριχοειδής ελαφρά πλάγια γραμμή που ξεκινάει από το επάνω χείλος και καταλήγει στο πλαίσιο του άνω τμήματος του κάτω δεξιού μαιάνδρου. Η τριχοειδής αυτή γραμμή δεν είναι λευκή, αλλά στο χρώμα του γραμματισμού, και φαίνεται σαν μοιάζει περισσότερο με τσάκιση στη συγκεκριμένη θέση. Θεωρώ ότι πρόκειται για το ίδιο σφάλμα με αυτό της επόμενης περιόδου των κυανόχρωμων 30λέπτων εφόσον εμφανίζεται στο ίδιο ακριβώς σημείο και με τον ίδιο προσανατολισμό. Αυτό το σφάλμα το εντόπισα πολλές φορές σε διαφόρων αποχρώσεων 30λεπτα, αλλά στην κατοχή μου έχω μόνον δύο δείγματα.

4. Σφάλμα της θέσης 53 της αριστερής πλάκας (L) (εικ. 16a, b). Το άνω δεξιό πέταλο του κάτω δεξιού ανθεμίου παρουσιάζει μια ανωμαλία -λευκή κηλίδα- που το ενώνει με το πλαίσιο από επάνω του. Αυτό το πέταλο εμφανίζεται σαν κάθετη γραμμή παρά ως η συνήθης λοξή. Το κάτω αριστερό πέταλο είναι ελαφρά πιο κοντό και το κάτω δεξιά ελαφρά πιο μακρύ από τα υπόλοιπα. Επιπρόσθετα με το παραπάνω σφάλμα σε μερικά αντίτυπα παρατηρείται και μια εσοχή, στην περιοχή της κάτω επιγραφής, σε λευκό χρώμα αμέσως δεξιά και στο ύψος δεξιά της λέξης ΛΕΠΤ. Ενίοτε όμως, σε κακέτυπα ή υπερμελανωμένα αντίτυπα η εσοχή του πλαισίου της κάτω επιγραφής χάνεται. Όσα αντίτυπα παρατήρησα, φέρουν τα δύο αυτά χαρακτηριστικά, δηλαδή την ανωμαλία του ανθεμίου και την εσοχή στην κάτω επιγραφή, ενώ δεν φαίνεται, μάλλον λόγω υπερμελάνωσης στο καφεκόκκινο. Το αυτό παρατηρείται στο γραμματόσημο της συλλογής μου και στο γραμματόσημο της επιστολής που εικονίζεται στην *εικ. 16b*. Κατά τον Ασημακόπουλο¹⁹ αποδίδεται στη θέση 53 χωρίς στοιχεία πλάκας. Η θέση του σφάλματος, επιβεβαιώνεται και στην 50άδα που δημοσιεύθηκε στη δημοπρασία του οίκου D. Feldman το 2005 (The Collection V, αρ. λαχνού 10181, *εικ. 26*). Επίσης φαίνεται και σε ένα μπλοκ 18 γραμματισμών που πωλήθηκε από τον ίδιο οίκο (D. Feldman, Collectio VI, αρ. λαχνού 10157, *εικ. 27*) σε καφεκόκκινο αντίτυπο. Το σφάλμα αυτό παρατηρήθηκε επίσης σε ένα παρισινό 30λεπτο, αλλά με τη διαφορά ότι το πέταλο δεν αγγίζει το πλαίσιο αλ-

NOTOS 2021 website:

www.hps.gr/notos2021

maeander. This very thin (hair-) line is not white, but in the colour of the stamp, and it looks more like a crease at this point of the stamp. I assume that it is the same plate flaw with that of the next issue of the bluish 30 lepta stamps. I noticed this flaw many times in different brown colour 30 lepta stamps, but I own only two copies.

4. Plate flaw of position 53, of the left plate of 150 (fig. 16a, b). The upper part of the right petal of the lower right floret is not normal and is connected to the frame above it with a white dot. This petal appears as a vertical line instead of the usual oblique. The lower left petal of the floret is shorter and the lower right slightly longer of the other three. Additionally to this flaw, we can see a white colour niche, in the area of the lower inscription, immediately to the right and in the same height of the word ΛΕΠΤ. But sometimes, in coarse or in over-inked copies, this niche disappears. In all samples that I could examine the two flaws co-exist, although in the sepia copies the second plate flaw doesn't show. On the stamps with these particular flaws, as well as in the stamp on the entire letter (*fig. 16b*) they appear together. According to Asimakopulos¹⁹ the plate flaw occurs in position 53 with no plate side. The position of the flaw is verified from a big block of 50 stamps which was auctioned by D. Feldman in 2005 (The Collection V, lot no. 10181, *fig. 26*). It also occurs in a block of 18 brown-red 30 lepta stamps sold by the same auction house (D. Feldman Collectio VI, lot no. 10157, *fig. 27*). This plate flaw occurs in a Paris print 30 lepta stamp, but the difference is that the white spot is not so big and the petal doesn't reach the upper frameline and stops a bit short. It can be considered either the same or a variation of the same plate flaw.

¹⁹ Asimakopulos, *ό.π.*, σ. 147.

¹⁹ Asimakopulos, *op.cit.*, p. 147.

Εικ. / Fig. 13a

Εικ. / Fig. 13b

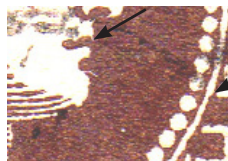
Εικ. / Fig. 14a

Εικ. / Fig. 14b

Εικ. / Fig. 15

Εικ. / Fig. 16a

Εικ. 16b: Το σφάλμα σε αναδιπλούμενη επιστολή. Η επιστολή έχει παραλήπτη τον γνωστό μελετητή Θ. Γιαννιώτη. Πρόκειται για τον πρώτο που έκανε την περιγραφή του σφάλματος της θέσης 10 των θαλασσοχρωών 30λέπτων (σφάλμα πλάκας Hellas 30F4).

Fig. 16b: An entire letter with the plate flaw. The letter was sent to the renowned researcher T. Giannioti. He was the first who described the plate flaw of the position 10 of the right plate of 150, which occurs in the ultramarine 30 lepta stamps (plate flaw Hellas 30F4).

λά σταματά λίγο πιο κάτω από αυτό. Μάλλον πρόκειται είτε για παραλλαγή του σφάλματος ή για την αρχή του.

5. Πεντάφυλλο ανθέμιο άνω δεξιά, αριστερή πλάκα των 150, θέση 76, (εικ. 17a, b). Στη θέση 76 εμφανίζεται το σφάλμα πλάκας πεντάφυλλο ανθέμιο, στο άνω δεξιό ανθέμιο με τη μορφή ενός μικρού κεφαλαίου ύψιλον (Υ) ή και με την πάνω γωνιώδη πλευρά του γράμματος χωρίς γέμισμα. Σε ένα από τα δύο γραμματόσημα που βρίσκονται στην κατοχή μου εμφανίζεται επίσης μια λευκή γραμμή στο ενδιαμέσο της πρώτης καμπής του άνω δεξιού μαιάνδρου, αλλά δεν είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του σφάλματος αυτού. Το σφάλμα εντοπίζεται στη θέση αυτή και στην 50άδα που πωλήθηκε από τον οίκο Feldman.

Πέραν των ανωτέρων τριών (περιπτώσεις 1-3) ήδη καταγεγραμμένων σφαλμάτων πλάκας και την επιβεβαίωση των δύο νέων (περιπτώσεις 4-5) που για πρώτη φορά προσδιορίζεται η θέση τους, αν και η περίπτωση 4 καταγράφηκε από τον Ασημακόπουλο (όπως προαναφέρθηκε), υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι οι ακόλουθες ποικιλίες συνιστούν σφάλματα που απαιτούν περισσότερη μελέτη και έρευνα των σωζόμενων μεγάλων συνθέσεων 30 λέπτων της τριόδου αυτής.

6. Τρεις τελείες μετά τη λέξη ΛΕΠΤ (εικ. 18). Το σφάλμα αυτό περιγράφεται από τον Ασημακόπουλο²⁰, και οι τρεις τελείες αυτές εμφανίζονται σε συνάρτηση με μια ακόμη λευκή κηλίδα, μεγάλου μεγέθους, στις γραμμές του αυχένα. Στην περίπτωση που περιγράφεται εδώ, η λευκή κηλίδα στον αυχένα θα πρέπει είτε να γέμισε με την πάροδο του χρόνου με μελάνη και να μειώθηκε το μέγεθός της ή πρόκειται για παρόμοιο σφάλμα. Στη συνέχεια, λόγω των υπερμελανωμένων αντιτύπων το σφάλμα αυτό χάνεται και εμφανίζεται πάλι στην τελευταία έκδοση των 30λέπτων. Ίσως πρόκειται για δύο διαφορετικά αλλά παραπλήσια σφάλματα.

7. Δεύτερη τελεία μετά το δεξιό 30, θέσεις 1-10 L ή R στο φύλλο (εικ. 19). Αυτή η δεύτερη τελεία εμφανίζεται πάρα πολύ συχνά στη θέση αυτή. Είναι μικρότερου μεγέθους. Δεν είναι βέβαιο αν πρόκειται για μόνιμη βλάβη της πλάκας ή αν εμφανίστηκε σε κάποια αρχική φάση

5. Upper right five-leaf floret, position 76, of the left plate of 150 (fig. 17a, b). The plate flaw of “the five-leaf floret” occurs in position 76 in the form of a small capital (Υ). The upper part of the letter appears even white or filled with colour. In one of the two stamps in my collection, also occurs a small horizontal white line in the middle of the first curve of the upper right maeander, but I think that it is not a characteristic of the plate flaw. The flaw occurs in the block of 50 stamps which was auctioned by D. Feldman in 2005.

Besides the three earlier recorded plate flaws (cases 1-3) which were described above, plus the two newly verified flaws (cases 4-5) as described above where their positions were verified for first time, although case 4 was first described by Asimakopulos (as was afore mentioned), there are very strong indications that the following variations are serious damages of the plate which means that more extensive study is needed of the large blocks of this period that have survived to date.

6. Three dots after the word ΛΕΠΤ (fig. 18). This plate flaw is also described by Asimakopulos²⁰, with the three dots accompanied with another dot, of bigger dimensions, on the lines of the nape. In the case of the stamp in my possession the upper dot was either covered partially with colour or we are facing another similar plate flaw. In the next printings, because of over-inking the flaw was lost and appears later, during the ultramarine samples of the period 1882. The two plate flaws, that of Asimakopulos and the one described here, might be two different plate flaws.

7. Second dot after the right 30, position between 1-10 L or R (fig. 19). This second dot appears very often in this position and it is smaller than the normal one. It is not verified if it is a permanent damage of the plate or if it appeared in an early period and it was covered afterwards by colour and did not occur again, but I have only seen olive-brown and red-brown samples

²⁰ Asimakopulos, *ό.π.*, σ. 148.

²⁰ Asimakopulos, *op.cit.*, p. 148.

και σύντομα καλύφθηκε με χρώμα και χάθηκε, αλλά την έχω δει μόνο σε καφέ-λαδί και καφε-κόκκινα αντίτυπα. Το ίδιο συμβαίνει και σε άλλα σημεία των επιγραφών, αλλά πιο περιστασιακά και σε όλες τις αποχρώσεις. Το σφάλμα αναφέρει και ο Νάλτσας.

8. Χωρίς κεντρική τελεία στο δεξιό κάτω ανθέμιο (εικ. 20). Το σφάλμα εμφανίζεται σε περισσότερες θέσεις του δεξιού άκρου του φύλλου (άγνωστο αν πρόκειται για την αριστερή ή τη δεξιά). Στο κάτω δεξιό ανθέμιο, όπως και κάποια ανθέμια από τις άλλες θέσεις, αλλά κυρίως στο κάτω δεξιό πιθανότατα λόγω υπερμελάνωσης είτε χάνεται εξολοκλήρου, είτε μόλις που διακρίνεται. Το παράδειγμα προέρχεται από τη θέση 10.

9. Ημιτελές δεξιό εξωτερικό περιθώριο (εικ. 21). Θέση από 141-150. Εμφανίζεται το παραπάνω σφάλμα με το κάτω δεξιό ανθέμιο χωρίς κέντρο. Επιπρόσθετα το δεξιό εξωτερικό περιθώριο του γραμματοσήμου είναι σπασμένο σε αρκετά σημεία και υπάρχει μια εσοχή στο ύψος του δεξιού άνω πέταλου του δεξιού κάτω ανθεμίου. Το περιγραμμικό περιθώριο της πλάκας φαίνεται να συγκλίνει προς τα επάνω, γεγονός που το καθιστά γωνιακό γραμματόσημο και μάλιστα της θέσης 150. Το περιέργο στην περίπτωση αυτή είναι ότι η κάθετη γραμμή του περιγραμμικού περιθωρίου συμπίπτει με το εξωτερικό περιθώριο του γραμματοσήμου.

10. Σπασμένο εξωτερικό αριστερό περιθώριο άνω (εικ. 22). Το γραμματόσημο προέρχεται από άνω ακραία θέση, (θέσεις 1-10). Το εξωτερικό περιθώριο είναι σπασμένο στο ύψος της κάτω οριζόντιας επιφάνειας του πλαισίου του άνω αριστερού ανθεμίου. Στην πλάκα και κατά τον καθαρισμό της μετά την λήξη εκτύπωσης των καστανόχρωμων 30λέπτων και πιθανότερο κατά την διάρκεια εκτύπωσης των θαλασσοχρωμών 30λέπτων της επόμενης περιόδου (1882-1886) παρατηρήθηκαν και άλλες φθορές, όπως στη θέση 1 και 10 της δεξιάς πλάκας των 150 και στις θέσεις 8, 9 και 20 της αριστερής πλάκας.

Απαιτείται λεπτομερέστερη μελέτη της πλάκας για περαιτέρω διαπίστωση μόνιμων βλαβών της και εντοπισμός των σφαλμάτων αυτών σε μεμονωμένα γραμματόσημα.

(συνεχίζεται)

with this flaw. Similar dots occur in other places in the inscription areas, but they are occasional and appear in all 30 lepta stamps. This plate flaw is mentioned by Naltsas too.

8. The lower right floret without central dot (fig. 20). This flaw occurs in more than one position of the right marginal stamps (unknown if they come from the left or the right sheet). On the lower right floret, as in some cases on the other florets, but especially on the lower right, probably because of over-inking, the central dot of the floret is fully or partially missing. The sample in the photo comes from position 10.

9. Incomplete right outer frame-line (fig. 21), position 141-150. This plate flaw occurs in one of these positions with the lower right floret without central dot. Additionally the lower right outer frame of the stamp is broken in some places and there is an indentation on the level of the upper right petal of the lower right floret. The border-frame-line of the plate seems to converge above, a fact that makes the stamp a corner stamp and especially of position 150. A very strange phenomenon in this case is that the vertical line of the border-frame-line overlaps with the outer frame-line of the stamp.

10. Broken outer left frame-line close to the top (fig. 22). The stamp comes from an upper marginal position (pos. 1-10). The outer frame is broken on the lower horizontal line of the upper left floret. On the plate and during its cleaning, after the end of the printing of the brown 30 lepta stamps or during the printing of the ultramarine 30 lepta stamps, of the next period (1882-1886) more damages occurred, like in the positions 1 and 10 of the right plate (left sheet) and in positions 8, 9, 16 and 20 of the left plate (right sheet).

A more detailed work of the plates is necessary, the kind of research that might ascertain even more permanent damages and the detection of more plate flaws in more single stamps.

(to be continued)

Εικ. / Fig. 17a

Εικ. / Fig. 17b

Εικ. / Fig. 18

Εικ. / Fig. 19

Εικ. / Fig. 20

Εικ. / Fig. 21

Εικ. / Fig. 22

Κ. ΤΑΡΑΣΟΥΛΕΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Σταδίου 10 & Ομήρου 4 (Στοά) • ΑΘΗΝΑ

☎ 210 3255564 • 📠 210 3221440

e-mail: c_tarassouleas@yahoo.com

Ιστότοπος: www.tarassouleas.gr

Γραμματόσημα ❖ Ολυμπιακά Συλλεκτικά
Νομίσματα & Χαρτονομίσματα ❖ Παλιές Κάρτες

Άλμπουμ & Αξεσουάρ

❖ Κατάλογοι

Τα αθηναϊκά 30λεπτα της περιόδου 1876-1878

The Athens 30 lepta of the 1876-1878 period

από τον **Θεόφιλο Σαλωνίδη**

by **Theofilos Salonidis**

Εικ. 23: Λωρίδα των τριών (Hellas 45d) με σφραγίδα Αθήνας.
Πιθανή προέλευση από επιστολή τριπλού βάρους.

Fig. 23: A strip of three (Hellas 45d) cancelled with Athens postmark.
Probably coming from a triple weight entire letter.

(συνέχεια από τη σελ. 180)

(continued from page 180)

Χρήση των 30λέπτων

Τα 30λεπτα, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, χρησιμοποιήθηκαν για την αποστολή πρώτου βάρους επιστολών στο εξωτερικό, όπως και τα 60λεπτα για συστημένες επιστολές εξωτερικού. Ευτυχώς, σώζονται αρκετές επιστολές με 30λεπτα προς πολλές χώρες της Ευρώπης, αλλά και προς την Αμερική.

Ενίοτε βέβαια παρατηρούμε και ζεύγη τα οποία αντικαθιστούν εκείνα τα γραμματόσημα των 60λέπτων, όταν αυτά απουσιάζουν από τα ταχυδρομικά γραφεία ή ακόμη και μεγαλύτερες συνθέσεις.

Η χρήση τους είναι αντίστοιχη με εκείνη των μονών 30λέπτων, αλλά για διπλό ή και πολλαπλό βάρος επιστολής ή συστημένες επιστολές ή και δέματα. Η περίπτωση όπου έχουμε μεγαλύτερες συνθέσεις, όπως λωρίδων των τριών (**εικ. 23**), τεσσάρων ή και μπλοκ είναι πραγματικά σπανιότερες. Η μεγαλύτερη μέχρι σήμερα σύνθεση είναι ένα μπλοκ των 50, των θέσεων 51-100 που δημοπρατήθηκε σχετικά πρόσφατα στο

Use of the 30 lepta stamps

The 30 lepta stamps, as it has already been mentioned were in use for mailing first weight E(ntire) L(etter)s abroad, as the 60 lepta were used for registered mail. Fortunately, many ELs destined for different European countries and America have survived.

Sometimes, we can find pairs or even larger sections of these stamps on ELs instead of the 60 lepta, when there were not enough of the latter stamps in the post offices.

Their usage is similar to that of the single 30 lepta stamps, but for double or multiple weight of a letter or parcel. It is quite rare to find bigger pieces, like strips of three (**fig. 23**) or four, or even bigger blocks. The largest known block, until now, is a block of 50, positions 51-100, which was auctioned not long ago abroad, where the stamps were cancelled by the Alexandria postmark, and

Εικ. 24: 1880, επιστολή από την Αθήνα (1) την 12/24 NOE 1880, προς Λονδίνο. Γραμματοσημάνθηκε με 210 λ. (7x30 λ.), ως επιστολή 7ου βάρους εξωτερικού [συλλογή L. Fanchini].

Fig. 24: 1880 EL from Athens (1), sent on 12/24 November 1880 to London, franked with 210 lepta (7x30 lepta brown), paying the 7th weight international letter rate [L. Fanchini's collection].

εξωτερικό με σφραγίδα Αλεξάνδρειας καθώς και χειρόγραφη ακύρωσή τους (εικ. 26). Σώζονται αρκετές συνθέσεις πολλαπλών 30λέπτων, όπως πεντάδων, επτάδων έως και δεκαοκτάδων (εικ. 24, 28). Ακόμη σπανιότερη είναι η χρήση τους σε συνδυασμό με άλλες αξίες, για τη συμπλήρωση της αντίστοιχης αξίας κάποιας επιστολής.

also obliterated by pen (fig. 26). There are also multiple combinations of these stamps in use, like strips of 5, 7 or even 18 (figs. 24, 28). Rarer still is their use in combination with other values, for completion of the respective postage of an EL.

25a

25b

Εικ. 25: Πλαστά αθηναϊκά 30λεπτα: αριστερά πιθανόν Fournier (25a) και δεξιά Alisafi τύπος B1 (25b)

Fig. 25: Forged Athens 30 lepta: a Fournier sample to the left (25a), an Alisafi type B1 to the right (25b)

Πλαστά 30λεπτα

Η ύπαρξη πλαστών αθηναϊκών 30λέπτων ακολούθησε αυτήν της παρισινής έκδοσης, που περιγράφονται πολύ αναλυτικά από τον

Forged 30 lepta stamps

After the appearance and circulation of many fake Paris print 30 lepta stamps we have fake Athens 30 lepta stamps too. Ure

Ure στην μελέτη του πάνω στα ελληνικά γραμματόσημα (εικ. 25). Αυτά τα πλαστά πλησιάζουν πολύ τα γνήσια, έχοντας σαν εφελτήριο την ήδη κακή λόγω υπερμελάνωσης εκτύπωση των γνησίων και για τον λόγο αυτό μπορούν να γίνουν επικίνδυνα για τον συλλέκτη. Βρίσκουμε πλαστά του Fournier καθώς και του Alisafi, αλλά πολύ πιθανόν να βρεθούν και πλαστά των τύπων Genoa A και B.

Αντί επιλόγου

Η μελέτη αυτής της έκδοσης, η οποία είχε τόσο σύντομη περίοδο εκτύπωσης και ως εκ τούτου μικρή χρήση πλακών, αλλά και έλλειψη αριθμών ελέγχου είναι αρκετά δύσκολη.

Η περιορισμένη περίοδος εκτύπωσης των φύλλων που υπολογίζεται σε μόλις ενάμισι χρόνο πάνω κάτω δεν επέφερε μεγάλης έκτασης φθορές, πρωτεύουσες ή και δευτερεύουσες στις πλάκες. Φθορές που εμφανίζονται κατά την επόμενη περίοδο χρήσης των πλακών αποδεικνύεται ότι συνέβησαν μετά την πρώτη περίοδο χρήσης τους και την αμελή χρήση εργαλείων καθαρισμού. Κατά την περίοδο της μελέτης θεωρώ ότι όποια σφάλματα εμφανίζονται, προέρχονται είτε από δημιουργίας των πλακών, γιατί και η γαλβανοπλαστική μέθοδος έχει πολλά ψεγάδια, απλά είναι θέμα χρόνου ίσως να εντοπιστούν και σε κάποια παρισινά, αφού κανένας δεν έχει ασχοληθεί εκτενώς και σοβαρά με αυτήν την έκδοση, είτε, και κάποια άλλα που εμφανίζονται πολύ νωρίς, θα πρέπει να θεωρηθούν ως σφάλματα οφειλόμενα σε κακή χρήση των πλακών.

Από την άλλη, η απουσία των αριθμών ελέγχου, που σε όλες τις άλλες αξίες των προηγούμενων εκδόσεων αλλά και αυτής της περιόδου (1861-1880) γίνεται κανονική τους χρήση, καθιστά σχεδόν αδύνατο τον εντοπισμό θέσεων φύλλου μεμονωμένων γραμματοσήμων, με δεδομένο ότι δεν σώζεται ούτε ένα ολόκληρο φύλλο της έκδοσης. Είναι αξιοπερίεργο το γεγονός ότι ενώ βρίσκονται σε χρήση οι πλάκες των ΑΕ κατ' αυτήν την περίοδο, και ότι γίνεται ενδιαμέσως χρήση τους για τις υπόλοιπες παλαιότερες αξίες, δεν δοκιμάστηκαν ποτέ στην έκδοση των 30 λεπτών.

Το γεγονός ότι το Ταχυδρομικό Μουσείο της Αθήνας ήταν κλειστό και δεν υπήρχε πρόσβαση για καλύτερη μελέτη και φωτογράφιση

analytically describes them in his study of the Greek stamps (fig. 25). These forged stamps appear to be quite similar to the genuine ones, considering the bad printing quality of the latter, and that is a good reason why the collector is duped. The forgers that created such stamps were Fournier and Alisafi, but we also can find forgeries of the Genoa A and B type.

In lieu of an epilogue

The study of this issue was always very difficult, because of the short printing time, short use of the plates and the lack of the control figures.

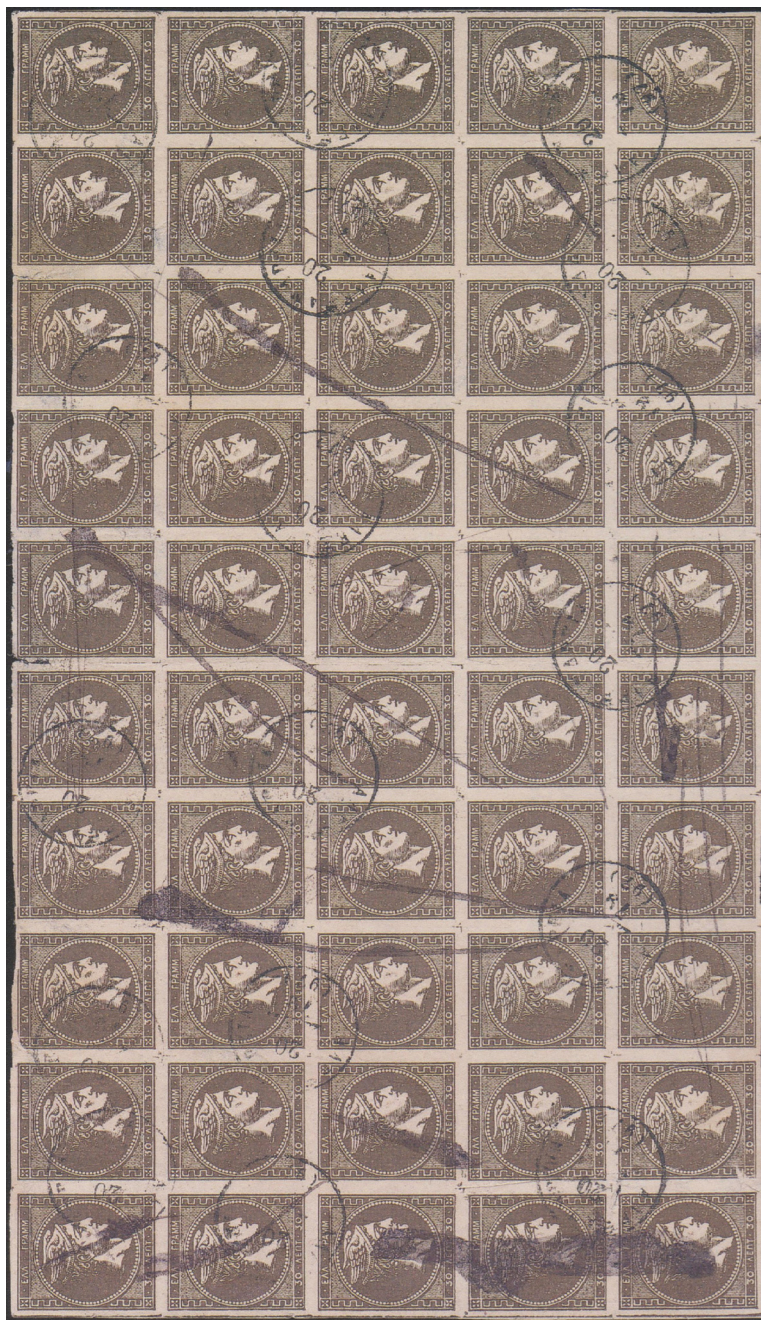
The very short period of the use of the plates, which is estimated at around one and a half years, did not bring about much damage, permanent or temporary. Damage which appears in the subsequent period of the use of these plates can easily be attributed to the period after the first use and the careless cleaning procedure by the workers. Some plate flaws that appear on the stamps of the first period of use I believe derive from the creation of the plates - because even the galvano has flaws; these may be found in the Paris print stamps too, if someone will form a study on this issue. Alternatively they may be attributed to the bad use of the plates, especially in the case of flaws that appear very early on.

Aside from this, the absence of the control figures, which are in use in all other values during the previous periods and the parallel period (1861-1880), makes it very difficult to detect the position of certain stamps on the sheet, having in mind that no whole sheet exists today. It is very strange that although the control figures are used normally all over this period with the other older values, they were never used even provisionally on the 30 lepta issue.

Ask for the digital edition of

Opus XIII

A4 format, 285 pages, € 15.-

Εικ. 26: Το τμήμα φύλλου των 50 (θέσεις 51-100) με πιο χαρακτηριστική τη θέση 53 με το σφάλμα πλάκας, που δημοπρατήθηκε από τον οίκο D. Feldman το 2005 (*The Collection V*, λαχνός αρ. 10181).

Fig. 26: The part of sheet of 50 (positions 51-100) with the most characteristic position 53 with the plate flaw, which was auctioned by D. Feldman in 2005 (*The Collection V*, lot no. 10181).

Εικ. 27: Το ασφράγιστο block των 18 (θέσεις 31/36, 41/46 και 51/56) με το σφάλμα της θέσης 53, που δημοπρατήθηκε από τον οίκο D. Feldman το 2005.

Fig. 27: The mint block of 18 (positions 31/36, 41/46 and 51/56) with the plate flaw in position 53, which was auctioned by D. Feldman in 2005.

της σωζόμενης πλάκας για εξακρίβωση περισσότερων σφαλμάτων και όχι μόνον, δεν βοηθούσε ακόμη περισσότερο στην πιο σωστή κατανόηση της έκδοσης αυτής των 30λέπτων αλλά και της επόμενης.

Η εμπειριστατωμένη αυτή καταγραφή εγκαθιδρύει κατά πάσα πιθανότητα μια σταθερά πάνω στην οποία μεταγενέστεροι ερευνητές θα κατορθώσουν να αποκρυπτογραφήσουν περισσότερα δεδομένα της έκδοσης.

Ευχαριστίες

Ευχαριστίες οφείλω στον Αναστάσιο Δαριώτη για την άδεια να χρησιμοποιήσω τις φωτογραφίες της εικόνας **7a & 7b**, στον Παναγιώτη Ρασσιά για τη χρήση των φωτογραφιών **16b, 17 & 19b** και τις παρατηρήσεις του πάνω στο κείμενο της μελέτης.

Θα ήθελα να εκφράσω ιδιαίτερες ευχαριστίες στον Louis Fanchini για την αδιάλειπτη, αμέριστη και ανιδιοτελή βοήθεια που μου παρείχε καθ' όλη την πορεία της συγγραφής της μελέτης αυτής, χωρίς να γνωρίζει το τελικό προϊόν

The fact that the Postal Museum in Athens was closed and there was no access to the surviving plate for closer inspection of more flaws and further details, did not help to better understand this issue of the 30 lepta and the next.

This brief description of this issue maybe puts the foundation on which future researchers will decipher more and more secrets of this quite problematic issue.

Acknowledgments

I would like to thank Anastasios Dariotis for his permission to use the fig. **7a & 7b** and Panagiotis Rassias for the permission to use figs. **16b, 17 & 19b** and his observations on this article.

Special acknowledgment are to be given to Louis Fanchini for his constant, full and unselfish help during the writing of this article although he did not know the final product.

I would also like to thank the auction

Εικ. 28: Λωρίδα των πέντε με σφραγίδα Αθήνας. Πέμπτο βάρος επιστολής. (Hellas 45a, σε λεπτό χαρτί). Η ομορφιά αυτής της πεντάδας είναι ότι προέρχεται από τις θέσεις 12-16 της αριστερής πλάκας, περιλαμβάνοντας το σφάλμα της επιμήκους κηλίδας της θέσης 15 στο πρώτο Μ της λέξης ΓΡΑΜΜ.

Fig. 28: A strip of five, cancelled by an Athens postmark. Fifth weight of an EL. (Hellas 45a, on thin paper). This strip belongs to positions 12-16 of the left side plate, containing the plate flaw of position 15, with the prolonged dot on the upper part of the left vertical antenna of the first M of the word ΓΡΑΜΜ.

για το οποίο παρείχε αυτήν την βοήθεια.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους οίκους Καραμήτσου για την άδεια χρήσης των εικ. από τις δημοπρασίες 500, αρ. λαχνού 138 (εικ. 9), 519, αρ. λαχνού 293 (εικ. 16a) και 597, αρ. λαχνού (εικ. 24), D. Feldman για την άδεια χρήσης των εικ. από παλαιότερες δημοπρασίες (εικ. 6, 26 & 27) και Βλαστού για τη χρήση της εικ. 25a.

Τέλος, ευχαριστώ και τον Νίκο Καρνιαουτάκη για τη βοήθεια που μου προσέφερε για τις «Γραμμές Γιαννιώτη».

houses of Argyris Karamitsos for the permission to use the photos of auctions 500, lot no. 138 (fig. 9), 519, lot no. 293 (fig. 16a) and 597, lot 248 (fig. 24); David Feldman S.A. for the permission to use the photos of previous auctions (figs. 6, 26 & 27); Vlastos for the permission to use fig. 25a.

Finally I would like to thank Nikos Karniaoutakis for his observations and help that he offered me on the “Gianniotis lines”.

Βιβλιογραφία / Bibliography

- Asimakopulos N., *The Plate Flaws of the Large Hermes Heads of Greece, 1861-1886*, Library of the Hellenic Philatelic Society of America No. 3, USA 1995, σ. 145-152.
- Ασημακόπουλος Ν., «Οι Γραμμές Γιαννιώτη», *Φιλοτέλεια*, αρ. 584/1997, σ. 126-133.
- Ασημακόπουλος Ν., *Το πρώτο Ελληνικό Γραμματόσημο - Η Ιστορία, τα Β. Διατάγματα, οι Μήτρες, οι Πλάκες, η Εκτύπωση*, NJ USA, 2005, σ. 60 και εικόνα των «γραμμών Γιαννιώτη» σ. 61, αρ. 4.
- Basel L., «Η χρήση του πιλήματος κατά την εκτύπωση των μεγάλων κεφαλών του Ερμή», *Φιλοτέλεια* αρ. 638-640/2006.
- Chauvet M., *Les Tarifs Helléniques des Lettres Internationales - 1861/1878*, Paris, 2015.
- D. Feldman S.A., *The Collection I*, February 20, 2002, σ. 99 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877).
- D. Feldman S.A., *The Collection III*, May 5, 2004, σ. 85 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877).
- D. Feldman S.A., *The Collection IV*, November 26, 2004, σ. 88 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877).
- D. Feldman S.A., *The Collection V*, May 22, 2005, σ. 82 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877) και σ. 84 ο λαχνός 10181.
- D. Feldman S.A., *The Collection VI*, November 30, 2005, σ. 84 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877).
- D. Feldman S.A., *The Collection VII*, June 7, 2006, σ. 77 (περιγραφή των 30λέπτων της έκδοσης 1876-1877).

- Fanchini L., "Galvano du 30 L. de la grosse tête d'Hermès (1875-1876)", παρουσίαση στη Γαλλική Φιλοτελική Ακαδημία, 4.9.2010.
- Fanchini L., «Ορισμοί των PROOF και ESSAY και η εφαρμογή τους στη μεγάλη κεφαλή», *Φιλοτέλεια* αρ. 644/2007, σ. 133-145.
- Fanchini L., "Grosse tête d'Hermès de Grèce - sélection de plis (1861-1901)", παρουσίαση στην APS, 17.4.2011.
- Fanchini L., "Le timbre la Grosse tête d'Hermès", παρουσίαση στη Γαλλική Φιλοτελική Ακαδημία, 3.4.2010.
- Fanchini L., "The LHH dies, plates, die- proofs & plate-proofs", παρουσίαση στο Collectors Club, Νέα Υόρκη, 16.3.2016.
- Fanchini L., "Tirages de Paris de la grosse tête d'Hermès..." , *Bulletin de l'Association Philatélique Sparnacienne*, no. 98/2009, σ. 7-15, ειδικά σ. 12.
- Καϊτατζίδης Μ., *Σφάλματα Πλακών Μεγάλων Κεφαλών Ερμή 1861-1886*, Φιλοτελική Βιβλιοθήκη Φ.Ε. Λέσβου, Μυτιλήνη 1985, σ. 21.
- Καρνιαουτάκης Ν., «Απλές παρατηρήσεις αναγνώρισης και κατάταξης των "εύκολων" αξιών της Μεγάλης Κεφαλής Ερμού II», *Φιλοτελική Λέσβος* αρ. 265/2017, σ. 40-46.
- [επ. Κωνσταντίνιδης Τρ.], *Μελέτη επί του ελληνικού γραμματοσήμου, ΕΦΕ*, Αθήναι 1933.
- Σαλωνίδης Θ., «Παλαιότερη ημερομηνία κυκλοφορίας των αθηναϊκών 30λέπτων», *Φιλοτελική Λέσβος*, αρ. 268/2018, σ. 14-16.
- *Κατάλογος Hellas 2018*, σ. 24 για την περιγραφή της έκδοσης και σ. 30 για τα σφάλματα επί των 30λέπτων.
- *Κατάλογος Βλαστός 2012*, σ. 18.
- Νάλτσας Χ., *Ειδικός Κατάλογος Ελληνικών Γραμματοσήμων - Οδηγός του ειδικευμένου συλλέκτη*, Θεσσαλονίκη 1965, σ. 175-178.
- *Scott Catalogue 2009*, G-I, vol. 3, p. 413.
- Ure, B., *Forgeries of Greek Stamps of the 19th Century*, Athens: Collectio for the Hellenic Philatelic Society of Great Britain, 2010.

Μιχάλη Τσιρώνη
Η Ολυμπιακή Έκδοση 1906

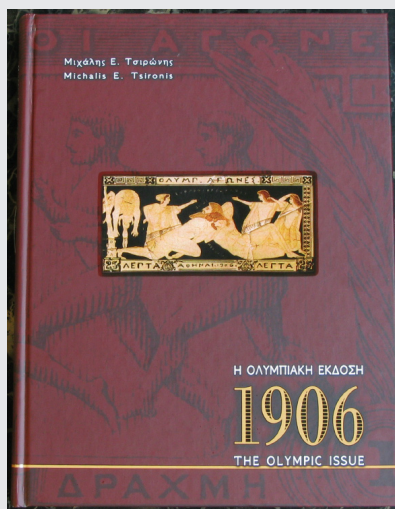
Σκληρό εξώφυλλο, 356 σελ.,
ελληνικά/αγγλικά, έκδοση 2007

Τιμή κατά την έκδοση: € 120,-
Σημερινή τιμή: € 50,- + ταχ.

Michalis E. Tsironis
The Olympic issue 1906

Hard cover, 356 pages,
English/Greek, 2007 edition

Originally priced at € 120.-
Now available at € 50.- + p.p.

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΪΚΩΝ 30 ΛΕΠΤΩΝ

του Θεόφιλου Σαλωνίδη

THE EARLIER DATE OF CANCELLATION OF THE ATHENEAN 30 LEPTA LHH

by Theofilos Salonidis

Όπως είναι γνωστό, την 1η Ιουλίου 1875 η Ελληνική Κυβέρνηση εντάχθηκε στην U.P.U. (Universal Post Union), δηλαδή την Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση. Για τον λόγο αυτό υπήρξε η ανάγκη έκδοσης νέων ταχυδρομικών τετών, που βάσει των ισοτιμιών της εποχής ανέρχονταν σε 30 και 60 λεπτά για απλές και συστημένες επιστολές, αντίστοιχα.

Έτσι, και έχοντας την προτεραιότητα εμπειρία και τα στοιχεία για γρήγορη παραγωγή, η Ελληνική Κυβέρνηση απευθύνθηκε για μια ακόμη φορά στον χαράκτη και των προηγούμενων πηλακών γραμματοσήμων της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή, Désiré-Albert Barre. Το σχέδιό της ήταν η παραγωγή τυπογραφικών πηλακών και η πρώτη παραγγελία για 150.000 γραμματοσήμα κάθε αξίας. Χαρακτηριστικό των γραμματοσήμων αυτών είναι ότι παραδόθηκαν στα Ελληνικά Ταχυδρομεία ως δοκίμια (essays) και όχι ως απλά γραμματοσήμα, βάσει της αλληλογραφίας που ακολούθησε την αποστολή τους στην Ελλάδα⁽¹⁾. Παραδόθηκαν 150.000 τεμάχια από κάθε μία από τις δύο αξίες στις 19 Απριλίου 1876, στον Ν. Δελγιάννη. Τέθηκαν σε κυκλοφορία σχεδόν αμέσως, λόγω των μεγάλων αναγκών των Ταχυδρομικών Γραφείων για τις νέες αξίες. Οι πρωιμότερες καταγεγραμμένες πρώτες ημέρες κυκλοφορίας είναι οι 6 και 18 Μαΐου 1876 για τα 30λεπτα και 60λεπτα, αντίστοιχα.

Πότε όμως ξεκίνησε η παραγωγή από το Εθνικό Τυπογραφείο των αντίστοιχων ταχυδρομικών τετών στην Αθήνα; Κατά τα μέσα και τα τέλη του έτους αυτού (1876), έγιναν πολλή τραβήγματα της περιόδου 1875-1880 των ΜΚΕ. Είναι γνωστά τα τραβήγματα R των 5λέπτων, K των 10λέπτων, T και U των 20λέπτων και το P των 40λέπτων. Κάπου ανάμεσα σε όλα αυτά τα τραβήγματα πρέπει να ξεκίνησε και το τράβηγμα A των 30λέπτων και ακολούθησε το τράβηγμα B κατά τα τέλη του ίδιου έτους.

Η ημερομηνία που ξεκίνησαν την εκτύπωση των 30λέπτων είναι άγνωστη μέχρι σήμερα, αφού πρωτοεμφανίζονται στα Ταχυδρομικά

On 1st July 1875, the Greek Government joined the U.P.U. (Universal Post Union). For this reason the need for issuing new postage arose, based on the exchange rates of the time amounted to 30 and 60 lepta for simple and registered letters respectively.

So, having the previous experience and data for fast production, the Greek Government appealed once again to the engraver of the previous printing plates of the Large Hermes Head, Désiré-Albert Barre. The project was the production of printing plates and the first order for 150,000 stamps of each value. A characteristic of these stamps is that they were delivered to the Greek post office as essays and not as common stamps, this is based on the correspondence that followed their arrival in Greece⁽¹⁾. 150,000 stamps from each of the two values were delivered on April 19th in 1876, to Mr. N. Delgianni. The stamps were put into circulation almost immediately, due to the high demand of the post offices for the new values. The earliest recorded release dates are the 6th and 18th May of the year 1876 for the 30 and 60 lepta stamps respectively.

But when did the production of the respective stamps begin in the National Printing Office in Athens? From mid to late 1876, many printings of the 1875-1880 issue of the LHH were made. The printings R of the 5 lepta, K of the 10 lepta, T and U of the 20 lepta and the P of the 40 lepta are well known. The printings A of the 30 lepta, which was followed by the printing B at the end of the same year, might have started sometime between all these printings

The date of the beginning of the printing of 30 lepta stamps in Athens is unknown until today. The earlier known date of use from the post offices is in late July 1876. The earliest date known, until today, recorded by Naltsas,⁽²⁾

1. Fanchini, *The LHH dies, plates, die- proofs & plate-proofs*, σ. 92.

1. Fanchini, *The LHH dies, plates, die- proofs & plate-proofs*, p. 92.

2. Naltsas Ch., *Special Catalogue of Greek Stamps. A guide to the specialized collector*, Thessaloniki 1965, p. 176 (no. 57b).

Εικ. 1: 30λεπτο με σφραγίδα Αθηνών και ημερομηνία 8 ΑΥΓ 76.

Fig. 1: 30L cancelled with Athens (1) 8 AUG 1876.

Εικ. 2: 30λεπτο με σφραγίδα Σύρου «67» και ημερομηνία 8 ΙΟΥΛ 76.

Fig. 2: 30L cancelled with SYROS (67) 5 JUL 1876.

Εικ. 3: Παρισινό 30λεπτο σφραγίδα Χαλκίδας «56» και ημερομηνία 15 ΑΥΓ 77.

Fig. 3: Paris print 30L cancelled with CHALKIS (56) 15 AUG 77.

Εικ. 4: Η απόδοση των αριθμών της ημερομηνίας πάνω από τα γράμματα του μήνα.

Fig. 4: The presentation of the date digits above above the lettering of the month.

Γραφεία κατά τα τέλη Ιουλίου 1876. Η πρωιμότερη, έτσι, μέχρι σήμερα, καταγεγραμμένη από το Νάητσα⁽²⁾ είναι η 31^η Ιουλίου 1876 (31 ΙΟΥΛ 76). Την ίδια χρονολογία αναφέρει και ο Καραμήτσος⁽³⁾ σαν παλαιότερη ημερομηνία κυκλοφορίας των Αθηναϊκών εκδόσεων των 30λεπτών.

Σήμερα όμως με την ευρεία κυκλοφορία και πώληση γραμματοσήμων σε διάφορες ψηφιακές πλατφόρμες μπορούμε να βρούμε γραμματόσημα που παλαιότερα χρειαζόταν να περάσουν

is the 31st July 1876 (31 ΙΟΥΛ 76). Karamitsos in his Greek Stamps Catalogue Hellas⁽³⁾ also mentions as first day of circulation the same date.

Today, however, with a wide circulation and sale of stamps on various digital platforms, we can find stamps that formerly had to pass only through auctions in which few people had the opportunity to participate in. So, a few months ago I came across a 30 lepta stamp with the release date of "8 August 1876", from the post office Athens (fig. 1). Just a few days after the date recorded as the earliest release of these stamps. Therefore, I considered myself lucky to have a stamp with such an early release date in

2. Νάητσα Χ., *Ειδικός Κατάλογος Ελληνικών Γραμματοσήμων. Οδηγός του ειδικευμένου συλλέκτη*, Θεσσαλονίκη 1965, σ. 176, (57β).

3. Καραμήτσος, *Κατάλογος Γραμματοσήμων και Ταχυδρομική Ιστορία*, vol. 1 (1861-1969), σ. 24, 45.

3. Karamitsos, *Stamp Catalogue and Postal History*, vol. 1 (1861-1969), p. 24, 45.

μόνον από τα χέρια οίκων δημοπρασιών.

Πριν από κάποιους μήνες λοιπόν αγόρασα ένα 30λεπτο με ημερομηνία κυκλοφορίας την 8^η Αυγούστου 1876, από το Ταχυδρομικό Γραφείο Αθηνών (εικ. 1). Η κυκλοφορία του συνέπιπτε λίγες μόλις ημέρες μετά την πρωιμότερη καταγεγραμμένη κυκλοφορία τους. Θεωρούσα λοιπόν τον εαυτό μου τυχερό που είχα στην κατοχή μου ένα γραμματόσημο με τόσο πρώιμη ημερομηνία κυκλοφορίας.

Αλλά πολύ πρόσφατα απέκτησα το γραμματόσημο της εικόνας 2. Η σφραγίδα προέρχεται από το Ταχυδρομικό Γραφείο της Σύρου, το όνομα του οποίου δεν διακρίνεται, αλλά διακρίνεται το πρώτο αριθμητικό του γραφείου αυτού, δηλαδή το «6» από το «67». Επίσης, πολύ τμηματικά διακρίνεται και το αριστερό τμήμα του οριζόντιου τμήματος του δεύτερου στοιχείου, του «7» και δεδομένης της απόστασης της δεξιάς παρένθεσης υποθέτουμε ότι ο αριθμός είναι διψήφιος και υποστηρίζει την άποψή μας.

Η ημερομηνία που αναγράφεται στην σφραγίδα είναι η 8 ΙΟΥΛ (18)76, ημέρα Σάββατο, δηλαδή 23 ημέρες πριν την ήδη πρωιμότερη καταγεγραμμένη ημερομηνία κυκλοφορίας των Αθηναϊκών 30λεπτών.

Είναι απορίας άξιον γιατί ενώ κυκλοφορούσαν ακόμη τα Παρισινά 30λεπτα, και υπάρχουν πολλαπλά δείγματα με ημερομηνίες Ιουλίου, αλλά και πολύ μεταγενέστερες (εικ. 3), εμφανίζονται τόσο γρήγορα τα Αθηναϊκά 30λεπτα. Ένας λόγος μάλλον είναι ότι κάποια Ταχυδρομικά Γραφεία είχαν μεγάλη κίνηση αλληλογραφίας εξωτερικού, και είναι γνωστός ο αριθμός των επιστολών π.χ. από την Σύρο προς το εξωτερικό αυτήν την περίοδο.

Ο τρόπος για να ξεχωρίσουμε ότι η ημερομηνία της σφραγίδας είναι μονός και όχι διψήφιος αριθμός είναι η αντιπαράθεση της ίδιας της ημερομηνίας, δηλαδή του μήνα και της ημέρας. Έτσι στην εικ. 4, βλέπουμε πώς στοιχίζεται ο μονός αριθμός της ημερομηνίας και πώς ο διψήφιος. Ο μονός βρίσκεται εν μέσω των γραμμάτων «Ο» και «Υ» της λέξης «ΙΟΥΛιος», ενώ στην περίπτωση των διψήφων αριθμών αυτοί βρίσκονται πάνω από τα γράμματα «Ο» και «Υ» αντίστοιχα.

Έτσι, σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια ακόμη πρωιμότερη, γνωστή πρώτη ημέρα κυκλοφορίας των Αθηναϊκών 30λεπτών. Πιθανόν με την πάροδο του χρόνου να εμφανιστούν πρωιμότερες χρονολογικά σφραγίδες πάνω σε 30λεπτα, αλλά η περίπτωση αυτή δίνει έναυσμα και σε άλλους συλλέκτες να αναζητήσουν, ανάμεσα στα 30λεπτα που εμφανίζονται, πρωιμότερες ημερομηνίες.

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2018

my possession.

Very recently, I was lucky enough to buy the stamp of fig. 2. The cancellation is from the post office of the island of Syros, the name of which is not preserved, but the first numeral of the Office, i.e. the digit '6' of the '67', is preserved. Very partially distinguishable is the left part of the horizontal line of the second digit, the '7' and given the distance of the right parenthesis, I assume that the number is two-digit and supports my point of view.

The date of the cancellation is Saturday 8 JULY (18)76, which means that the stamp was edited 23 days before the earlier date of release of the Athenian 30 lepta issue.

It is unknown why the Athenian 30 lepta stamps were in circulation at the same time as the Paris issue ones were still on sale. There are many samples with cancellation in July and even much later dates (fig. 3). One reason is probably that some post offices had a great deal of international mail, something that is known about the Syros Post Office due to the large number of letters from the island to Europe and other destinations.

The way to distinguish that the date stamp is of a single and not of a two-digit date, is the comparison of the same date (month) and day. So in fig. 4 we see how the odd date-digit aligns and how the double date-digit does. The single one is in the middle of the letters 'O' and 'Y' of the Greek word "ΙΟΥΛ(ιος)" which means July, while in the case of the two-digit date they are located above the letters 'O' and 'Y' respectively.

So, today we are witnessing another even earlier release date of the Athenian 30 lepta stamps. Probably over the years to come some earlier chronological cancellation will be found. This case might give the opportunity to other collectors to seek, among the 30 lepta stamps in their collections, even earlier dates of cancellation.

Thessaloniki, February 2018

**ΣΥΛΛΕΓΕΤΕ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ**

Διόρθωση στις θέσεις των σφαλμάτων των αθηναϊκών 30λεπτων

Corrections in plate flaws positions of the Athens 30 lepta

από τον **Θεόφιλο Σαλωνίδη**

by **Theofilos Salonidis**

Ως γνωστόν, οι εκτυπωτικές πλάκες των 30 λ. και των 60 λ. του 1876 δεν ήταν μονές, όπως οι προηγούμενες του 1861, αλλά διπλές, οπότε κατά την εκτύπωση έμπαινε διπλό φύλλο χαρτιού σε μέγεθος και ο τυπογράφος είχε 300 αντίτυπα αντί των 150.

Ερευνώντας διαρκώς ποια σφάλματα πλάκας μπορεί να υπήρξαν από την κατασκευή των πλακών και κατά την πάροδο του χρόνου με τη χρήση τους, αλλά και λόγω του απρόσιτου στις πλάκες, ήταν πάντοτε δύσκολη η τοποθέτηση των σφαλμάτων στις σωστές θέσεις.

Κατά καιρούς, διάφοροι ερευνητές προσπάθησαν να εντοπίσουν τη θέση των σφαλμάτων των αθηναϊκών 30λέπτων των εκδόσεων 1876-1878 και 1882. Οι θέσεις κάποιες φορές ταυτοποιούνταν με απόλυτη βεβαιότητα, άλλες φορές με κάποια αμφιβολία.

Στη *Φιλοτέλεια* αρ. 716/2019, σ. 175-176, δημοσιεύθηκαν από τον γράφοντα τα σφάλματα πλάκας των 30λέπτων αθηναϊκής έκδοσης του 1876-1878, τα οποία όμως εξακολουθούν να υφίστανται και στην επόμενη έκδοση του 1882 των θαλασσόχρων 30λέπτων.

Μετά από αίτημα στο Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο, απέκτησα πρόσβαση σε φωτογραφίες από το δεξί φύλλο καφέ 30λέπτων και από το αριστερό φύλλο θαλασσόχρων 30λέπτων αθηναϊκών εκδόσεων. Μαζί με τα φύλλα απέκτησα πρόσβαση σε φωτογραφίες των πλακών που υπήρχαν στο ίδιο Μουσείο.

Κατά την εξέταση των δύο μισών του φύλλου των 300, διαπίστωσα ότι οι προγενέστεροι ερευνητές, Ν. Ασημακόπουλος, Ν. Γαριλίδης και Μ. Καϊτατζίδης, όπως και εγώ, πέσαμε θύματα της απουσίας ολόκληρου φύλλου μιας εκ

We already know that the printing plates of the 1876 30 lepta and 60 lepta stamps were not single, like the previous ones manufactured in 1861, but double, producing 300 instead of 150 copies on a double-size paper sheet.

Since we continuously search for plate flaws which appeared even during the making of the plates, or during their use in the following years, and because the printing plates were not in common view, the placement of the flaws in the right positions of the plate was always a difficult task.

During the years many researchers tried to position such plate flaws of the Athens issues of the 30 lepta stamps of the 1876-1878 and 1882 printings. These positions sometimes were clearly identified, sometimes were close enough.

In *Philotelia* no. 716/2019, pp. 175-176, the writer published the plate flaws of the Athens 30 lepta of the 1876-1878 issue, which still existed in the following issue of the ultramarine 30 lepta of 1882.

Next to my request to the Philatelic and Postal Museum in Athens, I received the photos of the right half sheet of a brown 30 lepta and the left half sheet of the ultramarine 30 lepta stamps of the two Athens issues. Additionally, I received the photos of the two plates that also existed in the Museum.

After examining the two halves of the sheet of 300 stamps, I noticed that previous notable reserchers, N. Asimakopoulos, N. Garilidis and M. Kaitatzidis, including

Εικ. 1: Φύλλο από τη δεξιά πλάκα 30λέπτου, πρώτες δύο σειρές [Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο]. Στην έκδοση αυτή διακρίνεται μόνο το σφάλμα στη θέση 15R.

Fig. 1: 30 lepta sheet from the right printing plate, top two rows [Philatelic and Postal Museum]
In this particular printing only position 15R plate flaw is visible.

των δύο αθηναϊκών εκδόσεων 30λέπτων.

Έτσι, μετά από εξέταση των δύο μισόφυλλων διαπίστωσα ότι το σφάλμα που έχει καταγραφεί ως 30F5 (σύμφωνα με τον κατάλογο *Hellas*) με τη λευκή επιμήκη κηλίδα αριστερά του πρώτου «Μ» της λέξης «ΓΡΑΜΜ» δεν βρίσκεται στην θέση 15L όπως έχει καταγραφεί, αλλά στην θέση 15R. Τουτέστιν η θέση ήταν σωστή, αλλά όχι και το φύλλο.

Κατά τον ίδιο τρόπο και το σφάλμα της λευκής γραμμής που ξεκινάει από το στόμα και απολήγει στον δεξιό κάτω μαϊάνδρο της θέσης 16L (30F8 στον κατάλογο *Hellas*), η θέση του σφάλματος αυτού θα πρέπει να διορθωθεί

myself, were victims of the non-existence of a whole sheet of 300 stamps of these two Athenian issues.

After examining the two halves of the sheet I realised that the plate flaw 30F5 (according to *Hellas* catalogue) with the elongated white spot on the upper left part of the first "M" of the word "ΓΡΑΜΜ" is not placed as earlier thought in position 15L, but in position 15R, i.e. the position was correct, the sheet was wrong.

Accordingly, the plate flaw of "the white line stretching from the mouth of Hermes to the opposite meander area next to it" of the aforementioned

Εικ. 2: Δεξιά πλάκα 30λέπτου, πρώτες δύο σειρές [Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο]
Fig. 2: 30 lepta right printing plate, top two rows [Philatelic and Postal Museum]

επίσης και να γίνει 16R. Ο Ν. Ασημακόπουλος αναφέρει την εμφάνιση ενός μπλοκ των έξι σε δημοπρασία στην Ελβετία (Φιλοτέλεια 1984, σ. 74) που φέρει τα δύο σφάλματα 30F5 και 30F8 μαζί.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι και η μέχρι πρότινος τοποθέτηση του σφάλματος πλάκας με τις δύο πλάγιες και παράλληλες λευκές γραμμές που ξεκινούν από το άνω αριστερό ανθέμιο της θέσης 1L (30F1 σύμφωνα με τον κατάλογο *Hellas*), θα πρέπει και αυτό να τοποθετηθεί στο δεξιό μισό του φύλλου των 300 και να καταγραφεί ως 1R, αφού είναι ορατό το σφάλμα στην 10η θέση της πλάκας, άρα 1η θέση του φύλλου.

position 16L (30F8 according to *Hellas* catalogue) should be corrected to 16R. N. Asimakopoulos mentions a block of six brown 30 lepta which was auctioned in Switzerland (*Philotelia* 1984, p. 74) in which plate flaws 30F5 και 30F8 existed together.

The same must be mentioned for the positioning of the plate flaw with the "two white oblique and parallel lines which start from the upper left floret" which was supposed to be the 1L, (30F1 according to *Hellas* catalogue). This plate flaw, after observing the left half-plate (right side of the printed sheet) must be set in the 1R on the sheet, because it is seen in the 10th place of the right printing plate.

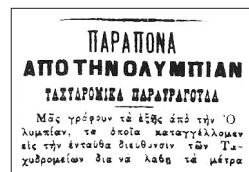
Ταχυδρομείο Ολυμπίας (1911)

Από τις αξιοσημείωτες περιπτώσεις όπου μία αναφορά στον ημερήσιο τύπο της εποχής συναντά το ταχυδρομικό τεκμήριο.

Συγκεκριμένα, στο φύλλο της εφημερίδας *Ακρόπολις* της 23ης Φεβρουαρίου 1910, αλιεύτηκε η παρακάτω είδηση (εικ. 1):

Μας γράφουν τα εξής από την Ολυμπίαν, τα οποία καταγγέλλομεν εις την ενταύθα διεύθυνσιν των Ταχυδρομείων διά να λάβη τα μέτρα της και διορθώση το κακό, το οποίον ασχημίζει την τόσο κανονικὴν ωρολογιακὴν δύνανται να εἴπη κανεῖς, λειτουργίαν της Ταχυδρομικῆς υπηρεσίας.

Διὰ νὰ μεταφέρεται τα ταχυδρομείον ἀπὸ Πύργου εἰς Ολυμπίαν καὶ τανάπαλιν ἔχει διορισθεῖ ἐπιστάτης, ὅστις καὶ ἀκριβοπληρώνεται ἀπὸ τὸ δύστυχο κουβέρνο δι' αὐτό. Ο ἐπιστάτης ὅμως κάθεται εἰς τὸν Πύργον καὶ τὴν ταχυδρομικὴν υπηρεσίαν τὴν ἔχει ἀναθέσει εἰς κάποιον λούστρον, τὸν ὁποῖον πληρώνει εἴκοσι λεπτά διὰ νὰ πηγαίνει τὸ ταχυδρομείον εἰς τὰ Ολύμπια καὶ

1

2

ΤΕΣΣΕΡΑ ΝΕΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΠΛΑΚΑΣ 30ΛΕΠΤΩΝ

του Θεόφιλου Σαλωνίδη

FOUR NEW 30 LEPTA PLATE FLAWS

by Theofilos Salonidis

Μελετώντας ένα μεγάλο τμήμα (block των 50) του δεξιού μέρους του φύλλου από τη συλλογή του κ. L. Fanchini, που είχα την τιμή να μου στείλει για να με βοηθήσει στη μελέτη της έκδοσης αυτής, καθώς και μετά την πρόσφατη πρόσβαση σε φωτογραφικό υλικό του Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου (ΦΤΜ) στην Αθήνα, διαπίστωσα ότι μερικά θεωρούμενα σφάλματα σε δεδομένες θέσεις μέχρι σήμερα, είχαν αποδοθεί εσφαλμένα. Αυτά είναι στις θέσεις 1L, 15L και 16L, που μετά από έρευνα αποδείχθηκε ότι ανήκουν στην δεξιά πλάκα και πιο συγκεκριμένα στις θέσεις 1R, 15R και 16R. Αλλά μέσα στην αμφισβήτηση ή το κυνήγι των σφαλμάτων, υπάρχουν ενδείξεις ή σημάδια τα οποία ορίζουν κάποιες συγκεκριμένες θέσεις. Έχοντας αυτό το γεγονός κατά νου, εντοπίστηκαν τέσσερα ακόμη στοιχεία που καταδεικνύουν συγκεκριμένες θέσεις.

Το πρώτο είναι μια λευκή κηλίδα περίπου κοινά στο κατώτερο τμήμα του κύκλου των μαργαριτών, στο ημικύκλιο που χαρακτηρίζει την κάτω αριστερή γωνία (εικ. 1). Αυτή η λευκή κηλίδα εντοπίστηκε αρχικά στο block των 50 του imprimatur (φύλλο εκτυπωμένο πριν την τελική εκτύπωση των γραμματοσήμων, το οποίο μελε-

While I was studying a big block of 50 stamps of the right part of the sheet, which derives from the collection of L. Fanchini, for which I feel honoured he sent me a photo helping me in my study of the 30L LHH stamps, as well as the photographic archive of the Philatelic and Postal Museum (PPM) of Athens, I discovered that some of the today known plate flaws were faulty distinguished. These plate flaws are of the previously known positions 1L, 15L and 16L, which next to my new study, was registered that belong to the positions 1R, 15E and 16R. However, even in the dispute or the hunt of the plate flaws, we can find indications or elements which may signify some certain position on the sheet. Having this in mind, I located four more elements that indicate specified positions of 30L stamps on the sheet.

The first of these flaws is a white dot located near the lowest part of the circle of the pearls, in the semicircle that characterises the lower left corner of the stamp (fig. 1). This white dot was first located on the block of 50 imprimatur (sheet of stamps printed before the final printing of the stamps to be set for sale, on which the printer was checking any mistakes of the

α / α

β / β

γ / γ

ΕΙΚ. 1: (α) Η θέση 66 της δεξιάς πλάκας (το σφάλμα βρίσκεται δεξιά της διαγώνιας χάραξης), (β) στο imprimatur, (γ) στο μισό του δεξιού φύλλου των καφέ 30λ. περιόδου 1876-1878.

Fig. 1: (a) The position 66 of the right half of the plate (the flaw is just right of the lower part of the oblique damage of the plate), (b) on the imprimatur, (c) on the right part of the sheet of the brown 30L of 1876-1878 period.

τάται για τυχόν λάθη των εκτύπων – τουτέστιν δοκίμια), στη συνέχεια στην πλάκα των 300 και τέλος στο μισό φύλλο των 150 των καφέ 30λεπτών του 1876-1878. Η λευκή αυτή κηλίδα εντοπίζεται μεταξύ του 11^{ου} και του 12^{ου} κάτω αριστερά μαργαρίτη του κύκλου. Γνωρίζοντας ότι το imprimatur ήταν από το δεξιό φύλλο, επειδή είχαμε εντοπίσει ένα σφάλμα το οποίο δημοσιεύθηκε σε άρθρο φιλοτελικό περιοδικό, αναζητήσατο το ίδιο σφάλμα στην δεξιά πλάκα, καθώς και στο μισό φύλλο, φωτογραφία του οποίου είχα στην κατοχή μου από το ΦΤΜ, και βρέθηκε ότι ανήκει στη θέση 66 του δεξιού φύλλου, ή όπως καταγράφεται στη βιβλιογραφία, θέση 66R.

Μελετώντας την πλάκα περαιτέρω, διαπιστώθηκε ότι στη θέση 70 του δεξιού φύλλου, το εξωτερικό πλαίσιο κάτω δεξιά «στρογγυλεύει» αντί να είναι γωνία 90° (εικ. 2). Η γραμμή του κάθετου πλαισίου πριν ενωθεί και σχηματίσει τη στρογγυλή γωνία, σχηματίζει ένα μικρό έξαρμα προς τα δεξιά και μετά συνδέεται με το οριζόντιο πλαίσιο. Αυτό θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε ως ένα χαρακτηριστικό αναγνώρισης θέσης και όχι σφάλμα πλάκας, μιας και εντοπίζεται στην πλάκα στη θέση αυτή, όπως και στα imprimatur και στα καφέ αθηναϊκά 30λεπτα. Δεν την έχω εντοπίσει στα θαλασσοχρώα, αλλά όλο και κάποιος συλλέκτης θα εντοπίσει τη θέση ανάμεσα στο στοκ των γραμματοσήμων αυτών. Άρα η θέση του σφάλματος αυτού είναι η 70R.

Το τρίτο σφάλμα που εντοπίστηκε και είναι χαρακτηριστικό της θέσης αυτής, είναι ένα σπάσιμο του κάτω εξωτερικού πλαισίου, σχεδόν

plate to be corrected). Next, it was located on the plate of the 300 imprints and finally on the half sheet of the brown 30L of 1876-1878. This white dot is located between the 11th and 12th pearl of the lower left part of the circle. Knowing that the block of 50 30L stamps belongs to the right sheet of the imprimatur, because I had located another plate flaw which was published earlier this year in another philatelic magazine, I tried to locate this new flaw in this sheet. Having the photo of the same sheet from the PPM, I found out that it is the **position 66 of the right sheet**, or as it is written in philatelic literature, **position 66R**.

A further study of the plate gave another position with a flaw, the **position 70 of the right sheet**. On this position, the lower right corner of the outer frame is rounded instead of a 90° corner (fig. 2). The vertical line of the outer frame of the stamp just before creates the rounded corner, forms a small projection to the right and after that connects to the horizontal part of the frame. This could be considered as a recognition characteristic of the position and maybe not a plate flaw, since it is found from the imprimatur through to the Athenian brown 30L stamps. Although I have not yet found in the ultramarine of the 1882 issue, there is always a hope that some collector will find a copy of this position among the ultramarine stamps. The position of this flaw is the **70R**.

The third plate flaw I located, which is the characteristic of this position, is a small brake

α / α

β / β

γ / γ

Εικ. 2: (α) Η θέση 70R της δεξιάς πλάκας, (β) στο imprimatur του L. Fanchini, (γ) σε Παρισινό αντίτυπο του 1876.

Fig. 2: (a) The position 70R of the right plate, (b) on the L. Fanchini imprimatur, (c) on a Paris print of the 1876 issue.

κάτω από το κέντρο του κάτω αριστερού αν-
θεμίου (εικ. 3). Πρόκειται για μία μικρή διακοπή
του πηλαιοσίου που εντοπίζεται στη θέση 71 του
δεξιού μισού του φύλλου των 300, δηλαδή στη
θέση 71R.

Το τέταρτο σφάλμα που εντοπίστηκε και
καρκτηρίζει τη θέση 107 του δεξιού φύλλου

of the lower outer horizontal frame-line, almost
under the central part of the lower left floret
(fig. 3). It is a small gap of the frame line and the
position found is the 71 of the right part of
the sheet of 300 copies, i.e. position 71R.

The fourth flaw found is characteristic of
the position 107 of the right sheet (position

α / α

β / b

γ / c

Εικ. 3: (α) Η θέση 71 της δεξιάς πλάκας (το σφάλμα βρίσκεται δεξιά κάτω από το κάτω ανθέμιο),
(β) στο imprimatur (το σφάλμα βρίσκεται δεξιά από την τυχαία μεγάλη διακοπή κάτω αριστερά),
(γ) στο μισό του δεξιού φύλλου των καφέ 30λ. περιόδου 1876-1878.

Fig. 3: (a) The position 71 of the right plate (the flaw is right of the lower floret), (b) on
the imprimatur (the flaw is located next to bigger brake at the lower left of the stamp),
(c) on the right half sheet of brown 30L of the 1876-78 issue.

α / α

β / b

γ / c

Εικ. 4: (α) Η θέση 107 της δεξιάς πλάκας των 30λ. με το χαρακτηριστικό σφάλμα, (β) σε παρισινό
30λ, (γ) σε φύλλο που βρίσκεται στο ΦΤΜ της Αθήνας.

Fig. 4: (a) The position 107 of the right plate of the 30L with the characteristic plate flaw, (b) on a
Paris print 30L, (c) on the stamp of the sheet of the PPM of Athens.

(συνέχεια στη σελ. 54)

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ Φ.Ε.Λ.

• Ηλεκτρονική ενημέρωση μελών Φ.Ε.Λ.

Ένα νέο, πιο άμεσο, τρόπο επικοινωνίας με τα μέλη της εγκαινίασε η ΦΕΛ, μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Μια και οι περισσότεροι διαθέτουν πλέον τέτοιο λογαριασμό, η Εταιρεία μας εκδίδει και αποστέλλει σύντομες ηλεκτρονικές ενημερώσεις για θέματα της επικαιρότητας, που δεν είναι δυνατή η έκδοση κάθυψή τους από την τριμηνιαία έκδοση της Φιλοτελικής Λέσβου. Η πρώτη ηλεκτρονική ενημέρωση έγινε στις 28/4/2021 και αφορούσε κυρίως τη συγκέντρωση προτάσεων για την έκδοση νέων γραμματοσήμων, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 5.3.1/171/5.4.2021 επιστολή των ΕΛ.ΤΑ.

Όσα από τα μέλη μας δεν έχουν λάβει την παραπάνω ηλεκτρονική ενημέρωση, παρακαλούνται να γνωστοποιήσουν τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου στο e-mail: f.e.lesvos@gmail.com.

• Προτάσεις νέων γραμματοσήμων

Πολλά από τα μέλη της ΦΕΛ ανταποκρίθηκαν στην παραπάνω ηλεκτρονική ενημέρωση και απέστειλαν προτάσεις για νέα γραμματόσημα για τα έτη 2022 και 2023. Το ΔΣ της ΦΕΛ συγκέκρινε, κωδικοποίησε, τεκμηρίωσε και απέστειλε προς τα ΕΛ.ΤΑ. τις προτάσεις αυτές:

Απολιθωμένα Δάση Λέσβου-Λήμνου, Γεωπάρκα της Εηλιάδας, Μορφές του Ελληνικού Φιλοτελισμού (μέρος Β'), Ελληνικά Φιλοτελικά Σωμάτια, 200 χρόνια Ελληνικά Χαρτονομίσματα (1822-2022), 100 χρόνια από την Μικρασιατική Καταστροφή (1922-2022), Παιδιά και οδική ασφάλεια, Παιδιά και τηλεκαίδηση, Σύγχρονοι Έλληνες Εικαστικοί (Γιώργος Φαρσακίδης, Σελέστ Πολυχρονιάδης, Μιχαήλ Παπαγεωργίου – Doris, Όλυ Ζούνη, Δημήτριος Ε. Γαλιάνης, Σοφία Λασκαρίδου), Πεσόντες Αεροπόροι εν καιρώ Ειρήνης, Λαϊκή Παράδοση – Δημοτικό Τραγούδι, Κάστρα (Λέσβου: Κάστρο Μήθυμνας, Κάστρο Σιγρίου), Σπήλαια (Λέσβου: Μαγαράς, Αγίου Βαρθολομαίου, Αγίου Ιωάννη-Φούσα), Γεφύρια (Κρεμαστής Αγίας Παρασκευής Λέσβου), Ναοί και Μοναστήρια (Λέσβου: Βυζαντινός Ναός Παναγίας στην Αγιάσο, Βυζαντινός Ναός Αγίου Στεφάνου, Βυζαντινός Ναός Παναγίας Τρουλωτής στη Θερμή, Μονή των Ταξιαρχών στον Μανταμάδο, Ναός Παναγίας στην Πέτρα, Ναός Αγ. Θεράποντος Μυτιλήνης, Μονή Αγίου Ραφαήλ στη Θερμή), Υδραγωγεία (Ρωμαϊκό Υδραγωγείο Μόριας Λέσβου), Αρχαιοθρησκευτικοί τόποι (Λέσβου: Ιερό Μέσων, Αιολικό Ιερό Κήλοδης), Επέτειοι ιστορικών γεγονότων (110 χρόνια από τη μάχη του Κρηπιάδου Λέσβου).

• Άγνωστες καταθέσεις

Παρακαλούνται τα μέλη που έκαναν τις παρακάτω καταθέσεις, να επικοινωνήσουν με τον Πρόεδρο ή τον Ταμία της ΦΕΛ (στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 63), διότι δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί το όνομά τους: Εθνική Τράπεζα 14/4/2021, Τράπεζα Πειραιώς 29/4/2021.

• ΝΟΤΟΣ 2021

Αίτηση συμμετοχής υπέβαλε η ΦΕΛ με το περιοδικό της ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΛΕΣΒΟΣ στην Ευρωπαϊκή Φιλοτελική Έκθεση ΝΟΤΟΣ 2021.

(συνέχεια από τη σελ. 53)

(θέση 107R), εντοπίζεται στο κάτω αριστερό ανθέμιο (εικ. 4). Σε αυτό, το πάνω δεξιό πέταλο παρουσιάζει μια μικρή επέκταση, σαν μια μικρή λευκή γραμμή, που το ενώνει με το πάνω πλαίσιο του χρωματιστού τετραγώνου.

Τα σφάλματα αυτά εμφανίζονται προφανώς και στα θαλασσοχρώα, αφού έχω βρει τα τρία από αυτά στην έκδοση του 1882.

107R), on the lower left floret (fig. 4). On this floret, the upper right petal has a small protrusion, like a small white line, that connects it to the upper inner frame line of the coloured rectangular.

These plate flaws appear in the 1882 ultramarine stamps, since I have found the three out of four in my collection.

Σφάλμα πλάκας 30λέπτων Λευκή τελεία στη βάση του 'Λ' της λέξης 'ΛΕΠΤ'

Plate flaw on the 30 lepta White dot on the base of 'Λ' of the word 'ΛΕΠΤ'

από τους **Θεόφιλο Σαλωνίδη**
Louis Fanchini

by **Theofilos Salonidis**
Louis Fanchini

Το σφάλμα αυτό παρατηρείται στα καφέ 30λεπτα του 1876-1877, αλλά και στα θαλασσοχρόα του 1882. Πρόκειται για μια λευκή τελεία, ενίοτε καλυμμένη με χρώμα στο χρώμα του γραμματοσήμου στο κέντρο της. Εφόσον εμφανίζεται και στις δύο εκδόσεις είναι ένα διαχρονικό σφάλμα και όχι σφάλμα τυχαίο που χάνεται κάποια στιγμή κατά τη χρήση ή και τον καθαρισμό της πλάκας.

Τελευταία, μετά από συνεννόηση με τον Louis Fanchini, αυτός μου έστειλε φωτογραφίες από τη συλλογή των 30λ, μεταξύ των οποίων και των imprimatur που έχει στην κατοχή του, που πρόκειται για ένα μπλοκ των 50 από τη δεξιά 150άδα του φύλλου, στην οποία ανευρέθηκε ένα αντίτυπο με το σφάλμα αυτό. Βρίσκεται στην 9η θέση μιας δεκάδας οριζόντια.

Φυσικά, εφόσον η 50άδα αυτή δεν είναι από κάποιο άκρο, πάνω ή κάτω, φύλλου δεν μπορούσε από μόνη της να μας δώσει και την ακριβή θέση του σφάλματος αυτού. Αλλά, μετά από ενδελεχή έρευνα και μελέτη φωτογραφίας της αριστερής πλάκας που βρίσκεται στο Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο (ΦΤΜ) Αθηνών, ευρέθη ότι η θέση αυτή είναι η 79R. Το ίδιο διαπιστώθηκε και στο μισό δεξί φύλλο καφέ 30λέπτων που σώζεται στο ίδιο Μουσείο.

Συμπερασματικά, αυτό το σφάλμα πλάκας υπάρχει ήδη από την αρχή δημιουργίας της πλάκας των 300 και διέφυγε προφανώς της προσοχής του Barre και όλων άλλων εξέτασαν τα φύλλα imprimatur στον εκδοτικό οίκο J. Claye & Co. Είναι αναμενόμενο ότι κάποια στιγμή θα βρεθεί και σε παρισινή έκδοσης 30λ. για να κλείσει ο κύκλος των συνεχών εκ-

This plate flaw can be traced on the brown of the 1876-1877 issue, as well as on the 30 lepta ultramarine of the 1882 issue. It is a white dot, many times covered with colour. Since it is found in two following issues, although timely far enough, it could be considered as a constant flaw and not a flaw that can be removed with time or after the cleaning of the plate.

Lately, after a conversation with Louis Fanchini, he sent me photos of a part of his collection of 30 lepta stamps and among the rest there was a photo of a block of 50 of imprimatur. This block is one of the right half sheets. On it I found the same flaw on the 9th position horizontally.

This block of 50 itself, even a marginal copy, could not alone give us the exact position of the plate flaw. However, after the intensive study of a picture of the left part of the plate, which is in the Philatelic and Post Museum in Athens, I found that this is the position 79R. The same conclusion was drawn by examining the right half of a sheet of brown 30L from the same Museum.

Inferentially, this plate flaw exists from the beginning of the creation of the plate of 300 stamps; nor Barre, nor any workers of the printer's house (J. Claye & Co) noticed this flaw on the imprimatur sheets. Although I did not find a Paris copy with this flaw, but we believe that it is a matter of time to find one, so the circle of all issues (1876 Paris, 1876-1877 and 1882 Athens)

δόσεων από νωρίς το 1876 με τις δοκιμαστικές εκτυπώσεις έως την τελική του 1882.

Αλλά, μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι όπως αναγράφεται στην επιστολή του Barre του 1876, τα γραμματόσημα που εστάλησαν στην Ελλάδα αναφέρονται ως «δοκίμια», γιατί να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ότι το imprimatur αυτό είναι το ίδιο και το αυτό με ένα απλό γραμματόσημο που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα, άρα και παρισινή έκδοσης;

with the same flaw will be fulfilled.

However, one may think that since Barre in his letter to the Greek Government considers the stamps sent as “essays or proofs”, and the imprimaturs are in a way proofs, is it necessary a single 30L Paris print to be found?

1

2

3

4

5

6

1. Imprimatur, από μπλοκ των 50 [συλλογή L. Fanchini] / part of block of 50, [L. Fanchini collection]

2. 1876-1877, 30L. καφέ / brown, *Hellas* 45b

3. 1876-1877, 30L. καφέ-κόκκινο / brown-red, *He.* 45e

4. 1882, 30L. γκρι-θαλασσί / grey-ultramarine, *He.* 60a

5. 1882, 30L. μπλε-μολυβί / slate blue, *He.* 60b

6. 1882, 30L. θαλασσί / ultramarine, *He.* 60d [συλλογή L. Fanchini] / [L. Fanchini collection]

7. Imprimatur, από μπλοκ των 50 [συλλογή L. Fanchini] / part of block of 50, [L. Fanchini collection]

8. Φωτογραφία τμήματος της αριστερής εκτυπωτικής πλάκας με τις θέσεις 67/70, 77-80 και 87-90, στην οποία σηματοδοτείται η θέση 79 του σφάλματος. / Photo of a part of the left printing plate with the positions 67/70, 77/80 and 87/90, where the position 79 of the flaw is pointed out.

7

8

Σφάλμα πλάκας που εμφανίζεται από την Παρισινή έκδοση του 1876

Plate flaw in the Paris Print of the 30lepta of 1876

Γράφει ο Θεόφιλος Σαλωνίδης
Μέλος της ΦΕΑ

By Theofilos Salonides
Member of APS

Στο τεύχος 716, σελ. 145 του περιοδικού 'Φιλοτέλεια' του 2019, στο άρθρο μου με τίτλο "Τα Αθηναϊκά 30λεπτα της περιόδου 1876 - 1877", για τα καφέ 30λεπτα της περιόδου 1876-1877, η οποία ακολούθησε την Παρισινή έκδοση αυτών των γραμματοσήμων, αναφέρθηκα σε ένα σφάλμα πλάκας το οποίο κατέγραψαν και περιέγραψαν επιτυχώς οι Ασημακόπουλος και Γαριλίδης.¹

Το σφάλμα αυτό επιβεβαιώθηκε ότι προέρχεται από τη θέση 53 της αριστερής πλάκας.

Πριν από καιρό, προσπαθώντας να εντοπίσω το σφάλμα και σε αλλά Αθηναϊκά αντίτυπα βρήκα ένα Παρισινό αντίτυπο που παρουσίαζε τα ίδια χαρακτηριστικά, αλλά με μια μικρή διαφορά. Το πάνω δεξί πέταλο του κάτω δεξιού ανθεμίου δεν ενώνεται με τη λευκή κηλίδα με το πλαίσιο αλλά πάλι είναι παραμορφωμένο. Αντί να τείνει προς την άνω δεξιά γωνία του πλαισίου, έχει μια κλίση προς τα πάνω, ενώ όπως και στα Αθηναϊκά, το κάτω δεξί πέταλο του ανθεμί-

In the issue 716 of the year 2019, page 147 of the "Philoteleia" magazine, in the third part of my article about the 30lepta issued in Athens in the years 1876-1877, which issue followed that of the Paris issue, I described the plate flaw which was described with success by Mr. N. Asimakopoulos and Mr. N. Garilidis.¹

This plate flaw id ascertained that appears in the position 53 of the left plate.

Some time ago, trying to find this plate flaw in more stamps of the Athenian

issue, I found a Paris print stamp with almost the same features. There is only a small difference. The upper right petal of the lower right floret does not touch the upper white border. But as it happens with the Athenian plate flaw, the lower right petal of the floret is a bit longer and slenderer of the normal, fact that prolongates the frame of the floret towards the lower right corner of the stamp. This stamp was

Εικ. 1. Το παρισινό 30λ. της δημοπρασίας του Καραμήτσου.

Fig. 1. The Paris print 30l. of the Karamitsos auction

¹ Asimakopulos N., The Plate Flaws of the Large Hermes Heads of Greece, 1861-1886, Library of the Hellenic Philatelic Society of America No. 3, σ. 145-152. Γαριλίδης Ν., Νέα σφάλματα πλάκας 30λέπτων μεγάλης κεφαλής, Φιλοτέλεια 2006, σ. 84-85

¹ Asimakopulos N., The Plate Flaws of the Large Hermes Heads of Greece, 1861-1886, Library of the Hellenic Philatelic Society of America No. 3, σ. 145-152. Garilidis N., New 30 lepta large Hermes heads plate flaws, Filoteleia 637, 2006, p. 84-85.

ου είναι ελαφρά πιο μακρύ και πιο λεπτό, γεγονός, που επιμηκύνει το πλαίσιο του ανθεμίου κατά τι προς την κάτω δεξιά γωνία του περιθωρίου του γραμματοσήμου. Το αντίτυπο αυτό πωλήθηκε από τον οίκο Καραμήτσου στη δημοπρασία αρ. 519, Lot00293 (εικ. 1)

Πολύ πρόσφατα αγόρασα ένα άλλο Παρισινό αντίτυπο το οποίο φέρει το ίδιο σφάλμα το οποίο διακρίνεται ελαφρά καλύτερα από το προηγούμενο (εικ. 2). Το πέταλο είναι πιο χοιτροειδές, πιο κοντό, στρέφεται προς τα πάνω, αλλά δεν αγγίζει το πλαίσιο του ανθεμίου.

Το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: τα δύο αυτά αντίτυπα προέρχονται από τη θέση 53, όπου εντοπίστηκε το αντίστοιχο σφάλμα στα Αθηναϊκά 30λεπτα; Τολμώ να πω με βεβαιότητα ότι προέρχονται από αυτήν τη θέση διότι όλα τα στοιχεία που παρατίθενται έχουν μία κοινή βάση, τα ίδια χαρακτηριστικά, στα οποία ήρθε μια μεταγενέστερη λευκή κηλίδα –ζημιά της πλάκας στο σημείο– για να επιτείνει την καθαρότητα του σφάλματος.

Το σφάλμα αυτό μπορεί να θεωρηθεί πρωτογενές σφάλμα πλάκας, αφού εντοπίζεται ήδη από την Παρισινή έκδοση και συνεχίζει στις επόμενες δύο Αθηναϊκές με τυχαία περαιτέρω παραμόρφωση, που δημιουργεί η λευκή κηλίδα πάνω από το ήδη παραμορφωμένο πέταλο και με επιπρόσθετο στοιχείο την παραμόρφωση στη δεξιά πλευρά της περιοχής της κάτω επιγραφής (εικ. 3).

sold in Karamitsos Auctions No. 519, Lot. 293. (fig. 1)

Very recently I bought another Paris print 30l. which bears the same plate flaw.

Here the plate flaw presents more clearly (fig. 2). The upper right petal of the floret is thicker, more robust, upturning, but not touching the upper line of the frame.

The basic question is the following: do these two pieces derive from the same position with the Athenian plate flaw, i.e. position 53, Left plate? I dare say with some certainty that they come from the same position because all the features described are basically the same. The only and main difference is the white spot that appears on the Athenian pieces, because of a local damage of the plate.

This plate flaw is considered as a primary plate flaw, since we found it in the Paris issue and keep going through the first Athenian issue until the final issue of the ultramarine 30l. issue. Another possible main difference between the Paris and the Athenian issues except the white spot on the petal, is the deformation of the lower inscription frame line. (εικ. 3).

Εικ. 2. Το Παρισινό 30λ. της συλλογής μου.

Fig. 2. The Paris print 30l. in my collection.

Εικ. 3. Τα Αθηναϊκά 30λ. του 1876-1877 και του 1881.

Fig. 3. The Athenian 30l. of the 1876-1877 and 1881 issues.

ΛΕΥΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΟΥ ΔΙΑΣΧΙΖΕΙ ΤΟΝ ΠΕΤΑΣΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΤΟΥ ΕΡΜΗ

The white line that intersects
the head and the hat of Hermes

Γράφει ο Θεόφιλος Σαλωνίδης
Μέλος της ΦΕΑ

By Theofilos Salonides
Member of APS

Ορμώμενος από περισσότερα των δύο 30λεπτα στη συλλογή μου με ένα σφάλμα που πρωτοαναφέρει ο κ. Φ. Δρακόπουλος, έκανα μια μικρή έρευνα πάνω στις θέσεις αυτές και εκείνες, που καταγράφηκαν παλαιότερα. Το σφάλμα αυτό το πρωτοαναφέρει ο κος Φ. Δρακόπουλος στην Φιλοτέλεια τεύχος 471 (1978, σελίδες 115-118).

Ο Δρακόπουλος εσφαλμένα αναφέρεται σε πιθανό ράγισμα ή σπάσιμο της πλάκας. Μια άλλη άποψη είναι ότι κάποιο ξένο σώμα παρεμβαίνει στην εκτύπωση. Αυτό το αντικείμενο είναι λογικά μακρύ και αρκετά παχύ για να καλύψει τις 10 οριζόντιες θέσεις της πλάκας. Αυτό τουλάχιστον διαφαίνεται από τις εικ. 7-9 της Φιλοτέλειας από τον Δρακόπουλο. Ο ίδιος υποθέτει ότι η γραμμή (ή ράγισμα της πλάκας) αρχίζει από την εικ. 9. Αφού περάσει η γραμμή από τη θέση της εικ. 7 καταλήγει στη θέση της εικ. 8, ή το αντίστροφο. Ο Βασδέκης προσέθεσε περισσότερες θέσεις στην υπόθεση αυτή. Σε όλην αυτή τη σκέψη έχω και εγώ να προσθέσω τρεις ή και περισσότερες θέσεις, μερικές από γραμματόσημα στη συλλογή μου και άλλα από διάφορες δημοπρασίες (εικ.3).

Αρχής γενομένης από την εικ. 1 του κειμένου, βλέπουμε ότι η παχιά αυτή γραμμή (θέση 1), που είναι παράλληλη σχεδόν με το άνω και το κάτω πλαίσιο του γραμματόσημου, ξεκινάει από την πρώτη καμπή του αριστερού πάνω μαιάνδρου διατρέχοντας τις δύο γωνίες

Having in mind more than two 30L stamps in my collection with a possible plate flaw, first reported by F. Drakopoulos, I did a little research on these posts and those previously recorded. This error was first reported by F. Drakopoulos in Philotelia issue 471 (1978, pages 115-118).

Drakopoulos incorrectly refers to a possible cracking or a breaking of one of the plates. Another thinking is that a foreign long and quite thick object interferes at the printing procedure. This object should logically be as large and as long to cover the 10 positions of one plate; that is what is shown in the photos 7-9 of Philotelia by Drakopoulos. Drakopoulos suggests that the line (or cracking of the plate) starts rather from the photo 9. Passing through the position of the photo 7 ends at hat of the photo 8 or vice versa. Vasdekis added to this suggestion two more positions. To all this I have to add three or more positions, some in my collection and some from different auctions (fig.3).

Starting with fig. 1 of the text, we see that this thick line (position 1), which is almost parallel to the upper and lower frame of the stamp, starts from the first curve of the upper left meander by

και μικρό τμήμα του μεταλλίου πάνω από το αριστερό φτερό του πετάσου και επανεμφανίζεται 2mm πιο κάτω παράλληλα με την πρώτη γραμμή και διασχίζει εκ νέου την αριστερή γωνία αρχομένη από τον αριστερό μαϊάνδρο και σταματά στο κάτω τμήμα του αριστερού φτερού του πετάσου. Μεταξύ αυτής και της επομένης γραμμής θα πρέπει να μεσολαβεί ακόμη μία γραμμή, η υποτιθέμενη πορεία της οποίας είναι από τον κύκλο των μαργαριτών διασχίζοντας εγκάρσια το δεξιό φτερό του πετάσου με κατάληξη την περιοχή του δεξιού μαϊάνδρου στην προτελευταία καμπή του. Η επόμενη γραμμή ξεκινάει από τον κύκλο των μαργαριτών, διασχίζει το κεφάλι του Ερμή ακριβώς κάτω από το πίσω άκρο του πετάσου και στη συνέχεια επανεμφανίζεται πάνω από τα οφρυικά τόξα, συνεχίζει στο μετάλλιο και απολήγει στο εξωτερικό πλαίσιο δεξιά (θέση 2). Στην επόμενη θέση, η γραμμή ξεκινάει από το πλαίσιο και τον κύκλο των μαργαριτών αριστερά, στο ύψος του αυτού επάνω, και αφού διασχίσει το κεφάλι και τον κεφαλόδεσμο του πετάσου πίσω από το αυτί, επανεμφανίζεται στο μετάλλιο στο ύψος του ματιού, δηλ περίπου 2 mm πιο χαμηλά από την πρώτη γραμμή και καταλήγει όπως και η πρώτη γραμμή στη γραμμή πλαισίου δεξιά (θέση3) και ούτω καθ' εξής.

Το πιθανότερο είναι οι γραμμές αυτές να διασχίζουν τα γραμματόσημα 8 ή και περισσότερων θέσεων, αφού στη φωτογραφία από τη Δημοπρασία 675 (Λαχνός 00198) η γραμμή διασχίζει, όπως ειπώθηκε πιο πάνω, πάνω από τον πέτασο και με μια δεύτερη παράλληλη να ακολουθεί περίπου 2 mm πιο κάτω (θέση 1), στην επόμενη από φωτογραφία του Δρακόπουλου βλέπουμε, ότι η γραμμή διασχίζοντας το κεφάλι του Ερμή, εξέρχεται ψηλά στο μέτωπο (Δρακ. εικ.9-θέση 2). Στην τρίτη εξέρχεται πάνω από τα οφρυικά τόξα (εικ. θέσης 3, στην επόμενη στο ύψος του ματιού ψηλά (εικ. θέσης 4), στην πέμπτη λίγο πιο κάτω από το μάτι (Δρακ. εικ.7-θέση 5). Η θέση 6 αποδίδεται σε μια φωτογραφία που παραθέτει ο Νικ. Βασδέκης (Φιλοτέλεια τεύχος 474, σ. 12 κε.), αλλά εί-

running through the two corners and a small part of the medal over the left wing of the hat and reappears 2mm below parallel to the first line and crosses again the left corner starting from the left meander and stopping at the bottom of its left wing of the hat. Between this and the next line there will have to be another line, the supposed course of which is from the circle of pearls crossing across the right wing of the hat ending in the area of the right meander at its penultimate meander's curve. The next line starts from the circle of pearls, crosses Mercury's head just below the rear end of the hat and then reappears over the eyebrow, continues on the medal and ends in the outer frame on the right (position 2). In the next position, the line starts from the frame and circle of the pearls on the left, at the height of the one above, and after crossing the head and headband of the hat behind the ear, it reappears in the medal at eye level, i.e. about 2 mm lower of the previous line and ends up like the first line in the frame line on the right (position3) and so on.

Most likely these lines cross the stamps of 8 or more positions, since in the photo from Auction 675 (Lot 00198) the line crosses as said above, above the petasus and with a second parallel line about 2 mm lower (position 1, fig.4). In the next photo (of Drakopoulos) we see that the line crosses the head of Hermes exits high on the forehead (Drak. fig.9-position 2). In the third position the line exits above eyebrow (fig.1, position 3). In the next position the line comes out at eye level (fig.2, 3, position 4), and in the fifth just below the eye (Drak. fig7, position 5). Position 6 is attributed to a photo cited by Vasdekis (Philotelia v. 474, p. 12), but because of its very poor performance in Philotelia it is

ναι πολύ κακής απόδοσης στη Φιλοτέλεια και αποδόθηκε εδώ σχεδιαστικά από εμένα. Μετά από παρατήρηση του κου Γιαν. Περιστανόγλου έχω πειστεί ότι υπάρχει ακόμη μία θέση, η θέση 7, που συμπίπτει με το άνω χείλος του Ερμή με την αντίστοιχη διαδρομή στο μετάλλιο ένθεν και ένθεν της κεφαλής του Ερμή. Τέλος, στην τελευταία (Δρακ. εικ.8-θέση 6) η γραμμή εμφανίζεται στο ύψος του στόματος.

attributed here designed by me. Following an observation by Mr. I. Peristanoglou, I am convinced that there is another position, position 7, which coincides with the upper lip of Mercury with the corresponding route to the medal on both sides of Mercury's head. Finally, in the last (Drak fig.8-position6) the line appears at the height of the mouth.

Θέση 1 / Pos 1

Θέση 2 / Pos 2

Θέση 3 / Pos 3

Θέση 4 / Pos 4

Θέση 5 / Pos 5

Θέση 6 / Pos 6

Θέση 7 / Pos 7

Θέση 8 / Pos 8

Πολύ πιθανόν η λευκή αυτή γραμμή να μην τελειώνει στο σημείο αυτό και να διατρέχει όλη την οριζόντια 10άδα στη θέση αυτή, όπως περίπου αποδόθηκε σχεδιαστικά πάλι σε μια τυχαία δεκάδα από το Φιλοτελικό και

It is quite possible that this white line does not end at this point and runs across the horizontal 10th stamp of this position, as it is attributed by design

Η πιθανή ακολουθία των θέσεων...

The possible sequence of positions...

Ταχυδρομικό Μουσείο στην Αθήνα.

Όπως φαίνεται από τις εικόνες 1 και 2 πιο κάτω, το σφάλμα αυτό εμφανίζεται σε δύο τουλάχιστον αποχρώσεις των 30λέπτων, την καφέ-λαδί και την καφεκόκκινη. Αυτό προφανώς συμβαίνει επειδή οι δύο αυτές αποχρώσεις είναι και οι πρώτες που τυπώθηκαν, ενώ ακολούθησαν όλες οι άλλες.

Αναλόγου πάχους γραμμές παρατηρούνται και κατά μήκος της κάτω επιγραφής, που αν όντως είναι συνέχεια των παραπάνω λογικά θα πρέπει το σφάλμα αυτό να συνέχιζε και στη διπλανή πλάκα οπότε και κάλυπτε περισσότερες των 10 θέσεων της πλάκας των 300. Ένα τέτοιο παράδειγμα βρήκα στα 30λ της συλλογής μου (εικ.4). Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, τότε η γραμμή αυτή θα πρέπει να βρίσκεται και μεταξύ της περιοχής κάτω από το στόμα και με-

again to a random strip of ten 30L stamps (part of from the Philatelic and Postal Museum in Athens).

As shown in images 1 and 2 below, this error occurs in at least two shades of 30min, olive-brown and red-brown. This is obvious because these two shades are also the first to be printed, followed by all the others.

Lines of similar thickness are observed along the lower inscription which if indeed it is a continuation of the above plate flaw, logically should this error continued on the adjacent plate, covering more than 10 positions of the plate of 300. One such example I found in the 30L in my collection (fig.4). If this is the case, then this line should

χρι την κάτω επιγραφή, αλλά δεν έχω βρει μέχρι σήμερα τέτοια δείγματα.

Τελευταία, μετά από αίτηση στο Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο στην Αθήνα, έχω στην κατοχή μου φωτογραφίες των πλακών, καθώς και δύο μισών φύλλων 30λέπτων, του αριστερού μισού θαλασσόχρωου και του

be located both between the area under the mouth and to the bottom inscription. I have not found such samples to date.

Recently, after a request to the Philatelic and Postal Museum in Athens, I have in my possession photographs of

Εικ. 1 / Fig 1

Εικ. 2 / Fig 2

Εικ. 3 / Fig 3

Εικ. 4 / Fig 4

1. 1876-1877, 30L, Καραμήτσος 675, μέρος του Lot000198, λευκή γραμμή που διασχίζει την περιοχή πάνω από τον πέτασο. / the white line which crosses the area above the petasus.
2. 1876-1877, 30L, 45 - 215, λευκή γραμμή πάνω από το οφρυϊκό τόξο του Ερμή. / the white line above the eyebrow of Hermes.
3. 1876-1877, 30L, 45 - 286, λευκή γραμμή πάνω στο μάτι του Ερμή. / the white line at eye level.
4. 1876-1877, 30L, 45a - aPa - alb - 012, η ίδια λευκή γραμμή πάνω στο μάτι του Ερμή σε δεύτερο αντίτυπο / the same line at the eye level of Hermes in a second copy.

αντίστοιχου δεξιού καφέ σκούρου. Μελετώντας τις πλάκες, καθώς και τα δύο μισά φύλλα δεν εντόπισα κάποιο σφάλμα τέτοιου είδους, αλλά ούτε και κάποια επιδιόρθωση των πλακών σε κάποιο σημείο τους, τόσο εκτεταμένου όσο δείχνει αυτό το σφάλμα.

Αυτό το γεγονός με οδηγεί στο ασφαές συμπέρασμα ότι το σφάλμα αυτό ήταν πρόσκαιρο, με καμία συνέχεια. Προφανώς κάποιο ξένο σώμα, βάσει του πάχους του κάποιο είδος σπάγκου από λινάρι, είχε κολλήσει πάνω στην πλάκα. Η σκέψη μου για τέτοιου είδους σπάγκου προέρχεται από το γεγονός ότι ήταν σε ευρεία χρήση κατά την εποχή εκείνη για το

the plates, as well as two half sheets of 30L. The left half is of ultramarine color and the corresponding right is of dark brown colour. Studying the plates, as well as the two half sheets, I did not detect any error of this kind, nor did I detect any repair of the plates at any point, as extensive as this error shows.

This leads me to the safe conclusion that this plate flaw was temporary, with no continuation. Apparently some foreign body, based on the thickness, some kind of flax thread, was stuck on the plate. My thinking about this

Εικ. 5 1876-1877, 30L, 45 - 215, λευκή γραμμή που διασχίζει την κάτω επιγραφή.

Fig. 5 A white line that crosses the lower inscription area

δέσιμο των δεμάτων και αν αναλογιστούμε διάφορα γραμματόσημα της εποχής εκείνης η επιφάνεια που διπλώνεται (αναδιπλώσεις γραμματοσήμων) έχει περίπου το ίδιο πάχος και επιφάνεια με τη γραμμή αυτή. Όταν, λοιπόν έγινε αντιληπτό το γεγονός της γραμμής πάνω στα γραμματόσημα απομακρύνθηκε και έτσι δεν εμφανίζεται σε πολλά αντίτυπα αυτό το τυχαίο σφάλμα.

kind of thread comes from the fact that it was widespread used at the time for tying packages and when we consider various stamps of that time the folded surface (stamp creases) is about the same thickness as this line. So when the line on the stamps became apparent the workers cleaned the plates removing the thread and this random error did not appear in any later copies.

■

ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΑΤΙΑ ΣΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΟΧΡΩΝ 30ΛΕΠΤΩΝ

του Θεόφιλου Σαλωνίδη

A QUICK VIEW OF THE FIRST DAYS OF CIRCULATION OF THE BLUE 30 LEPTA STAMPS

by Theofilos Salonidis

Για μια ακόμη φορά επανέρχομαι στα 30λεπτα, αυτή την φορά τα θαλασσοχρώα. Παρατηρώντας τους καταλόγους και τις διάφορες μελέτες-άρθρα, διαπίστωσα ότι οι διάφορες αποχρώσεις των γραμματοσήμων αυτών έχουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των ημερομηνιών κυκλοφορίας τους, κάτι που υπαπόδεικτα πια έχει καταρριφθεί εν μέρει για τα καφέ Αθηναϊκά 30λεπτα του 1876.

Τα αντίτυπα που έχω στην συλλογή μου είναι πολύ λίγα, αλλήα πλούσια σε αναγνωρίσιμες σφραγίδες με σχετικά καθαρές ημερομηνίες και πόλεις στις οποίες σφραγίστηκαν. Η διακύμανση των ημερομηνιών στις σφραγίδες ποικίλει από τον Μάιο του 1882 έως και το 1884, αλλήα σε δημοπρασίες έχω παρατηρήσει μέχρι και το 1888 (sic!).

Ανάμεσα λοιπόν στα 80 περίπου αντίτυπα, ξεχώρισαν δύο που μου τράβηξαν την προσοχή, λόγω των ημερομηνιών αυτών. Οι ημερομηνίες που συνέλεξα είχαν μια ποικιλία διαφορών που κυμαίνονταν από μερικές ημέρες μέχρι και έξι (6) μήνες.

Διαταράχθηκε για άλλη μια φορά το τοπίο των πρώτων ημερών κυκλοφορίας. Έτσι, καταγράφουμε τις εξής πρώτες ημερομηνίες κυκλοφορίας:

1. Το μοθυβδοκυανόχρωμο (slate blue των Hellas 60b, Scott 57a) (εικ. 1) είχε μέχρι σήμερα ως πρώτη ημέρα κυκλοφορίας την 28.11.1882. Αυτή η ημερομηνία είναι πολύ μεταγενέστερη της σημερινής καταγεγραμμένης για αυτό το γραμματόσημο, αφού στην συλλογή μου βρίσκεται ένα ίδιας απόχρωσης, με ημερομηνία **ΑΘΗΝΑΙ 27 ΜΑΙΟΣ (18)82**. Το έτος στην συγκεκριμένη σφραγίδα είναι ξεκάθαρο και δεν αφήνει καμιά αμφιβολία για την ημερομηνία. Έτσι, στην απόχρωση αυτή, η ημερομηνία πρώτης ημέρας κυκλοφορίας μειώνεται κατά 6 μήνες και 1 ημέρα. Η προγενέστερη ημερομηνία που υιοθετήθηκε, φάνταζε έτσι και αληθώς πολύ μεταγενέστερη των τριών άλλων αποχρώσεων και κάπως απαράδεκτη, αλλήα σήμερα έρχεται πια να επαληθευθεί ό,τι είπαμε και για τα καφεκόκκινα 30λεπτα του 1876-1877: «δεν μπορεί να υπολείπεται τόσο πολύ χρονικά από τα αντίστοιχα των άλλων αποχρώσεων».

For one more time I come back to the 30 lepta stamps, but this time to the blue ones of the years 1882-1886. Reading the catalogues and the studies-articles, I noticed that the different shades of these stamps show big divergence between the first dates of circulation. That divergence has already been proved wrong in the case of the brown (1876-1877) 30lepta stamps.

The copies I own, although of small number, are rich in recognizable handstamps, with clear dates and city names of issue. The fluctuation of the dates on these handstamps varies from May 1882 to 1884, although I noticed in auctions that the stamps are valid up to 1888 (sic!).

Among the 80 copies in my collection, I distinguished two stamps because of their handstamp. The dates I collected vary from some days to six months from the dates which are known today.

Once more, the background of the issue-dates was in question. The first dates of circulation distinguished in my collection are the following:

1. The first date of circulation of the slate blue (Hellas 60b, Scott 57a) (fig. 1) until today was 28.11.1882. This date is very late for this stamp, since in my collection there is a stamp of the same colour, with the date **ATHENS (1) 27 MAY (18)82**. The year of the cancellation is without doubt very clear. The first date of circulation of this shade (slate blue) is now reduced by six (6) months and one (1) day. The earlier date which was adopted by the previous researchers, seemed in any case that it was very late, according to the other three shades, and ridiculous. However, today is certified what was said about the red-brown 30lepta stamps of the years 1876-1877, "this shade could not be so late in respect to the other shades".

2. Το βαθύ θαλασσί (deep ultramarine των Hellas

2. The first date of circulation of the

Εικ. 1: Το μοιυβδοκυανόχρωμο
Fig. 1: The slate blue

Εικ. 2: Το βαθύ θαλάσσι
Fig. 2: The deep-ultramarine

60c, Vlastos 74a) (εικ. 2), που μέχρι σήμερα είχε ως πρωιμότερη ημέρα κυκλοφορίας την 26.5.1882, μειώνεται κατά 8 ημέρες και σήμερα θεωρώ ότι η ημέρα πρώτης ημέρας κυκλοφορίας είναι η **ΑΜΦΙΣΣΑ 18 ΜΑΙΟΣ (18)82**. Το έτος και στην συγκεκριμένη σφραγίδα είναι ξεκάθαρη και δεν αφήνει ευκαιρία για αμφιβολίες.

Πάλι η έρευνα και η καταγραφή των σφραγίδων πάνω στις Μεγάλες Κεφαλές Ερμή επεφύλασσαν εκπλήξεις. Πάλι οι ημερομηνίες των σφραγίδων αηλάζουν τα δεδομένα. Πάλι δίνεται το έναυσμα για πιο κοντινή και έντονη αναζήτηση των σφραγίδων, για καλύτερη κατανόηση και καταγραφή πρωιμότερων ημερομηνιών κυκλοφορίας τους.

deep-ultramarine (Hellas 60c, Vlastos 74a) (fig. 2) until today was 26.5.1882, which is reduced by 8 days and now after the cancellation on the stamp in my possession is **AMFISSA (46) 18 MAY (18)82**. The year on this handstamp is also very clear.

Once more, the study and listing of the handstamps on the LHH surprised us. Once more, the handstamps change the up to date data. Once more, they give the motivation for a closer and more intense search of the handstamps for a better understanding and listing of the earlier dates on them.

ΓΕΩΠΑΡΚΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΚΥΠΡΟΥ

Στις 17 και 18 Μαΐου 2018 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το **1ο Διεθνές Συνέδριο Γεωπαρκών Ελλάδας-Κύπρου**, που διοργανώθηκε από την Ελληνική και την Κυπριακή Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, σε συνεργασία με το Ελληνικό Φόρουμ Γεωπαρκών και το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης Κύπρου.

Σκοποί του συνεδρίου ήταν η ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των περιοχών στην Ελλάδα και την Κύπρο που έχουν αναγνωρισθεί ως UNESCO Global Geoparks, καθώς και η παρουσίαση του νέου προγράμματος «UNESCO Global Geoparks» και των δυνατοτήτων που προσφέρει για την ανάδειξη της γεωλογικής, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, την εκπαίδευση για την αειφορία, την ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΟΣ ΣΦΑΛΜΑΤΟΣ ΠΛΑΚΑΣ ΣΤΑ 30ΛΕΠΤΑ ΤΟΥ 1882

του Θεόφιλου Σαλωνίδη

ADDITIONAL NOTES ON A PLATE FLAW ON THE 30 LEPTA STAMPS OF THE 1882 PERIOD

by Theofilos Salonidis

Καταγράφοντας τα γνωστά 30λεπτα της αθηναϊκής χρώματος του 1882 και διαχωρίζοντας αυτά που είναι γνωστά ως προϋπάρχοντα σφάλματα πλάκας^{1, 2}, των θέσεων 8, 9, 10, 15, 16, 20, 53, 76 και 138, έπεσα πάνω σε τέσσερα αντίτυπα της συλλογής μου τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Συγκεκριμένα, αντιπαραβάλλοντας τα τέσσερα αυτά αντίτυπα, διαφορετικής απόχρωσης (γκρι-θαλασσί και σκούρο γκρι-θαλασσί / #60a και #60b του καταλόγου Hellas), διαπίστωσα ότι υπάρχουν όμοια στοιχεία σε τέσσερα σημεία τους. Αρχίζοντας από πάνω προς τα κάτω και από αριστερά προς δεξιά, έχουμε τις εξής κοινότητες:

1. Κάτω από την καμπύλη του γράμματος 'P' της λέξης 'ΓΡΑΜΜ' υπάρχει μια μικρή λευκή γραμμή, κάθετη στην καμπύλη του γράμματος (εικ. 1α).

2. Υπάρχει μια κηλίδα χρώματος στη δεύτερη προς τα έξω καμπή του αριστερού επάνω μαϊνάνδρου, στο μέσον περίπου του μήκους της (εικ. 1β).

3. Υπάρχει μία επιμήκη λοξή λεύκανση, περίπου 1 mm, μεταξύ της αριστερής κουκίδας και του αριστερού '30'. Η λεύκανση αυτή φαίνεται σαν να ξεκινάει από την κουκίδα και να κατευθύνεται προς την οριζόντια αντένα του '3' (εικ. 1γ).

4. Υπάρχει μία επιμήκη λοξή λεύκανση μεταξύ της τρίτης κουκίδας και του δεξιού '30'. Αυτή η λεύκανση έχει αντίθετη φορά από την προηγούμενη και έχει κλίση από ελαφρά πιο πάνω από την κουκίδα προς την ανοικτή καμπύλη του '3' (εικ. 1δ).

Φυσικά, με την έλλειψη φύλλου αυτών των

Recording the known 30 Lepta stamps of the color change of 1882 and separating those that are known as plate errors^{1, 2} (positions 8, 9, 10, 15, 16, 20, 53, 76 and 138), I noticed four copies of my collection of particular interest. Specifically, comparing these four copies of different shades (grey-blue and dark grey-blue / #60a and #60b in Hellas catalogue), I found that there are common elements in four points. Starting from top to bottom and from left to right, we have the following common elements:

1. Under the curve of the letter "P" of the word "ΓΡΑΜΜ" there is a small white line perplexing in the letter curve (fig. 1a).

2. A slick of color in the second outward inflection of the left upper meander, in the middle of its length (fig. 1b).

3. An elongated oblique bleaching, approximately 1 mm, between the left dot and the left "30". This bleaching looks like it starts from the dot and is directed towards the horizontal counter of "3" (fig. 1c).

4. An elongated oblique bleaching between the third dot and the right "30". This bleaching is like mirroring the previous one and tilts slightly above the dot to the open curve of "3" (fig. 1d).

Of course, with the lack of a sheet of these 30lepta, as in the case of the earlier 1876-1877 30lepta, it is quite difficult to very difficult to pinpoint the exact location of any plate error that occurs, but the well-known collector and researcher N. Garilidis managed to pinpoint the exact position of this plate flaw, which is the position 25 of the left palte.

¹ Πρώτη μερική αναφορά του σφάλματος έγινε στο άρθρο «Τα σφάλματα πλάκας του 30λ. της Μεγάλης Κεφαλής» του Φ. Δρακοπούλου (Φιλολογία, τεύχος 471/1978, σ. 116, εικ. 4). / First partial reference of the plate flaw was made by Fotios Dracos in the article "The Plate Flaws of the 30 Lepta of the Large Hermes Head" (Philoteleia, #471/1978, p. 116, fig. 4).

² Το σφάλμα αναφέρεται για δεύτερη φορά από τον Ν. Γαριλίδη στο άρθρο «Νέα σφάλματα πλάκας 30λ. των Μεγάλης Κεφαλής» (Φιλολογία, #637/2006, σ. 84, εικ. 1), όπου και ταυτίζεται με τη θέση 25 της αριστερής πλάκας. / Second reference of the plate flaw was made by N. Garilidis in the article "New 30 Lepta Large Hermes Heads plate flaws" (Philoteleia, #637/2006, p. 84, fig. 1), where the position 25 of the left plate was described on.

30λέπτων, όπως και των προγενέστερων του 1876-1877, είναι αρκετά ως πολύ δύσκολο να εντοπίσουμε την ακριβή θέση όποιου σφάλματος πλάκας εμφανίζεται, αλλιά ο γνωστός συλλέκτης και μελετητής Ν. Γαριλίδης εντόπισε την ακριβή θέση του, η οποία είναι η 25 της αριστερής 150άδας.

Φαίνεται τελικά ότι και οι τελευταίες εκδόσεις της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή, όσο καθυστερημένα και αν έγιναν ή κυκλοφόρησαν, πάντα επιφυλάσσουν νέες προκλήσεις και νέα δεδομένα, αν αναζητήσουμε την ύπαρξή τους στον όγκο του γραμματόσημων της συλλογής μας.

Το σφάλμα, απ' ότι φαίνεται από τις σφραγίδες των πέντε αντιτύπων που παρατίθενται στις εικόνες 1-5 (ΑΘΗΝΑΙ, ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ, ΒΩΛΟΣ, ΖΑΚΥΝΘΟΣ, ΚΕΡΚΥΡΑ), εμφανίζει μεγάλη διασπορά σε ταχυδρομικά γραφεία, όπως είναι γνωστό και από την παλαιότερη βιβλιογραφία.

It is obvious that the last issues or printings of the LHH, whenever they were printed or issued, still hide new challenges and data not yet found. We still have to check the pieces we have in our collections for these new challenges.

This plate flaw, regarding the handstamps of the 5 stamps which we can see in this article (figures 1-5), is spread in many POs. The POs that are known from today's article or the literature are the following: ATHENS (ΑΘΗΝΑΙ), PIRAEUS (ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ), VOLOS (ΒΩΛΟΣ), ZAKYNTHOS (ΖΑΚΥΝΘΟΣ), CORFU (ΚΕΡΚΥΡΑ) and probably many more.

Εικ./Fig. 1

Εικ./Fig. 2

Εικ./Fig. 3

Εικ./Fig. 4

Εικ./Fig. 5

Οι εικόνες 1-4 απεικονίζουν τα γραμματόσημα από τη συλλογή του συγγραφέα. Το γραμματόσημο της εικόνας 5 προέρχεται από τη δημοπρασία Καραμήτσου 632, λαχνός 279 / Figures 1-4 depict the four stamps of the author's collection. The stamp of figure 5 is from the Karamitsos Auction No. 632, Lot 279.

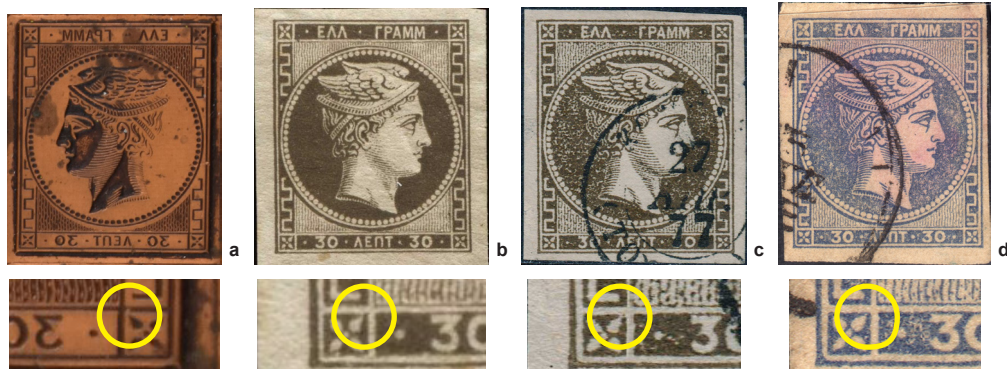
Νέα ευρήματα σε σφάλματα πλάκας 30λέπτων ΜΚΕ

New findings in LHH 30 lepta plate flaws

από τον **Θεόφιλο Σαλωνίδη**by **Theofilos Salonidis**

Κατά τη διάρκεια της NOTOS 2021 είχαν εκτεθεί δύο 30 λ. με τη θεώρηση ότι ενδέχεται να είναι νέα σφάλματα πλάκας. Μελετώντας λοιπόν τις φωτογραφίες των πλακών από το Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο (Φ.Τ.Μ.) στην Αθήνα, αλλά και κάποια σχετικά μεγάλα μπλοκ αθηναϊκών 30λέπτων, διαπίστωσα ότι και τα δύο αυτά τα τότε δυνητικά σφάλματα πλάκας, είναι τελικά πράγματι σφάλματα πλάκας που δεν έχουν καταγραφεί, αφού επαναλαμβάνονται ανά τις εκδόσεις.

During the NOTOS 2021 exhibition in Athens, two 30 lepta stamps were exhibited with the presumption of a possible depiction of plate flaws. While studying the photos of the 30 l. plates at the Philatelic and Postal Museum in Athens plus some LHH Athens 30 l. large blocks, I found out the those potential plate flaws previously mentioned were in fact unrecorded plate flaws, as they are repeatedly observed throughout the various issues.

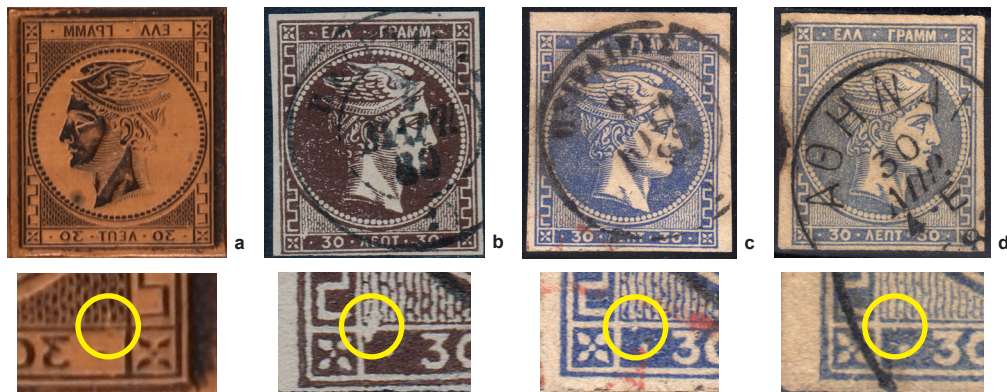
Εικ. 1 (30 λ. θέση 107R): **a.** τμήμα αριστερής πλάκας, **b.** παρισινό 1876, **c.** & **d.** αθηναϊκά 1876-77 & 1882
Fig. 1 (30 l. pos. 107R): **a.** part of left plate, **b.** Paris print 1876, **c.** & **d.** Athens prints 1876-77 & 1882

Το πρώτο σφάλμα βρίσκεται στο δεξιό τμήμα του φύλλου, το τμήμα της πλάκας (θέση 104 της αριστερής πλάκας) που έχει υποστεί τις περισσότερες αλλοιώσεις, στη θέση 107 (107R). Σε αυτό, το επάνω δεξιό πέταλο του κάτω αριστερού ανθεμίου παρουσιάζει μια μικρή επέκταση, σαν μια μικρή λευκή γραμμή, που το ενώνει με το επάνω πλαίσιο του χρω-

The first plate flaw is located on the right part of the sheet, in position 104 of the left plate, which has the most damage for some unidentified reasons, i.e., position 107 of the sheet (107R). This plate flaw appears on the upper right petal of the lower left floret, which connects the floret with the upper border of the coloured square. The

ματιστού τετραγώνου. Το σφάλμα εμφανίζεται ήδη από την έκδοση Παρισίων, συνεχίζει μέχρι τα θαλασσοκύανα και πιθανότατα ήταν από τα σφάλματα δημιουργίας της πλάκας.

flaw first appears on the Paris print and goes on through the 1882 ultramarine examples, probably being a flaw during the construction of the plates.

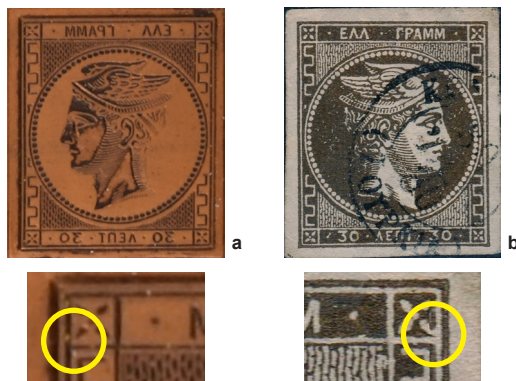

Εικ. 2 (30 λ. θέση 128L): **a.** τμήμα δεξιάς πλάκας, **b., c. & d.** αθηναϊκά 1876-77, 1882 & 1882

Fig. 2 (30 l. pos. 128L): **a.** part of right plate, **b., c. & d.** Athens prints 1876-77, 1882 & 1882

Το επόμενο σφάλμα βρίσκεται στη θέση 128 του αριστερού φύλλου (128L) ή θέση 123 της δεξιάς πλάκας. Στη θέση αυτή εμφανίζεται ένα σπάσιμο που διατρέχει το εσωτερικό πλαίσιο (κάτω αριστερά) και το πλαίσιο της κάτω επιγραφής (άνω αριστερά). Το σφάλμα εμφανίζεται στην έκδοση του 1876-1877 των αθηναϊκών 30λέπτων και συνεχίζεται κατά την έκδοση των θαλασσοκύανων 30λέπτων. Δείχνει να έχει επουλωθεί αρκετά και στην τελευταία αυτή έκδοση διακρίνεται ως μια πολύ λεπτή γραμμή.

The second plate flaw was found in position 128 (128L) of the left part of the sheet or position 123 on the right plate. A dent which goes through the inner frame-line (at lower left) and the border of the lower inscription (at upper left) appears in this position. The plate flaw is first evident in the 1876-1877 Athens 30 l. and continues to the next issue of the ultramarine 30 l. The plate flaw seems that has faded in the later issue because the incision was filled with colour and looks like a thin white line.

Εικ. 3 (30 λ. θέση 112L): **a.** τμήμα δεξιάς πλάκας, **b.** αθηναϊκό 1876-77

Fig. 3 (30 l. pos. 112L): **a.** part of right plate, **b.** Athens print 1876-77

Ένα σφάλμα πλάκας που αναφέρει ο Ν. Γαριλίδης το 2006 στη *Φιλοτέλεια*¹ μπορεί πια

A plate flaw mentioned by N. Garilidis in 2006, in *Philotelia*¹, can now be identi-

να συνδεθεί με συγκεκριμένη θέση. Η θέση αυτή είναι η 119 της δεξιάς πλάκας, ή η θέση 112 του αριστερού φύλλου (112L). Στη θέση αυτή «το άνω δεξιό ανθέμιο εμφανίζει το κάτω δεξιό πέταλό του να ενώνεται λοξά με το περιθώριο στα δεξιά του» κατά την περιγραφή του Ν. Γαριλίδη στο προαναφερθέν άρθρο.

fied in position 112 (112L) on the left sheet, or position 119 on the right plate. In this position “The right lower leaf (petal) of the upper floret is showing a deformity which unites it to the right white frame”, as it is described by the author himself in the above-mentioned article.

Εικ. 4 (30 λ. θέση 28R):
a. τμήμα αριστερής πλάκας,
b. αθηναϊκό 1882

Fig. 4 (30 l. pos. 28R):
a. part of left plate,
b. Athens print 1882

Ο Μ. Τσιπιδής το 2003 ανακοίνωσε² ένα σφάλμα στα θαλασσοκύανα 30λεπτα. Εξετάζοντας τα αντίτυπα των καφέ 30λέπτων στη συλλογή μου δεν βρήκα κανένα με το σφάλμα αυτό, οπότε επιβεβαιώνω το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν ο Ν. Ασημακόπουλος και ο Μ. Τσιπιδής. Στο σφάλμα εμφανίζονται πέντε μικρές παράλληλες μεταξύ τους λευκές γραμμές στη δεξιά στιγμή της πάνω επιγραφής, δύο επάνω, δύο κάτω και μία που τέμνει τη στιγμή στο κέντρο της περίπου. Το σφάλμα αυτό εμφανίζεται στη θέση 28 του δεξιού φύλλου (28R) ή τη θέση 23 της αριστερής εκτυπωτικής πλάκας.

Η ανεύρεση σφαλμάτων στα 30λεπτα των αθηναϊκών εκδόσεων συνεχίζεται. Οι πλάκες, παρότι χρησιμοποιημένες σημαντικά λιγότερο από εκείνες του 1861, φαίνεται ότι ταλαιπωρήθηκαν περισσότερο. Διπλές σε μέγεθος, άρα και κατά πολύ βαρύτερες ήταν περισσότερο ευπαθείς σε κακούς χειρισμούς και πλημμελή φύλαξη.

In 2003, M. Tshipidis announced² a plate flaw of the last issue of ultramarine 30 l. While checking the brown 30 l. in my collection, I did not find any stamp with this plate flaw, giving credit to the result of N. Asimakopulos and M. Tshipidis. This plate flaw consists of five small parallel white lines in the area of the right dot of the upper inscription. Two of these lines are over the dot, another two under the dot and one intersects the dot almost through the middle. The flaw appears in position 28 on the right sheet (28R) or position 23 on the left printing plate.

The finding of new plate flaws on the Athens 30 lepta continues. The plates, although used considerably less compared to the ones of 1861, seemed to have “suffered” a lot. Their double size and much larger weight is perhaps a major factor for their multiple damages due to presumed improper handling and careless storage.

¹ Γαριλίδης Ν., «Νέα σφάλματα πλάκας 30λέπτων Μεγάλης Κεφαλής», *Φιλοτέλεια* αρ. 637/2006, σ. 84-85, περίπτωση Β.

² Τσιπιδής Μ., «Σφάλμα πλάκας 30λέπτου Μεγάλης Κεφαλής», *Φιλοτέλεια* αρ. 622/2003, σ. 275.

¹ Garilidis N., “New 30 lepta Large Hermes Heads plate flaws”, *Philotelia* No. 637/2006, pp. 84-85, case B.

² Tshipidis M., “30 lepta Large Heads plate flaw”, *Philotelia* No. 622/2003, p. 275.